

ŽELEZAR

TEDNIK – GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 23. JUNIJA 1977

ŠTEVILKA: 24. LETO: XXVI

Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl – Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ – Železarna Jesenice. Številki internih telefonov: urednik 483, administracija 484. Tisk: GP Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72

PROIZVODNJA JEKLA IN PRODUKTIVNOST DELA PRI NAS IN V SVETU

Proizvodnja jekla je začela strmo naraščati v svetu šele v letih po zadnji svetovni vojni. Zadnjih trideset let je minilo v industrijskem svetu v znamenju nagle industrializacije in prodora avtomatizacije. Tak trend razvoja napovedujejo futurologi (Kahn, Meadows) z manjšimi nihanji tudi v bodočnosti. Predvidevajo, da bodo danes višje industrializirane dežele po letu 2000 že prešle v postindustrijsko družbo.

Proizvodnjo jekla smatramo kot indikator industrijske razvitosti neke dežele. V primerjavi z letom 1939 je sedanja proizvodnja jekla v svetu

sedemkrat višja. V povojnih letih je svet potreboval samo dvanajst let za podvojitev proizvodnje jekla. Če dodatno upoštevamo še to, da z mno-

gih področij uporabe plastika izpodriva jekla, pomeni, da je doba podvojitve ravni razvoja še krajša. Znano je, da razvoj, ustvarjanje in delitev dobrin niso enakomerno porazdeljeni po celinah in državah. Obstajajo velike razlike med deželami in znotraj dežel: razlike med razvitimi in nerazvitimi, med bogatimi in revnimi ali, kot sedaj pravijo, med severom in jugom se še vedno povečujejo.

KJE IN KDO SO VELIKANI JEKLARSKE PROIZVODNJE

Danes je proizvodnja jekla v svetu koncentrirana v ogliščih velikanskega trikotnika; na obalah velikih jezer v ZDA, v Ukrajini z južnim Uralom in na Japonskem. V ogliščih tega trikotnika se proizvaja 55 % svetovne proizvodnje jekla. Pred vojno to razmerje ni bilo bistveno drugačno; oglišča tega trikotnika so proizvajala 48 % vse proizvodnje jekla; razlika gre na račun manjšega

KVALITETNO DELO – POGOJ ZA USPEH

Kakovost in zanesljivost proizvodov je eden temeljnih argumentov tržnega nastopa podjetij. Nekvalitetni izdelek predstavlja v državnem in mednarodnem merilu slabo luč podjetja, prav tako pa tudi za vse izdelke ostalih organizacij podjetja. Vsi udeleženci v procesu proizvodnje so soodgovorni za kakovost končnega izdelka, vsak v merilu svoje udeležbe v procesu. Za neustreznost kvalitete v neposrednem proizvodnem procesu sta v bistvu dva vzroka:

1. Nepopoln, napačen in neuskladen predpis, oziroma dokumentacija.

2. Nedisciplinirano izvajanje predpisa s stališča človeka, materiala, orodja, pogojev.

Eden temeljnih vzrokov neustreznosti kakovosti pri izdelavi izdelka je tehnološka disciplina. Delaj tako, kot je predpisano – če ni predpisano, zahtevaj predpis. To načelo bi morali postaviti v neposredni proizvodnji z vso ostrino, poleg tega pa še to, naj se vzroki slabe kakovosti

odstranijo na začetku dela, oziroma že med delom, če se med delom pojavijo. To mora veljati tako za

(Nadaljevanje na 4. strani)

(Nadaljevanje na 8. strani)

Ob 27. juniju – dnevu samoupravljalcev, čestitamo vsem delovnim ljudem in občanom z željo, da bi kar najbolj učinkovito uresničevali zakon o združenem delu, oziroma socialistične samoupravne družbene odnose.

SKLIC VSEH TREH ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE

Prihodnjo sredo, 29. junija, sklicuje predsednik Teodor Kreuzer 30. sejo družbenopolitičnega zbora, naslednji dan, 30. junija, pa predsednik Boris Bregant in Fran Zerjav sklicujeta 29. sejo zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti. Na ločenih sejah bodo zbori obravnavali naslednja vprašanja:

PRORAČUN OBČINE JESENICE

Predlog odloka o proračunu skupščine občine Jesenice je bil v javni razpravi v organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih in samoupravnih interesnih skupnostih mesec in pol, vendar je bilo, sodeč po gradivu za seje, malo pripomb ali dopolnilnih predlogov. Pri oblikovanju občinskega proračuna se tudi letos nadaljuje politika očiščevanja proračuna izdatkov, ki ne sodijo v okvir splošne porabe. Iz proračuna občine pa se prenašajo tudi izdatki in dohodki za komunalna dela posebnega družbenega pomena na samoupravno komunalno skupnost občine Jesenice.

Na osnovi predlogov in stališč, oblikovanih v javni razpravi, predvsem pa zaradi usklajevanja splošne porabe z rastjo družbenega proiz-

voda, se je skupni znesek proračuna znižal od 34.829.500 din na 33.141.000 din. S tem se izvirni dohodki pro-

(Nadaljevanje na 11. strani)

VEZI MED SAMOUPRAVNIMI ORGANI IN DRUŽBENOPOLITIČNIMI ORGANIZACIJAMI MORAJO BITI ČVRSTE

V valjarni debele pločevine na Javorniku se tresejo tla. Spet pot in vročina. Kakšen je ta kolektiv, se vprašamo, ko poskuša noga najti zanesljivo pot mimo peči in žerjavov na varno, preko stopnišča, ki kaže sledi let in visoke temperature, v prostore vodstva temeljne organizacije. Dobrodošlica je v pogledih, besedah, kretnjah. Zato je tudi pogovor tovariški, prijateljski.

Najprej povprašamo Danijela Črva, predsednika delavskega sveta, kakšno delo je že za tem samoupravnim organom.

O VPRAŠANJIH ENOTNOSTI JUGOSLOVANSKEGA TRGA

V 22. številki glasila smo ponatisnili iz Gospodarskega vestnika (štev. 22/2. junij 1977) informacijo o pogovoru na gospodarski zbornici Slovenije, 23. maja, s predstavniki organizacij združenega dela o problematiki enotnosti jugoslovanskega trga, ob prisotnosti predstavnikov zbornice, zveznega in republiškega sekretariata, oziroma za trg in cene ter republiških sekretariatov za industrijo in za kmetijstvo ter drugih. Danes objavljamo povzetke iz razprave, ki so bili objavljeni v 24. številki Gospodarskega vestnika 16. junija letos.

Zakon o blagovnem prometu iz leta 1976 zagotavlja kupcem obresti na predplačila. Ugotovljeno je, da so v posameznih republikah ob realizaciji tega določila zelo različna. Potrebno bo doseči enoten pristop pri izvajanju tega zakona. Če je enoten monetarni sistem eden izmed temeljev enotnosti našega trga, potem

se s prodajo blaga za devizna sredstva (hitrejša dobava, nižja cena in s tem nižji prometni davek) krši enotnost trga. Zato bo potrebno proti temu pojavu učinkovito reagirati.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Za združitev TOZD v delovno organizacijo Železarna

OBISK REPUBLIŠKE DELEGACIJE V ŽELEZARNI

V ponedeljek, 20. junija 1977, so našo železarno obiskali predsednik zbora združenega dela republiške skupščine Štefan Nemec ter člani delegacije republiške skupščine v zvezni skupščini pod vodstvom tovariša Bulca. Razgovora, kjer smo ugotavljali, koliko in kako se uresničujeta družbeni plan SFRJ in družbeni plan SR Slovenije za obdobje 1976–1980, so se udeležili tudi predstavniki občinske skupščine in občinskih družbenopolitičnih organizacij. Razgovor je vodil predsednik delavskega sveta Železarne Alojz Kalan.

V uvodu je glavni direktor Železarne podal kratko oznako uresničevanja družbenih planov SFRJ in SRS na področju črne metalurgije ter omenil, da se ne izvajata tako, kot sta zastavljena. Na osnovi razprave pa je predsednik republiške delegacije povzel, na kaj vse bo morala slovenska delegacija opozoriti v zvezni skupščini, ko bodo razpravljali o uresničevanju družbenega plana SFRJ. Med drugim je poudaril, da bo treba za učinkovitejšo izvajanje družbenega plana zagotoviti sprejem družbenega dogovora med republikami in pokrajini ter sprejem samoupravnega sporazuma o delitvi programa dela. Vztrajati bo treba tudi pri tem, da bodo vsi zvezni organi strokito izvajali tretji del družbenega plana, ki med drugim določa, da nihče nima beneficij pri uvozu opreme ipd. Člani delegacije republiške skupščine pa bodo opozorili tudi na to, da se republike ne smejo preveč zapirati same vase.

Pogovarjali so se tudi o problemih delegatskega sistema ter o poteh informiranja. Pri tem so gostje ugotavljali, da se samoupravni organi ter strokovne službe v organizacijah združenega dela premalo vključujejo v delovanje delegacij za skupščine družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti. Strokovne službe bodo torej morale postati sestavni del delegatskega sistema

Nada Dejak

V TOREK, 28. JUNIJA, NA VOLITVE

Na referendumu 15. junija 1977 so delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti z 79,2 odstotno večino sprejeli samoupravni sporazum o združitvi temeljnih organizacij v delovno organizacijo železarno Jesenice. S tem je podan razlog, da se skladno s sklepi delavskih svetov temeljnih organizacij in delovnih skupnosti ter delavskega sveta Železarne izvedejo volitve za samoupravne organe Železarne: delavski svet Železarne, odbor samoupravne delavske kontrole Železarne in disciplinsko komisijo Železarne. Poleg teh bomo na volitvah volili tudi delegacije Železarne v delavskem svetu sestavljene organizacije združenega dela Slovenske železarne, nekatere temeljne organizacije pa tudi nadomestno člane svojih delavskih svetov. Zaradi nekaterih nerešenih vprašanj v zvezi z delegacijami temeljnih organizacij v zboru združenega dela skupščine občine Jesenice ter delegacij v skupščinah samoupravnih interesnih skupnosti nismo na volitvah v samoupravne organe temeljnih organizacij izvolili teh delegacij, zato jih bomo izvolili sedaj.

Pozivamo vse delavce temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, da se volitev polnoštevilno udeležijo, volilne komisije pa prosimo, da tem volitvam posvetijo posebno skrb, saj bomo volili s šestimi glasovnicami in bomo zato morali imeti tudi šest volilnih skrinjic na vsakem volišču.

KOORDINACIJSKI
ODBOR ZA VOLITVE
železarne Jesenice

(Nadaljevanje na 3. strani)

O VPRAŠANJH ENOTNOSTI JUGOSLOVANSKEGA TRGA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ob 20-letnici samoupravljanja so na drugem kongresu samoupravljalcev Jugoslavije sprejeli odlok, da se 27. junij razglasa kot dan samoupravljalcev Jugoslavije. Na ta dan je namreč leta 1950 ljudska skupščina FLRJ sprejela temeljni zakon, da delovni kolektivi upravljajo državna gospodarska podjetja in višja gospodarska združenja. S tem je bila zacementirana pot našega samoupravnega socialističnega razvoja, pot, ki se je razrasla v veliko in mogočno avtenjo socialistične demokracije. S tem smo začeli v socialistični samoupravni Jugoslaviji konkretno uresničevati ideale, za katere so na pariških barikadah pred 106 leti padali slavni komunisti in za katere se je navdihoval proletarijat vsega sveta. Nekateri so to pred 27 leti smatrali za utopijo, ker so pozabljali, da to pot idejno usmerjajo jugoslovanski komunisti na čelu s tovarišem Titom, tisti komunisti, ki so leta 1941 ostali zvesti svojim narodom in jih popeljali v oborožen odpor proti okupatorju in v borbo za zmago socialistične revolucije. Komunisti, ki so vseskozi stali na čelu delavskega razreda in oboroženi z znanstvenim socializmom idejno usmerjali naš samoupravni socialistični razvoj.

Pred sprejemom tako imenovanih delavskih ustavnih dopolnil pred sedmimi leti je predsednik Tito na drugem kongresu samoupravljalcev Jugoslavije v Sarajevu dejal: »Naša praksa kaže, da je največja moč samoupravljanja v tem, da sprošča ustvarjalno pobudo najširših množic in odpira pota osvoboditve dela in človekove osebnosti, kar pospešuje ustvarjanje zavesti in povzdiguje častnost delovnih ljudi kot nosilcev ustvarjanja in napredka.«

Po tem smo februarja 1974 dobili novo ustavo in lanskega novembra še zakon o združenem delu, ki po besedah tovariša Tita pomenita močno orožje delavskega razreda pri osvoboditvi človeka in dela.

Ko bi poskušali narediti oceno našega dosedanjega samoupravnega socialističnega razvoja, potem vsekakor moramo reči, da smo samoupravni socialistični sistem sprejeli kot edino možno pot našega nadaljnjega razvoja, kar najbolj prepričljivo dokazuje množična udeležba naših delovnih ljudi in občanov v javnih razpravah o osnutku ustave in zakona o združenem delu. To dokazuje tudi vsakodnevna aktivnost združenega dela pri razvijanju in krepitvi demokratičnih odnosov ter samoupravnega in družbenega odločanja v celoti.

Vendarle pa bomo našemu nadaljnjemu razvoju socialističnega samoupravljanja dali nov pospešek, če se bomo kritično in samokritično soočili z doseženim, z odstopanji in izkrivljanji ter na osnovi tega sprejemali konkretne ukrepe in akcijske programe za še hitrejšo spreminjanje družbeno-ekonomskih in samoupravnih odnosov.

Če izhajamo iz besed tovariša Tita, potem vsekakor moramo ugotoviti, da zaradi nekaterih objektivnih, predvsem pa subjektivnih slabosti še nismo v družbeno-ekonomskih odnosih začeli sproščati vseh ustvarjalnih pobud delavcev niti izkoriščati vseh številnih notranjih rezerv v združenem delu. To nam kažejo tudi nekateri kazalci gospodarjenja in doseženih poslovnih rezultatov. Pri tem mislimo predvsem na prepočasno uresničevanje dohodkovnih odnosov v združenem

SPROŠČANJE USTVARJALNIH POBUD NAJŠIRŠIH MNOŽIC IN ODPIRANJE POTI OSVOBAJANJA DELA IN ČLOVEKA

delu in na še vedno preveč prisotno kampanjsko, oziroma parcialno in polovično reševanje in izvajanje nalog ter liberalizem, ki je še kako prisoten v vseh sferah našega družbenopolitičnega življenja. Še vedno je v mnogih od nas prisotna miselnost, da smo s tem, ko smo sprejeli temeljne samoupravne akte v temeljnih organizacijah združenega dela, oziroma delovni organizaciji, že utirili pot našemu nadaljnjemu razvoju družbeno-ekonomskih odnosov, oziroma samoupravnega in družbenega odločanja v smislu ustave in zakona o združenem delu, in da bo od tu naprej teklo samo po sebi, po zapisani poti, ne da bi bila potrebna zavestna in uporna borba vseh organiziranih socialističnih sil, oziroma družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov, pa tudi vseh ostalih družbenih organizacij.

Vsekakor bi morale biti naloge, ki izhajajo iz uresničevanja ustave, zakona o združenem delu in ostalih spremljajočih zakonov in dokumentov, ki so izražene tudi v naših notranjih samoupravnih aktih, stalno prisotne in stalno na dnevnih redih tako samoupravnih kakor tudi družbenopolitičnih organov in organizacij. Na dnevnih redih v vsej svoji razvojni celovitosti. Kajti mnoga vprašanja in problemi, ki jih sedaj poskušamo reševati, so največkrat le polovično ali površinsko rešena, ker pri reševanju ne gremo v samo bistvo, to je, hitrejšo spreminjanje družbeno-ekonomskih odnosov in uveljavljanje samoupravnega in družbenega odločanja. V našo zavest mora prodreti spoznanje, da bomo le z doslednim uresničevanjem dohodkovnih odnosov spodbujali delo in gospodarjenje ter ustvarjali družbeno-ekonomski podlagi samoupravljanja v vseh delih materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti. Vse to pa se seveda ne da reševati le s samoupravnimi dokumenti, še manj pa kampanjsko ali z delnimi ali polovičnimi rešitvami.

Še manj pa so sprejemljivi nekateri poskusi, ko poskušamo opredeljevati sile za in proti samoupravljanju, oziroma uveljavljanju socialističnih družbeno-ekonomskih odnosov. Te so nam vendarle znane. Znano nam je, da velika večina delavcev, delovnih ljudi in občanov podpira samoupravni socialistični razvoj, le da mnogi od teh, ne zaradi nasprotovanj, temveč zaradi premajhnega poznavanja razvojnih zakonitosti, določil ustave in zakona o združenem delu ne sodelujejo dovolj v konkretnem boju za spreminjanje družbeno-ekonomskih odnosov. Otresti se bomo morali miselnosti, da tisti, ki še niso v prvi frontni črti borcev za spreminjanje družbeno-ekonomskih odnosov ali ki imajo celo določene pomisleke ali nasprotovanja, niso proti samoupravljanju. Da je tak njihov položaj pogojen največkrat z nepoznavanjem vsebinskih sprememb, kar pa je nedvomno tudi posledica ne dovolj političnega delovanja družbenopolitičnih organizacij, predvsem pa sindikata. Eno od močnih orožij za hitrejšo spreminjanje družbeno-ekonomskih odnosov je ravno v tem, da moramo delavski razred in delovne ljudi ter občane organizirano in trajno usposabljanje za uresničevanje njihovih odgovornih pravic in dolžnosti, ki izhajajo iz ustave in zakona o združenem delu.

Tako kot vsa leta doslej tudi letos mora dan samoupravljalcev pomeniti na eni strani kritično analizo doseženega, na drugi strani pa konkretni delovni dogovor za hitrejšo spreminjanje družbeno-ekonomskih odnosov, pri čemer mora posebna pozornost veljati dvigovanju samoupravljalске zavesti, oziroma usposabljanju samoupravljalcev.

Vprašanja tekoče politike se rešujejo preveč parcialno. Samo istočasno in usklajeno reševanje na področju cen, prometnega davka, carin in izvoznih premij bi omogočalo enoten pristop oz. usklajeno politiko. Tako pa prihaja do poskusa kompenzacij pri carinah in izvoznih premijah, če proizvajalci ne uspejo pri zahtevkih za višje cene.

Spoznavanje o spremembi cen za določene reprodromatere negativno vpliva na konkurenčnost proizvajalcev finalnih proizvodov na zunanjih tržiščih, ki nimajo nobenega vpliva na oblikovanje cen v sporazumih.

Usnjarsko predelovalna industrija opozarja na problem cen novih kož, ki se v Sloveniji po letu 1973 niso povečale, medtem ko so se cene na zunanem in domačem trgu močno spremenile. V ostalih republikah se cene surovih kož prosto oblikujejo. Razlike so precejšnje, tako da lahko govorimo o neenakem položaju naših proizvajalcev — klavnic.

Obstoječi režimi cen so velikokrat nesprejemljivi. Tako se ob zadržanih ocenah finalnih proizvodov cene sestavnih delov pri kooperantih prosto oblikujejo. Tudi celotni postopek sporazumevanja o spremembah zadržanih cen je zelo dolgotrajen in ne prinaša pričakovanih efektov. Ravno tako niso sprejemljivi različni režimi za oblikovanje cen sorodnih proizvodov, npr. za osebnih in gospodarskih vozil. Postavljeno je bilo tudi vprašanje v zvezi z nekaterimi predloženimi družbenimi dogovori, ki naj bi urejali odnose med proizvajalci in potrošniki, vendar zvezni sekretariat za tržišče in cene do teh dogovorov ni zavzel nobenih stališč.

Pri kriterijih za uvoz opreme je potreben enoten pristop. Tudi zaradi obstoječih carinskih stopenj po proizvajalci opreme pri uvozu posameznih delov opreme, ki se pri nas ne morejo proizvajati, v neenakopravnem položaju nasproti organizacijam združenega dela, ki uvažajo opremo kot končni proizvod po nižjih carinskih stopnjah. Pri nekaterih proizvajalcih opreme pa je na splošno prisoten problem izvoza delov za proizvodnjo opreme doma, s čimer bi pripomogli k substituciji uvoza.

Različni pogoji kreditiranja investicijske opreme s strani poslovnih bank postavljajo proizvajalce v neenakopraven položaj. Neustrezen je tudi celoten sistem kreditiranja prodaje opreme, ker bi moral biti kreditiran kupec opreme, ki bi se samostojno odločal glede izbire proizvajalca, na celotnem našem tržišču, istočasno pa bi bilo s tem možno zagotavljati selektivnost po namenu oz. po prednostnih področjih v srednjeročnih planih razvoja. Preprečiti pa je treba kreditiranje uvožene opreme — konkretno gospodarskih vozil.

Pri servisnih storitvah prihaja s strani posameznih občin do velikih razlik v cenah za enake servisne storitve, pri čemer so prizadeti »tuji« servis. Poleg tega se odpiranje novih servisov in trgovin pogosto s tem, da mora biti tak servis ali trgovina samostojna TOZD.

Družbeni dogovori in samoupravni sporazumi kot faktor družbenega urejanja odnosov na enotnem jugoslovanskem trgu. Ena od osnovnih nalog, ki jo je treba uresničiti v pogojih našega družbenega in ekonomskega sistema, je v tem, da cene ne bodo le rezultat dogajanja na tržišču v preteklosti, temveč da se cene oblikujejo tudi pod vplivom planskih odločitev, ki bodo posegale v delovanje tržnega mehanizma. S tem bo spontano delovanje tržišča družbeno usmerjeno. Tam, kjer tržišče ne more opravljati svojih nalog dovolj dobro, so vključeni planski elementi, ki stopajo v delovanje tržnega mehanizma vnaprej z namenom, da bi tržno urejanje in oblikovanje cen doseglo samoupravno dogovorjene cilje. Za zagotovitev realizacije te naloge se v pogojih specifične socialistične blagovne proizvodnje uporabljata kategoriji družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov. Naloga teh institutov je v povezovanju družbenih interesov z interesi posameznega dela družbe na tak način, da družbeni kriteriji gospodarjenja ne omejujejo iniciative posamezne organizacije združenega dela, temveč omogočajo, da njihove odločitve sledijo družbenim interesom. Družbeni dogovori in samoupravni sporazumi so s svojo specifično vlogo in pravno formo v zelo kratkem času zrasli v centralne institucije političnega in ekonomskega sistema. Vendar, številne dileme in problemi pri njihovem uresničevanju še vedno zahtevajo globlje teoretične pojasnitve in aplikativne rešitve. Z ozirom na to okoliščino kot tudi na čas, se njihova realizacija v vsakodnevni praksi vrši bolj s pomočjo političnih akcij in z iniciativo družbenih oziroma državnih organov

kot pa zaradi družbenih in ekonomskih nujnosti neposrednih proizvajalcev.

Osnovna funkcija družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov je torej koordinativna funkcija — torej družbeni dogovori povezujejo in koordinirajo aktivnost organizacij združenega dela s konkretiziranjem pravil obnašanja na tržišču. Tudi funkcija tržišča je v tem, da koordinira delo in delovanje ekonomskih subjektov. Domet in meje vsakega od mehanizmov pa niso niti pravno, še manj pa ekonomsko opredeljene. Osnovno načelo pri tem je, da se z družbenimi dogovori izpolnjuje in regulira avtonomija neposrednih proizvajalcev, oziroma organizacijam združenega dela. Vendar se v praksi kaže, da so družbeni dogovori v grupacijah, v katerih so se uporabljali, vsebovali predvsem cene, ne pa celote ekonomskih odnosov, iz katerih cene rezultirajo in na katere povratno delujejo. Namesto tega se družbeni dogovori in samoupravni sporazumi velikokrat koristijo kot sredstvo za ustvarjanje monopolistične dominacije enega dela združenega dela nad drugim in kot sredstvo za opravičevanje monopolističnega povečanja cen. Tako so nekateri družbeni dogovori in samoupravni sporazumi družbeni samo po obliki in deklaracijah. Pod okriljem družbenih dogovorov se čisto oblikujejo grupacije, ki z motivom obvladovanja stihije tržišča ukinjajo tržišče ne pa tudi njegove stihije.

Uveljavljanje nekaterih samoupravnih sporazumov lahko predstavlja izključitev cenovne konkurence med udeleženci samoupravnih sporazumov in zadržanje obstoječega tržnega položaja. S stališča konkurence je nedopustno, da samoupravne sporazume sklepajo samo subjekti, ki imajo identične interese. Sklepanje samoupravnih sporazumov samo med ponudniki pa se normalno pretvori v cenovni kartel, ki je prav tako v nasprotju s principi našega sistema, kot doseganje prevlade na tržišču na osnovi monopolnega položaja. Torej bi v samoupravne sporazume obvezno morali vključiti tudi končne potrošnike in interese ekonomske politike, predvsem pa bi samoupravni sporazumi morali v večji meri reševati razvojna vprašanja in ne samo odrediti cen.

Vendar, če pustimo ob strani nekatere pripombe, ki veljajo za dosedanje prakso sporazumevanja in dogovarjanja, lahko vsakakor ugotovimo, da ti instituti dajejo pozitivnejše rezultate kot administrativna kontrola cen.

Tako so postavljene nove osnove za tržno oblikovanje cen, ker se z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi anticipira odredjanje cen v posameznih aktivih. Ti instituti so tudi pripomogli k spoznanju, da je v naših razmerah vpliv tržnih struktur v procesu formiranja cen dominanten. Mnogo pa so ti akti pripomogli tudi k spoznanju, da administrativno arbitriranje o cenah ne doprinese k stabilizaciji in da je sporazumevanje fleksibilnejši instrument kot administrativna kontrola.

Živinoreja je v veliki meri odvisna od nabave surovin iz drugih republik. Cene v živinoreji pa ne morejo slediti velikim nihanjem cen surovin. Rešitev bi bila v trajnejših dolgoročnih sporazumih, vendar dosedanja prizadevanja zaradi zapiranja trga niso bila uspešna.

Bolj ali manj tesno povezovanje organizacij združenega dela v republike na občinskih, regionalnih in republiških nivojih ob izgrajevanju manjkajočih kapacitet na določenem segmentu reprodukcijskega procesa ima pogosto za posledico ustvarjanja monopolnega položaja in zapiranja tržišča. S tem se občutno zmanjšujejo tudi prizadevanja za čimbolj rentabilno in kvalitetno proizvodnjo, predvsem pa je prizadeta pravica potrošnika do izbire proizvodov.

Pri izgradnji trgovske mreže prihaja v posameznih regijah do zahtev za vlaganje sredstev proizvajalcev kot pogoja za prisotnost proizvajalcev na določenem trgu, v nasprotnem primeru pa je onemogočen dosednji pretok blaga.

Prihaja do pojavov in poskusov bilansiranja nabav in prodaj med OZD, sestavljenimi organizacijami in večjimi kompleksi, kar negativno vpliva na odprtost tržišča. Prihaja tudi do pogojevanja nakupa končnih proizvodov z oskrbo s surovinami itd. Prisoten je tudi različen odnos trgovine do proizvajalcev z drugih področij z namenom, da se sanira »domači proizvajalec«.

Tudi nepravilno izvajanje uredbe o splošnih pogojih za dajanje potrošniških kreditov (prodaje na potrošniški kredit brez pologa v gotovini) predstavlja deformacijo enotnega trga.

Različne stopnje prometnega davka povzročajo precejšnje težave

organizacijam združenega dela z velikim številom prodajalcev po vsej državi, kadar prihaja do občutnih razlik med stopnjami, pa je prizadet tudi potrošnik.

Predpisi o jugoslovanskih standardih in normah kakovosti proizvodov so nedvomno izredno pomembni za delovanje enotnega trga. Postavlja pa se vprašanje spoštovanja sedaj veljavnega zakona s strani zveznega zavoda za standardizacijo in kontrole števila standardov je otežena kontrola s strani inspekcije, istočasno pa na osnovi zastarelih standardov ni mogoče ukrepati; kljub temu je bilo precej obsodilnih sodb s tega področja. Novi zakon o standardih, ki je pred sprejetjem, bo prispeval k večji urejenosti tega področja.

Ob koncu razprave je dr. Anakioski odgovoril na nekatera postavljena vprašanja in nakazal možnosti za pozitivne premike na posameznih področjih. Gre za širšo problematiko, ki je ni mogoče reševati samo skozi tržišče in cene.

Na področju kreditiranja opreme po nekaj mesecih še ni prišlo do dogovora republik o kreditiranju domače opreme. Nimamo mehanizma, ki bi v največji možni meri poenotil pogoje kreditiranja (roki odplačil, obresti itd.). Tudi obstoječi sistem potrošniškega kreditiranja ne ustreza, oboje pa je posledica nedogajenosti celotnega kreditno-monetarnega sistema. Pri reševanju problemov kreditiranja investicijske opreme bo potrebno tesnejše sodelovanje združenja poslovnih bank, GZJ in republiških zbornic, da bi se realizirala prizadevanja za širše tokove denarja in kreditov kot pomembnega faktorja za delovanje enotnega trga. Kreditne bilance na nivoju republik, regij in poslovnih bank so v nasprotju s temi prizadevanji.

Na področju prometnega davka so prisotna prizadevanja za usklajevanje osnov politike posebnega prometnega davka med republikami, da ne bi prišlo do občutnih razlik znotraj določenega kroga proizvodov. Usklajevanje med republikami pa je zelo težko.

Razprava je pokazala, da obstajajo prepreke za neovirane blagovne tokove. Treba se je boriti za odprte blagovne tokove ne samo med občinami in republikami, ampak tudi v mednarodni menjavi. Obstoječi plačilnobilančni režim je v sedanjih situaciji potreben, čeprav imajo uvožni režimi negativen vpliv na kvaliteto, produktivnost in cene. Konkretno pri uvozu opreme pa mora biti višja cena odraz večje kvalitete. Gledano s širšega vidika pa je povečevanje izvoza pogoj za večjo odprtost navzven.

Glede prisotnih tendenc v velikim kompleksih na kmetijsko-živilskem področju je treba opozoriti na to, da sta pri tem najvažnejša faktorja cena in kvaliteta proizvodov. Obsojati pa je potrebno njihovo monopolno obnašanje in zapiranje, ki je pogosto podprt s strani lokalnih in republiških organov.

Prisotnost blaga na določenem tržišču mora biti tudi z ekonomskega vidika racionalna (problematika transporta, značilnosti proizvodov itd.), poudariti pa je treba tudi pravico potrošnika do široke izbire blaga.

V trgovini bo treba rešiti vprašanje prodajnih pogojev. Sedanji sistem zamrznjenih marž ni ustrezen, zelo težko pa bo pripraviti takšne predloge ukrepov, ki bi na nek način pospešili združevanje dela in sredstev med proizvodnjo in trgovino. Pri prodaji za devizna sredstva gre za kršitev ustave in bi moralo intervenirati ustavno sodišče.

Medsebojne odnose znotraj celotnega reprodukcijskega procesa v usnjarski in predelovalni industriji naj bi uredil skupen družbeni dogovor. Pred kratkim je bil predložen predlog sporazuma o cenah na sektorjih primarne proizvodnje in predelave, ki bo čimprej obravnavan in ocenjen.

Za družbene dogovore o cenah, ki so bili podpisani in predloženi že v letu 1973 in kasneje, je značilen absoluten stroškovni princip. Najvažnejši parameter za oblikovanje cen pa je tržišče. Zaradi zakasnitve pri oblikovanju novega zakona o sistemu cen so se nekateri predloženi družbeni dogovori reševali po obstoječih predpisih, obstajali pa so tudi razlogi za zadrževanje cen oziroma za postopno reševanje v skladu s sprejeto politiko cen.

Ob koncu razprave je dr. Rudi Babič predlagal, da se oblikuje strokovna delovna skupina, sestavljena iz predstavnikov republiškega komiteja za tržišče in cene ter zborničnega koordinacijskega odbora za tržišče in cene, ki bo na osnovi danih ugotovitev v razpravi oblikovala skupna stališča. Po potrditvi stališč na KO za tržišče in cene naj se gradivo posreduje vsem prisotnim in zainteresiranim organom v republikah. Predlog je bil sprejet, s tem pa je bil razgovor tudi zaključen.

VEZI MED SAMOUPRAVNIMI ORGANI IN DRUŽBENO-POLITIČNIMI ORGANIZACIJAMI MORAJO BITI ČVRSTE

(Nadaljevanje s 1. strani)

Treba bi bilo urediti odnose med temeljnimi organizacijami, posebno pa s tisto, od katere smo neposredno odvisni. Mislim, da je potrebno izdelati sprejem materiala in postavljanje cen. Ne moremo plačati slabega in najboljšega materiala po enaki ceni. Pa še vprašanje zavrtnitve takega materiala. Tukaj bodo težave, ker smo navajeni poslovati po starim.

Delavski svet se je do zdaj sestel štirikrat, v številni konstituantno sejo, skupno sejo z DS valjarne bluming-štel in valjarne žice in profilov. Sledilo je imenovanje vodja temeljne organizacije. Od naše interne problematike pa smo obravnavali kontrolno tehtanje in skupaj z odborom za samoupravno delavsko kontrolo analizo za oddelek odprema, z dodatno analizo o zaposlenosti tega oddelka. Problematike samoupravnih delovnih skupin nismo obravnavali, čeprav smo od začetka sklenili, da jo bomo. Menimo, da je to za zdaj še prezgodaj, poleg tega pa to problematiko poznamo od prej.

O delu delavskih svetov v drugih temeljnih organizacijah nismo obveščeni. Samo smo sprejeli sklep, da je treba urediti ekonomske odnose z valjarno bluming-štel, in ga posredovali vodstvu, delavskemu svetu, odboru za gospodarstvo te temeljne organizacije. Napisali smo, da bi želeli z njimi sodelovati, kadar bodo oni obravnavali naše medsebojne odnose. Odgovora pa nismo dobili.

Tudi odbor za samoupravno delavsko kontrolo je imel že dve seji. Moral pa bi imeti še tretjo, ker je imel DS štiri in je njihova naloga, da ugotovi, ali so sprejeti sklepi ustrezni ali ne. Verjetno pa imajo v tem odboru težave, ker člani nimajo pogleda v poslovanje, več v samoupravno dogajanje. Je pa tudi res, da bi lahko zahtevali podatke, pa jih niso.

Na koncu smo jih povprašali še, ali je delavski svet razpravljal tudi o reklamaciji Hermana Schmidta iz Essna, o kateri smo zadnje čase brali.

Obravnavali smo jo, pravi Dani Črv, »zato ker je o tem predhodno razpravljal odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarn. Začuden smo bili, zakaj so ti razpravljali o njej, ker so doslej obravnavali večje, pomembnejše primere, ta pa spada bolj v naše območje. Postavili smo zahtevo, da je treba to pločevino natančneje pregledovati. Zado- stovalo bi, da jo pregledajo z ultrazvokom le enkrat, a dovolj natančno. Za našo temeljno organizacijo je Schmidt dosti neinteresanten kupec. Vemo, koliko stroškov imamo, da izdelamo zanj naročeno pločevino.«

Naš naslednji sogovornik je bil Drago Finžgar, sekretar OO ZK v valjarni debele pločevine.

Osnovna organizacija zveze komunistov odigra določeno vlogo v tej temeljni organizaciji, v celoti pa še premalo. Natančneje rečeno, gre za povezano delovanje vseh družbenopolitičnih organizacij. Mladina je povezana v organizacijsko in družbenopolitično delovanje, v temeljni organizaciji nekoliko manj, več uspehov ima pri delu izven nje. Ne morejo pa biti zadovoljni, ker jih od 48 mladincev dela le deset ali dvanajst. Želja vseh pa je, da bi jih delala vsaj polovica.

Tudi tovariš Finžgar poudari, kako pomembno je skladno delovanje samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij, od začetka, ko se oblikujejo predlogi za delegate, pa ob vsaki akciji.

V temeljni organizaciji so poskrbeli za izobraževanje članov družbenopolitičnih organizacij o posameznih poglavjih zakona o združenem delu. Vabljeni so bili vsi sodelavci in presenetljivo — prišlo jih je nekaj, za katere sploh ne bi pričakovali, da jih to področje zanima.

Drugeče so v osnovni organizaciji zveze komunistov kritični do vsega dela v temeljni organizaciji, posebej še do dela komunistov, in se vključujejo v vsa dogajanja tudi izven Železarn: priprave na volitve in na oba kongresa. Posebna skrb jim je ureničevanje zakona o združenem delu.

Tudi glede sprejemanja novih članov so skrbni, čeprav imajo pri tem več ovir, glavna pa je fluktuacija. Nameravajo pa poskrbeti za čimširše izobraževanje vseh delavcev o aktualnih družbenopolitičnih dogodkih v obliki krajših, 15–20-minutnih obravnav. Temelj in izhodišče njihovega delovanja pa bo seveda TOZD.

Franc Justin je predsednik osnovne organizacije sindikata in vodja samoupravne delovne skupine, zato je tudi naš razgovor šel v obe smeri.

»Sindikatsko sorazmerno dobro dela,« pravi tovariš Justin, »kakih težav ni. Pozna se, da so aktivni še člani prejšnjega izvršnega odbora. Tudi sindikat se skupaj z osnovno organizacijo ZKS in OO ZSMS prizadeva za čimboljše delo temeljne organizacije v celoti na vseh področjih dela.«

Na športnem področju so aktivni, čeprav je nekoliko težje sestaviti ekipe zaradi troizmenskega dela. Tako pa se udeležujejo tekmovanj v streljanju, kegljanju na ledu in na asfaltu, v sankanju in smučanju. Želijo pa se udeleževati še v odbojki in nogometu. Zlasti za slednjega je med mladimi veliko zanimanja.

Zavedajo se pomena, ki ga ima v naši družbi kultura, z žalostjo pa ugotavljajo, da za to področje ni velikega zanimanja. Pred časom so imeli celo organizirano sponziranje knjig; zdaj je to zamrlo, knjige so se pogubile. Za obiske dramskih predstav ni interesa, dobijo sicer nekaj

kart, za tiste, ki si resnično hočejo predstave ogledati.

»Sestanek samoupravne delovne skupine skličemo popoldne ali dopoldne,« pravi tovariš Justin. Posebno živahni razpravljalci sodelavci niso, največ jih spodbudijo k besedi osebni dohodki. Drugače poskrbijo tudi za razlago, kolikor je potrebna, in sicer iz vodstva temeljne organizacije.

Tudi delegata SDS v delavskem svetu poročata o delu. Verjetno pa se bo šele pokazalo, kakšna je ta vez, ko bo prišlo do kakih težav. Sicer pa sklicujejo zbere delavcev, ki jih vedno vodi drug delavec.

»Kako delate mladi?« smo vprašali Lovra Jurca, predsednika OO ZSMS valjarne debele pločevine.

Pravi, da delajo dovolj, imajo program, ki se ga držijo. Predvsem skrbijo za dvig produktivnosti in efektivnosti dela. Sodelujejo z osnovno organizacijo sindikata in osnovno organizacijo zveze komunistov pri vseh dogajanjih v TOZD in lahko vedno računajo na njihovo vsestransko pomoč.

O skupnem izobraževanju članov družbenopolitičnih organizacij smo že slišali. Mladi žal nimajo posebnih oblik, marksistični krožek je opešal.

Pohvalijo pa se lahko s tem, da so uredili mladinsko sobo, kjer se bodo lahko sestajali. Med njimi je šest mladih komunistov. Aktivirati morajo še tiste mladince, ki ne delajo, zlasti še novince.

S športom se mladi v valjarni debele pločevine radi ukvarjajo, tudi na področju kulture nekaj delajo. Omeniti pa je treba, da so sodelovali v akciji pri čiščenju vodovoda na Jesenicah, lani pa so bili tudi v Posočju, in sicer v Tolminskem Lomu.

S koordinacijskim svetom in z občinsko konferenco ZSMS so dobro povezani, srečali so se tudi z mladinci Elana.

Sodelovali so tudi na kvizih Železarn včeraj — danes — jutri in Tito — revolucija — mir. Z denarno nagrado pa so si nabavili tekaške smuči in podelili najbolj aktivnim priznanja v obliki knjig.

Resno pa se zavedajo, da bodo morali poskrbeti za nadaljevanje dela, ker starejši od 27 let odhajajo iz mladinske organizacije. Na tej starostni meji je tudi predsednik, tako da bo treba počasi misliti na novo vodstvo.

Zadnji sogovornik pa je bil Luka Vujičić, predsednik odbora za samoupravno delavsko kontrolo. Po- udaril je, da je bilo tudi njim težko začeti z delom, ker nimajo poslovnika. Pač pa so ocenili sklepe delavskega sveta in — kot je omenil že predsednik delavskega sveta — delo v enem oddelku.

Odbor sestavlja sedem članov, vsi so člani zveze komunistov in tako dvojno odgovorni za svoje delo. Takoj so sklenili, da bodo člana odbora po treh izostankih dali na obravnavo v osnovni organizaciji.

Tudi v bodoče bodo pregledali vse sklepe samoupravnih organov, glede na to, ali so zakonsko ustrezni ali ne, prav tako tudi, ali so uresničeni do roka. Poskrbeli bodo, da bodo sklepi realizirani, pozornost pa namenili tudi ostalim postavljenim obveznostim v temeljni organizaciji, na primer, planskim obveznostim.

Sestajajo se zjutraj ob 6.15 enkrat mesečno, in sicer od prvega do desetega v mesecu. Njihova seja je vedno zadnja, tako da lahko ocenijo vse prej sprejete sklepe.

Pogrešajo pa povezavo z odbori za samoupravno delavsko kontrolo v drugih temeljnih organizacijah. Edino za centralni odbor vedo, kaj dela, ker so dobili zapisnike.

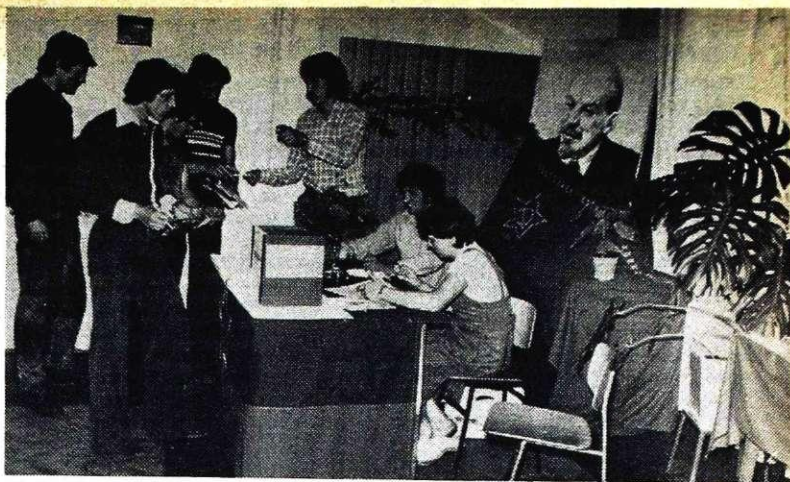
Za zdaj so z delom zadovoljni, v začetku pa jim ni bilo najlažje, ker so delavci njihovo vlogo napačno razumeli, češ da jih bodo povsod nadzorovali. Pojasnili so jim, da so njihove naloge drugačne. Tako je zdaj stališče delavcev do njih drugačno in lahko računajo tudi na njihovo iniciativo. Vsestransko pa sodelujejo z ostalimi samoupravnimi organi in družbenopolitičnimi organizacijami.

M. V.

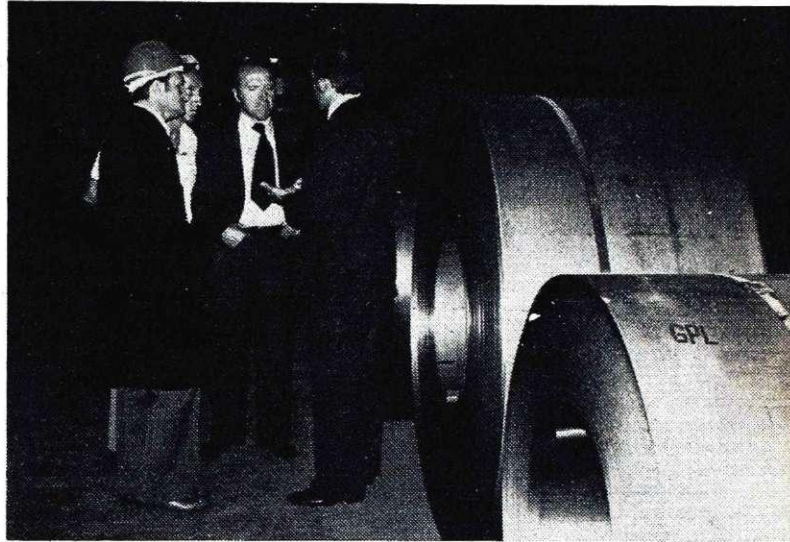
ČESTITAMO

Konec maja je na ekonomski fakulteti v Ljubljani diplomirala strokovna delavka finančno-računskega sektorja SONJA BERNIK, por. ČERNE, in s tem dosegla naslov diplomirani ekonomist.

Iskreno čestitamo

Delavci na referendumu v profilarni

Da bi se prepričal, kako poteka osvajanje nove proizvodnje, si je generalni direktor Ljubljanske banke v spremstvu predstavnikov Slovenskih železarn Saša Jezerška, Petra Kunca in Gregorja Klančnika ogledal hladno valjarno Bela. V razgovorih pa so izmenjali mišljenja o možnostih nadaljnega razvoja.

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 27. 6.	SLIVNIK ALOJZ	KRAPEŽ BERTI
TOREK – 28. 6.	ZUPANČIČ MARTA	RAVNIHAR PETER
SREDA – 29. 6.	RAVNIK JOŽE	PIKON JANEZ
ČETRTEK – 30. 6.	PRISTAVEC BOŽIDAR	VARL ALOJZ
PETEK – 1. 7.	ROTAR VINKO	ZUPAN MIRKO
SOBOTA – 2. 7.	BAK DUŠAN	KORDEŽ FILIP
NEDELJA – 3. 7.	LOGAR IGOR	VEHAR JANEZ

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela:
dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TO Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 27. junija do 2. julija bodo delale naslednje obratne ambulante:

dopoldan: I. in III. obratna ambulanta,
popoldan: II. in IV. obratna ambulanta.
V soboto, 2. julija, samo dopoldan: I. obratna ambulanta.

V zobni ambulanti:
dopoldan: I. zobna ambulanta,
popoldan: II. zobna ambulanta.
V soboto, 2. julija, samo dopoldan I. zobna ambulanta.

Ordinacijski čas dopoldan od 6.30 do 13., popoldan od 13. do 19.30.
V soboto samo dopoldan od 6.30 do 13. ure.

PETO SREČANJE BORCEV IN AKTIVISTOV NOV ŽELEZARJEV BO V DOLINI KRME

Dne 6. maja je bila seja koordinacijskega odbora, ki so se je udeležili delegati vseh delovnih organizacij Slovenskih železarn. Na seji je bilo sklenjeno, da bo peto srečanje aktivnih delavcev Slovenskih železarn, borcev in aktivistov NOV, ki jim je to svojstvo priznано, v soboto, 27. avgusta, v dolini Krme pri Kovinarski koči.

Koordinacijski odbor je ugodno ocenil srečanje borcev in aktivistov železarjev, ki so ga v minulem letu organizirali borci NOB iz predelave Slovenskih železarn v Krpinu v Begunjah. Naši delovni organizaciji je že drugič zaupana naloga, da organizira srečanje aktivnih delavcev, borcev in aktivistov železarjev. Prvo tako srečanje je bilo pred petimi leti na Pokljuki, prav tako v organizaciji železarneskega sindikata.

Odbor za splošne zadeve in informiranje je na seji, 8. junija imenoval pripravljalni odbor, ki ga vodi sekretar Železarn Dušan Stare. Na prvi seji, ki je bila v prejšnjem tednu, je odbor že razpravljal o nekaterih osnovnih izhodiščih in stališčih za izvedbo petega srečanja. Na seji so bile sprejete tudi zadolžitve posameznih članov odbora. Namen vsakoletnih srečanj aktivnih delavcev — borcev in aktivistov iz Slovenskih železarn je, da se po tej poti prenašajo tradicije NOB in jih tako tudi ohranjamo. Pripravljalni odbor je izvedbo kulturnega programa na petem srečanju zaupal mladini Železarn, ki bo imela v prihodnje naloge, da prek različnih akcij seznanja mlade z dogodki iz NOB in ohranja njihove tradicije.

Na peto srečanje borcev in aktivistov — železarjev iz Slovenskih železarn bodo vabljeni tudi delegacije društev upokojencev iz jeseniške in radovljiške občine, prav tako tudi delegacije družbenopolitičnih in še posebej borčevskih organizacij.

50. SEJA ODBORA ZA DOHODEK IN NAGRAJEVANJE PRI DS ŽELEZARNE

Predsednik odbora Lado Podlipnik je 10. junija sklical sejo ter predlagal naslednji dnevni red: pregled sklepov zadnje seje, OD za maj, finančni rezultat za prve štiri mesece, napredovanje na delovnem mestu in obračunske osnove delovnih mest vodij TOZD.

Pri pregledu sklepov zadnje seje so ugotovili, da so bili sklepi izvršeni.

Ko so obravnavali osebne dohodke za mesec maj, so priporočili temeljnemu organizacijam, da glede na to, ker bodo junija nižji osebni dohodki zaradi krajšega meseca, oziroma manjšega števila ur, skušajo razliko v osebnem dohodku nadoknaditi z boljšim delom, s tem da se čim bolj držijo planiranega asortimenta in tako dosežejo večji učinek.

Obširno so razpravljali o finančnem rezultatu za prve štiri mesece in ugotovili, da je stanje kritično. Precej krivde za takšne rezultate je v notranjih vzrokih, nekaj pa tudi v zunanjih. Zato podpirajo sklepe, ki sta jih v cilju izboljšanja sedanjega stanja sprejel odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne na 62. seji in delavski svet Železarne na 22. seji. Ugotovili so, da je z notranjimi akcijami možno doseči boljše rezultate v proizvodnji, zlasti z večjim upoštevanjem kakovitnega asortimenta. Spremenjeni zunanji pogoji pa zahtevajo vse večji poudarek marketingu. V proizvodnji je treba nameniti čim več pozornosti spremljanjem dejavnosti, ki so namenjene osnovni proizvodnji od tehnologije do vprašanja kadrov (npr. kadrovanje delavcev za adjuvante). V večji meri se moramo prilagajati potrebam kupcev, zato moramo upoštevati pri ugotavljanju dejanskih rezultatov stroške in realizacijo; predvsem je važen dohodek, medtem ko je količinska proizvodnja samo eden izmed pogojev za doseg dohodka. Večja pozornost mora veljati tehnološki in proizvodni disciplini ter na drugi strani iskanju ustreznih meril za osebne dohodke. Glasilo Železar naj v večji meri skrbi za informiranje in objavljanje problemov v proizvodnji (izpeli, stroški, specifične porabe itd.) o izvedenih ukrepih ter posledicah rešitev nakazanih problemov.

Pri obravnavi predloga v zvezi z napredovanjem na delovnem mestu so sklenili, da ga posredujejo v razpravo zborom delavcev z naslednjimi stališči: sprejme naj se II. varianta, ki predvideva, da se upo-

rabijo rezultati ocenjevanja delovne uspešnosti, brez staža na delovnem mestu. Najbolj sprejemljiva je progresivna lestvica, ki predvideva za:

oceno delovne uspešnosti	% na OD
A	4
B	7
C	10
D	14
E	19
F	24

Stimulacija za proizvodnjo v višini okrog 4% naj ostane, ker ima v sedanji obliki dosti pozitiven vpliv, medtem ko s sprejetjem II. variante odpadejo stimulacijski dodatki in dodatki za strokovnjake. Z razširitvijo stimulacijskega dodatka na osnovi ocene uspešnosti imajo vsi delavci možnosti, da dosežejo sedanjo višino ali celo nekaj večje osebne dohodke. Kolikor bi posamezna skupina delavcev ob sicer nespremenjeni uspešnosti dela ne dosegla sedanje višine osebnih dohodkov, se strinjajo, da se ji začasno odobri določen odstotek na obračunsko osnovo, ki ji bo zagotovil enake osebne dohodke, kot jih je imela

pred uvedbo ocene delovne uspešnosti. Z uvedbo stimulacije na dohodek TOZD in delovne organizacije se predvidoma ta odstotek prelje v to stimulacijo. Ob prehodu na nov sistem je treba pregledati primere, kjer je bila delavcem po sklepu odbora za dohodek in nagrajevanje dodeljene višje kategorije, kot je bilo ocenjeno delovno mesto. Kolikor se izkaže, da bo nagrajevanje teh delavcev lahko zadovoljivo rešeno po novem sistemu, je treba predlagati ukinitve kategorij, ki jih je odbor sprejel za teh nekaj delavcev. V novem samoupravnem sporazumu ni treba navesti pristojnosti odbora, da za posamezne primere lahko odobri višje kategorije, če bo ugotovljeno, da to ni potrebno. Že izvedena ocena delovne uspešnosti v letu 1976 se uporablja in velja do konca leta 1977. Začetek uvedbe bo avgust ali september.

Ob koncu seje so obravnavali še obračunske osnove delovnih mest in vodij TOZD ter sklenili, da predlog posredujejo v razpravo in potrditev delavskim svetom temeljnih organizacij in jim priporočajo, da pri razpravi o povišanju kategorij za ostala delovna mesta upoštevajo, da sprememba kategorij vodij temeljnih organizacij ne sme imeti za posledico avtomatično drugih sprememb, razen v primerih, kjer je to na osnovi podrobne proučitve in utemeljitve res potrebno.

Jerca Šimnic

VIKI SMOLEJ PRIHRANIL PRI ENERGIJI 430.000 DIN

Odbori za gospodarstvo pri 22 TOZD so po novi samoupravni organizaciji v Železarni prevzeli skrb in naloge za pospeševanje in ocenjevanje tehnoloških in tehničnih inovacij ter spodbudno nagrajevanje številnih prizadevnih in uspešnih iznajditeljev, novatorjev in racionalizatorjev.

Letos so posamezni odbori za gospodarstvo že na desetih sejah obravnavali in ocenjevali izboljševalne predloge in pozitivno ocenili že 22 inovacij, prizadevnim in uspešnim avtorjem pa priznali 252.871 din odškodnin in rent za ustvarjene prihranke, ki znašajo 11.803.438 din.

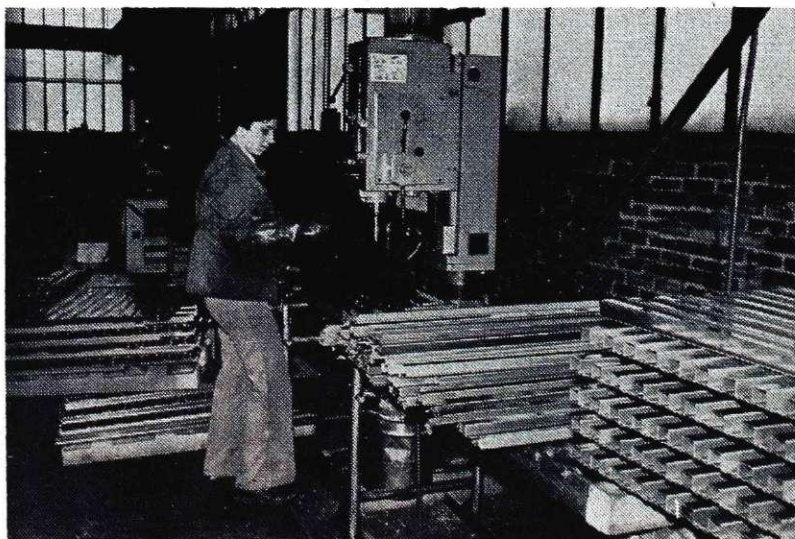
Te številke dovolj prepričevalno govorijo, da naši iznajditelji, skupaj z novatorji, racionalizatorji in drugimi avtorji inovacij, uspešno bijejo boj za nove oblike dela, za večjo storilnost in stabilizacijo.

Odbor za gospodarstvo pri TOZD Energija je na zadnji seji pod vodstvom predsednika odbora Aleša Sokliča med drugim obravnaval tehnično inovacijo št. 2174, ki jo je izvedel in predložil v oceno leta 1975 Viko Smolej, vodja objektov za vodo in tehnična goriva v TOZD Energija. Avtor tehnične inovacije je z minimalnimi stroški 25.000 din omogočil direktno dovajanje visokotlačne vode iz rezervoarja v Javorniškem rovtu v savsko omrežje hladilne vode za potrebe vseh obratov na Beli. Ta izvedba je velikega pomena posebno v času, ko je ob neurju voda iz Save kalna in moti nemoteno obratovanje številnih črpalk.

Od leta 1974, ko nemoteno obratuje ta nova povezava, je avtor v treh letih prihranil pri energiji preko 430.000 din. Kalna in umazana voda iz Save je v času nalivov kvarno vplivala na cevi, ventile in hladilne elemente in zamašitve, kar je povzročalo zastoje črpalk in ogrožalo nemoteno obratovanje. Vse to je povzročalo veliko škodo pri vzdrževalnih in čistilnih stroških.

Viku Smoleju sta bili izplačani za leto 1974 in 1975 dve spodbudni renti, in sicer 960 in 5.915 din, na zadnji seji odbora za gospodarstvo pa so za leto 1976 odobrili tretjo rento v višini 9.348 din, skupaj torej 16.223 din. Po samoupravnem sporazumu o izumih in tehničnih izboljšavah, ki velja za sestavljeno organizacijo združenega dela Slovenske železarne, je avtor tehnične ali tehnološke inovacije upravičen do treh rent, ki so bile avtorju s tem zadnjim obrokom izplačane.

M. Hočevár

Sodelavka v profilarni na Javorniku

HLADNA VALJARNA BELA

Na peti seji izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata, ki je bila 13. maja, so obravnavali problematiko vložka. Programer za žarjenje je strokovno obrazložil pomen izgub, ki nastanejo zaradi pomanjkanja vložka za kontinuirno peč, oziroma za žarjenje dinamo kvalitete. Izvršni odbor meni, da strokovne službe naloge niso dobro opravile, da takšnih zastojev ne bi bilo. Pri zagonu in ustavljanju pečinastaja precejšnja škoda in bo zato izvršni odbor predlagal prizadetim, da pro-blematiko obravnavajo. Pri obravnavi na sejah izvršnega odbora osnovnih organizacij sindikata naj bi sodelovali tudi vodje temeljnih organizacij in tehnologi iz valjarne štekel, jeklarne ter razisko-valnega oddelka.

Spregovorili so še o tekmovalstvu ekip Elan Begunje, Universal Jesenice, postaje Milice Jesenice in hladne valjarne Bela.

Ob sklepu seje so obravnavali seznam delegatov za samoupravne organe v Železarni in delegacije za zbor združenega dela občinske skupščine ter za posamezne samoupravne interesne skupnosti.

Imeli so pripombe glede stimulacijskega dodatka na delovno mesto transporter, ki ni ustrezno kategorizirano. Prisotni so menili, da je treba neaktivne člane izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata poklicati na odgovornost.

JEKLOVLEK

Deveta redna seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata je bila 3. junija. Razpravljali so o referendumu, s katerim se delavci Železarne odločajo o združitvi temeljnih organizacij v delovno organizacijo Železarne. Že na prejšnji seji je izvršni odbor razpravljal o kandidatih za samoupravne organe, na tej seji pa je koordinacijski odbor predložil seznam delegatov za delavski svet Železarne, samoupravno delavsko kontrolo, disciplinsko komisijo ter delegate za zbor združenega dela občinske skupščine in samoupravne interesne skupnosti.

V zadnji točki dnevnega reda je izvršni odbor ugotovil, da o predlogih temeljnih planov samoupravnih interesnih skupnosti še niso razpravljale vse SDS. Plane so obravnavali samo na sestanku SDS vodstva TO. Predložen je bil tudi dopolnjen samoupravni sporazum in nekaj pripomb z javne razprave. Izvršni odbor meni, da je treba opozoriti na pomanjkljivosti plana, še posebej na področju investicijske in kadrovske politike. Obravnavali so prispevne stopnje za samoupravne interesne skupnosti ter racionalno porabo sredstev. Ob zaključku seje so se dokončno dogovorili o izletu, ki naj bi se ga udeležili tudi upokojeni sodelavci.

DS ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE

Devetega junija je bila šesta seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata. Najprej so spregovorili o pripravah za izvedbo kandidacijskih zborov za samoupravne organe in delegacije. Na sestankih

SDS je treba delavce seznaniti z evidentiranimi kandidati, SDS pa lahko predlagajo druge kandidate, kolikor se s predlaganimi ne strinjajo. Obravnavan je bil tudi osnutek samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij v delovno organizacijo Železarne.

Blagajnik osnovne organizacije sindikata je poročal o porabljenih sredstvih za izlet in tekmovalstva v mesecu maju.

Iz poročila referenta za socialna vprašanja je razvidno, da so štirje člani sindikata že dalj časa odsotni z dela zaradi bolezni. Izvršni odbor jim je odobril denarno pomoč. Sklenjeno je bilo, da bodo članom sindikata, ki bodo upokojeni v letošnjem letu, ob koncu leta izročili spominska darila.

Ob sklepu seje so se dogovorili, da bo 25. junija piknik v Završnici. Udeležijo se ga lahko tudi svojci, ki prispevajo po 20 din na udeležence. Na sestankih SDS je treba ugotoviti število udeležencev piknika. Organizacijsko izvedbo piknika so zaupali sodelavcem Tomšiču, Glaviču, Bohincu in Jenku in prav tako tudi drugim članom izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata.

TRANSPORT

Štiriindvajseta seja izvršnega odbora je bila 5. junija. Drago Košir, predsednik osnovne organizacije sindikata, je obrazložil pogoje za izvedbo izletov. Določili so še nekaj podrobnosti, da bodo prijavljeni člani pravočasno in zanesljivo obveščeni. Referent za izlete tov. Rozman je izvršni odbor seznanil s številom prijavljenih za oba izleta. Franc Piberčnik je bil določen za vodjo izleta v Kumrovec, Cveto Velikajna in Janez Rozman pa za izlet v Benetke.

DRUŽBENA PREHRANA

Osemnajsta seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata je bila 13. junija. Razen članov izvršnega odbora so bili na seji navzoči še: Stanka Vulelija, ter predstavniki ZSMS TOZD Družbena prehrana.

Najprej so pregledali izpolnjevanje sklepov sprejetih na zadnji seji. Zatem je bila izvršnemu odboru posredovana prošnja Zlate Blatnik za odobritev posojila. Prošnja je bila ugodno rešena. Razpravljali so še o pikniku, ki je bil organiziran, in o nekaterih pomanjkljivostih. Na pomanjkljivosti so opozorili osnovno organizacijo ZSMS.

PREK SKUPNIH SAMOUPRAVNIH ORGANOV ODLOČAJMO O SKUPNIH ZADEVAH!

RTA NA PIKNIKU

Sezona piknikov je na višku. Sindikalna grupa RTA v TOZD Remontnih delavnic ga je za svoje člane in njihove svojce organizirala v soboto, 18. junija, v že znanem pikniškem »zavetišču« v Završnici. Vreme je bilo kot naročeno in ker je bil dela prost dan, smo ga udeleženci izkoristili že od devetih dopoldne, pa vse do trde teme. Udeležba je bila tokrat rekordna, saj nas je bilo s svojci vred celo nekaj čez sto.

Med svojci je bil tudi Franci Košir, to pot brez trobente. Ker pač ne more iz svoje kože, nam je Franci sproti stresal šale in domisljice iz svoje vedno sveže, vedno polne torbe. Da pa je bila tematika aktualna in sploh v stilu, je interpretiral notranje politični komentar, ki so mu ga pripravili »odgovorni« sodelavci. Vse v takem stilu, da so trebušne mišice bolele od smeha.

Da pa nismo bili od smeha, še bolj pa od pečenih in tekočih dobrot obremenjeni preveč enostransko, je poskrbela naša športna komisija s tov. Dovžanom na čelu. V tekmovalstvu z zračno puško je zmagal veteran, prekaljeni »šica« tov. Torkar, ki je ob prejemu nagrade izjavil, da bi bilo mlajše potrebno poklicati malo na orožne vaje. V teku z vrečami je pri ženskah zmagala Sekločeva, pri moških pa kar športni referent Dovžan, kar ni presenetljivo, saj je kot smučarski reprezentant skakal že mnogo dlje – seveda brez vreče. V nogometni tekmi mladi-starejši so zmagali slednji,

spet največ po zaslugi športnega referenta. Športna komisija je še izkoristila srečanje za razglasitev rezultatov v športnih tekmovaljih v okviru Železarne in za podelitev priznanj.

Posebnega aplavza je bil deležen pokal za osvojeno prvo mesto obrata v letnem delu tekmovalj.

Spored je bil popestren še s srečelovom, v katerem je bil vsak udeleženec deležen simbolične, vendar šaljive nagrade, ki smo jih, pač po dogovoru, prisotni v začetku piknika prinesli s seboj in oddali na zbirališču.

Vmesne »luknje« v sporedu smo izpolnili z medsebojnim spoznavanjem, pogovori, sprehodi v naravi in seveda z obvezno rundo TRIMA.

Organizatorjem gre vsa pohvala za široke in učinkovite priprave in propagando in še bolj učinkovito realizacijo. Namen, da piknik ni samo čevapčič in steklenica piva, ampak tudi zblíževanje med sodelavci in svojci, zabava in rekreacija, je bil v celoti dosežen.

Ob koncu še manj veselo spoznavanje. Završnica, pred nekaj leti obetaven rekreacijski center, gre rakovo pot. Trim propada, orodje gnije in se lomi, nihče ga ne obnavlja. Gostilna je zaprta. Ne samo to, komaj da še stoji skupaj. Namesto nje improviziran bife, ki spada sem po namenu, po videzu nikakor ne. Dobro, da je tu še narava, zaradi nje se bo splašalo še kdaj priti.

M. G.

OBISK PRI VALJEVSKIH BRIGADIRJIH NA KOZJANSKEM

Bratske in prijateljske vezi med občani Valjeva in Jesenic z vsako veliko ali majhno akcijo dobijo nove razsežnosti. Korak k utrjevanju teh vezi je nedvomno pomenil tudi obisk predstavnikov družbenopolitičnih organizacij občine Jesenice na Kozjanskem, kjer se v prvi izmeni zvezne mladinske delovne akcije nahaja tudi brigada sekcije borcev in prijateljev bitke na Sutjeski iz Valjeva. Pobudo za ta obisk je dala občinska konferenca ZSMS in ob tem je treba takoj reči, da imajo prav mladi Jeseničani letos največ priložnosti, da se tesneje povežejo z mladino iz pobratene občine Valjevo. Prav v tem času je namreč v Robaju pri Valjevu brigada jese- jeniško-bohinjski odred, ki uspešno dela na tamkajšnji zvezni mladinski delovni akciji.

V soboto, 18. junija, so se brigadirji iz Valjeva na Kozjanskem izredno razveselili obiska z Jesenic. Skupino predstavnikov družbenopolitičnih organizacij so sestavljali: Marjan Jelovčan (OK SZDL), Andrej Zalokar (OK ZKS), Egidij Matič (občinski svet zveze sindikatov), Ivanka Kozar (občinski odbor ZZB NOV) ter Branko Pagon, Franci Kajdiž in avtor teh vrstic (OK ZSMS).

V Bistrici ob Sotli, kjer je delovnišče brigade iz Valjeva, je takoj ob prihodu stekel prirčen razgovor. Takoj velja omeniti, da je valjevska brigada nedvomno posebnost na letošnjih slovenskih delovnih akcijah. Brigado sestavlja 48 mladincev iz Valjeva, med njimi pa je tudi sedem borcev, udeležencev legendarne bitke na Sutjeski. Poleg tega pa so tudi vsi mladi brigadirji člani sekcije borcev in prijateljev bitke na Sutjeski, ki šteje na območju mesta Valjava 7500 članov. Kot smo izvedeli, vsi brigadirji dosega- jo iz-

vrstne rezultate na delovišču. Tudi za več kot 200 odstotkov so že presegli načrtovano normo. Borci, udeleženci bitke na Sutjeski, so na akciji velik vzor mladim brigadirjem, že v soboto pa smo izvedeli, da bodo štirje med njimi postali udarniki. Predstavniki valjevške brigade Mičo Radošević, Ljubica Zec in Ilija Mirnič so nas popeljali tudi na delovišče ceste maršala Tita, kjer smo se lahko prepričali o doseženih rezultatih vseh brigadirjev. Ob koncu obiska je bilo na obeh straneh poudarjeno, da se morajo takšna srečanja med občani

JESENIŠKI BRIGADIRJI V POSOČJU

V petek, 24. junija, bo odšla na pot že druga letošnja brigada iz jese- niške občine. Petdeset brigadirjev jeseniško-bohinjskega odreda bo do sredine julija sodelovalo na zvezni mladinski delovni akciji Posočje 77. Brigado bo sestavljalo petdeset mladincev in mladink iz delovnih kolektivov, Gradisa, Vatrostalne, Kovinske opreme Mojstrana, železarne Jesenice, Carine, trgovskega podjetja Golica, Iskre, Kovinoservisa, Viatorja, Planike, Gorenjke, SGP Gradbinca, biroja za urbanizem in stanovanjsko poslovanje ter iz centra srednjih šol Jesenice, železarsko-izobraževalnega centra in zdravstvene šole. Poleg tega pa bodo v sestavi brigade še dva študenta in

Valjava in Jesenic še nadaljevati, prav mlada generacija obel občin pa ima letos izredno priložnost, da razširi in poglobi medsebojno sodelovanje.

Ob koncu nam preostane še, da preko našega glasila Železar prenesemo iskrene pozdrave valjevskih brigadirjev za vse občane Jesenic. Zaključimo lahko le z ugotovitvijo, da je bil obisk koristen in ploden ter da si takšnih še želimo!

P. S. Bralce naj opozorimo, da bomo za prihodnjo številko pripravili zelo zanimive razgovore z borci udeleženci bitke na Sutjeski iz Valjeva, ki sodelujejo na zvezni mladinski delovni akciji Kozjansko 77.

J. Rabič

trije mladinci iz pobratene mesta Valjevo.

Brigadirji bodo v Posočju, ki ga je lani prizadejal potres, popravljali ceste in poti ter urejevali okolico novih naselij. Pred odhodom so se evidentirani brigadirji zbrali na dveh brigadnih konferencah, kjer so se podrobno dogovorili o delu in nalogah na tej zvezni akciji ter si razdelili posamezne funkcije.

Brigada jeseniško-bohinjski odred bo odšla v Posočje v petek zjutraj ob 8. uri izpred jeseniške gimnazije. Komandant brigade bo Franci Kajdiž z železniške postaje Jesenice, pokroviteljstvo pa je tako kot lani sprejela železarna Jesenice.

J. R.

OO ZSMS V TOZD VRATNI PODBOJI

V TOZD Vratni podboji je bila pred nedavnim ponovno ustanovljena osnovna organizacija ZSMS. Na prvi seji so člani sprejeli delovni program osnovne organizacije, ki je precej obširen in zahteven. Mladi delavci v tej temeljni organizaciji se bodo morali resnično potruditi, da bodo posamezne naloge uspešno realizirali. Tako bodo člani OO ZSMS redno spremljali akcijski program temeljne organizacije in program varčevanja, ki sta bistvenega pomena za doseg čimboljših proizvodnih rezultatov v letošnjem letu. OO ZSMS bo sodelovala z družbenopolitičnimi organizacijami pri sprejetju letnega plana in spremljala izvrševanje mesečnih obveznosti v proizvodnji in asortimentu.

Z OO ZK in sindikatom se bodo mladi zavzemali za pravilno kadrovsko politiko v temeljni organizaciji in za uresničevanje delavskih pravic in njihovih obveznosti. Nadalje sta v programu postavljena idejnopolitično izobraževanje in širjenje marksistične misli. Mladi bodo spremljali dogodke doma in v svetu, skrbeli bodo za ustrezno evidentiranje in kadrovanje v organe ZSMS v temeljni organizaciji in v celotni Železarni, kakor tudi za kadrovanje v samoupravne organe.

Program obsega še eno pomembno nalogo, in sicer stalno prisotnost mladih pri obravnavi in sprejemanju raznih samoupravnih aktov. Nadalje bodo člani OO ZSMS sodelovali z osnovnimi organizacijami mladih v drugih TOZD, udeleževali se bodo lokalnih delovnih akcij, delovali na kulturnem področju, predvsem bodo dolgi pogosto hodili v gledališče, na koncerte in kino predstave. Na področju športa bodo organizirali tekmovanja v kegljanju, streljanju in atletiki, poleg teh aktivnosti pa bodo organizirali tudi pohode po partizanskih poteh, ki so izrednega pomena za krepitev obrambnih sposobnosti.

Na tej seji so člani OO ZSMS TOZD Vratni podboji tudi izvolili

referente za posamezna področja dejavnosti. Za referenta za idejnopolitično delo so izvolili Joža Trplana, za kulturo Dragico Mitrovič in za šport Engijeda Čataka.

J. R.

SREČANJE V KOČEVJU

V mesecu mladosti smo se mladinci iz OO ZSMS centra srednjih šol Jesenice udeležili srečanja v Kočevju. Srečanje, ki so ga pripravili kočevski gimnazijci, je bilo posvečeno letošnjim jubilejem, predvsem pa 85-letnici rojstva tov. Tita. Tekmovanje ni bilo samo športnega značaja, preizkusili smo se tudi v znanju z naslednjimi temami:

- 40 letnica ustanovitve KPS,
- kulturni in športni dogodki v mesecu maju.

Cepprav je imelo srečanje poudarek na širjenju prijateljskih vezi med mladimi v Sloveniji, moramo povedati, da so naši mladinci dosegli izredne uspehe. Tako mladinci in mladinke so v košarki, odbojki in kvizu zasedli prvo mesto, v šahu pa drugo.

Kljub temu, da so nam hrano in prenočišča preskrbeli domači mladinci iz Kočevja, se moramo zahvaliti vsem, ki so nam pomagali in omogočili sodelovanje. Tako se zahvaljujemo šolski skupnosti centra srednjih šol Jesenice, konferenci osnovnih organizacij sindikata železarne Jesenice za knjigi JEKLO IN LJUDJE in koordinacijskemu svetu ZSMS železarne Jesenice za finančni prispevek 1.000 din. Seveda pa iskrena zahvala velja gostiteljem za pozornost in gostoljubje.

Ob zaključku srečanja smo sklenili, da ne bo ostalo samo pri enkratnem srečanju, zato smo prihodnje leto povabili na Jesenice mladince iz Kočevja. Upamo, da bomo tudi mi srečanje izvedli tako uspešno in vrnili gostoljubje.

Mladinci centra srednjih šol Jesenice

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje ...

Tito

ZATIRANJE NALEZLJIVIH BOLEZNI

1. **MEHANIČNA DEZINFEKCIJA** se opravi s pranjem, ribanjem ali čiščenjem. S takšnimi ukrepi mehanično odstranjamo nalezljive klice s predmetov, ki jih dezinficiramo. Takšno vrsto dezinfekcije uporabljamo tudi za dezinficiranje rok.

2. **FIZIKALNO DEZINFEKCIJO** opravimo s fizikalnimi sredstvi, in sicer s kropom, vodno paro, suhim vrelin zrakom ter s sežiganjem.

a) Dezinfekcijo s sežiganjem uporabljamo najpogosteje pri tistih predmetih, ki jih ni škoda uničiti (papir ipd.).

b) Dezinfekcijo, pri kateri okužene predmete izpostavimo plamenom, lahko uporabimo le pri tistih predmetih, ki jih plamen ne poškoduje (kovinski predmeti).

c) Dezinfekcijo z vrelo vodo (kropom) uporabljamo na predmetih iz protigognj odpornega stekla in na kovinskih predmetih. Vse te predmete potopimo v vodo, to pa segrejemo tako, da zavre in jih v tako zavreti vodi kuhamo. Voda se dezinficira tako, da vre 10 do 15 minut, kovinske predmete pa je treba v vreli vodi kuhati 30 do 60 minut.

d) Dezinfekcijo z vodno paro uporabljamo najpogosteje za dezinficiranje oblačil. Perilo ali obleko vložimo v posebne aparate in jih izpostavimo delovanju vodne pare, ki se dobi z gretjem vode v kotlih. Dezinfekcija mora v takšnih aparatih trajati približno 1 uro. V pomanjkanju posebnih aparatov za dezinfekcijo se lahko uporablja tudi navadna leseni ali kovinski sod.

e) Dezinfekcija s suhim vrelin zrakom se opravlja v zdravstvenih zavodih (laboratoriji, ambulante, bolnišnice). Zanj je potrebna posebna aparatura.

3. **KEMIČNA DEZINFEKCIJA** se opravlja z različnimi kemičnimi snovmi, ki uničujejo nalezljive klice. Da bi bilo določeno kemično sredstvo praktično za uporabo, ne sme biti drago, ne terja posebnega pripravljanja, biti mora lahko dostopno, ne sme kvariti predmetov, s katerimi pride v stik pri dezinfekciji, ter mora naglo uničevati nalezljive klice. Za kemično dezinfekcijo uporabljamo najpogosteje: apno, sodo, pepelno vodo, alkohol, fenol, milo in kloro- apno.

Apno je tisto sredstvo, ki ga najpogosteje uporabljamo pri dezinfekciji, ker izpolnjuje skoraj vse pogoje, ki jih mora imeti dezinfekcijsko sredstvo. Najpogosteje ga uporabljamo za dezinfekcijo vseh izločkov, stranišč, sten, kot tudi za dezinfekcijo mrličev. Uporabljamo ga v obliki apnenega mleka. To pripravimo tako, da na določeno količino negašenega apna dodamo polovico količine vode, pri čemer dobimo bel prah. Ta beli prah pomešamo z vodo, in sicer en del apna in tri dele vode, pri čemer jih moramo neprestano močno mešati. Če za pripravljanje apnenega mleka uporabljamo gašeno apno, tedaj je treba na 1 kg gašenega apna dodati dva litra vode. Za dezinfekcijo izločkov uporabljamo apno mleko v temle razmerju: na 1 kub. m vsebine, ki naj bi jo dezinficirali, moramo uporabiti pet litrov apnenega mleka.

Sodo uporabljamo za dezinfekcijo v 1 % do 2 % raztopini, ki jo ogrejemo na približno 50 stop. C. Uporabljamo jo za dezinfekcijo posode, lesenih miz in stolov, oziroma klopi.

Pepelno vodo dobimo tako, da pepel prelijemo z vrelo vodo, oziroma kropom. Tako dobljeno raztopino uporabljamo po tem, ko se usede in ko jo odcedimo, najpogosteje za dezinfekcijo posode, lesenih miz in stolov ter klopi.

Alkohol (etilni alkohol) uporabljamo za dezinfekcijo kože na telesu in rokav v 70 % raztopini. Vendar pa alkohol ne uničuje spor (bacilov).

Fenol uporabljamo v 2 % do 5 % raztopini za dezinfekcijo stranišč, hodnikov itd.

Milo služi za dezinfekcijo rok, perila in drugih predmetov. Najpogosteje ga uporabljamo za umivanje rok in telesa, deluje pa mehanično in kemično.

Poleg apna najpogosteje uporabljamo za dezinfekcijo klorovo apno. Uporabljamo ga za dezinfekcijo vode, izločkov, sten in podov, pljuvalnikov, nočnih posod ter stranišč. Uporabljamo ga v raztopini 0,1 do 1 %.

DEZINFEKCIJA V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU

Roke si dezinficiramo s toplo vodo, milom, krtačo in alkoholom. Jedilni pribor dezinficiramo v 2 % raztopini sode ali v 0,5 % raztopini klorovega apna.

Predmete iz gumija dezinficiramo s kuhanjem ali z vodno paro. Obleke dezinficiramo z vodno paro.

Izpljunke dezinficiramo s 5 % raztopino klorovega apna, tega je treba dodati v enaki količini, kakršna je količina izpljunka. Dezinfekcija pa traja 2 do 4 ure.

Človeško blato dezinficiramo tako, da ga posipamo z enako količino gašenega apna ali pa s približno 50 kub. cm 5 % klorovega apna.

Podne in stene dezinficiramo s apnenim mlekom ali s klorovim apnom.

Nadaljevanje

feljton — Tehnični feljton — Tehnični feljton — Tehnični feljton — Tehnični feljton — Tehnični feljton —

PREDELAVA ODPADKOV S TALJENJEM

V velikih mestih po svetu je problem odstranjevanja odpadkov vsak dan bolj zapleten. Nekatere odpadke lahko uporabimo kot poznejše gnojilo — kompost, vendar je vedno več težav zaradi različnih plastičnih in drugih organskih materialov, ki jih ni mogoče ponovno uporabiti kot surovino v nekaterih proizvodnih postopkih.

Ravno zato so se japonski železarski strokovnjaki lotili naloge razviti predelavo mestnih odpadkov, pri kateri bi lahko uporabili tehnologijo visokotemperaturnega topljenja trdnih snovi. Nova metoda predelave odpadkov uporablja način taljenja v pečeh, podobnih plavžem.

Pri postopku taljenja odpadkov so uporabili tehnologijo in strokovne izkušnje železarske industrije, povezane s konstrukcijo in proizvodnjo plavžev, koksarn in drugih naprav, ki so potrebne pri proizvodnji železarskih izdelkov. V letu 1974 je na najjužnejšem japonskem otoku Kyushu pričela obratovati poskusna naprava za taljenje odpadkov. Dnevno lahko predela 30 ton odpadkov. To pa je količina, ki se vsak dan nabere v mestu s 40.000 prebivalci.

Obratovanje te naprave so podrobno analizirali, da bo tudi v bodoče omogočala čimbolj funkcionalno in varno delo. Naprava se sestoji iz naslednjih delov:

- sprejemališča odpadkov,
- naprave za izkoriščanje vročih dimnih plinov,
- peči za taljenje,
- naprave za čiščenje dimnih plinov,
- naprave za čiščenje odpadne vode,
- naprave za izkoriščanje dimnih plinov.

Konstrukcija talilne peči je podobna konstrukciji plavžev, tudi drugi deli naprave so podobni, kot jih že uporabljajo v železarnah. Posamezni deli so bili že praktično preizkušeni na drugih podobnih področjih.

Lahko gorljive odpadke, kot je, na primer, leseno pohištvo, prepeljejo s kamionom do naprave in jih stresejo v posebno skladiščno jamo ter jih nato zdrobijo. Ostale odpadke pripeljejo prav tako s kamionom ali pa transportirajo po cevovodu in jih stresejo skupaj z zdrobljenimi gorljivimi odpadki v drugo skladiščno jamo. Nato prenesejo te odpadke s pomočjo gradilca, ki je montiran na žerjavu, na vrh talilne peči in skozi zakladalno napravo spustijo v notranjost peči.

Peč za taljenje odpadkov ima jaškasto obliko. Cilindričen plašč je izdelan iz jeklene pločevine in je obzidan z ognjestalno opeko. Odpadki se pomikajo v peči navzdol in jih predgreva vroči zrak, ki ga pihajo skozi pihalice in je predhodno ogret v ogrevalcu. Toplota, ki nastane z ogrevanjem gorljivih odpadkov, razkrajja le-te. Voda izpari, gorljivi deli se vplinjijo in negorljivi se spremenijo v žlindro. Če so v odpadkih tudi deli jekla ali železove litine, se raztalijo tudi ti.

Vodno paro in plin, ki pri tem procesu nastaneta, vodijo v čistilno napravo. Tu se vodna para pretvori v vodo in se

ponovno vrne v proces, plin pa očisti škodljivih primesi in shrani v rezervoarju. Ta plin lahko uporabljajo kot gorivo v sami napravi ali pa ga uporabijo za druge namene.

Ko se nabere na dnu peči večja količina raztaljene žlindre, jo skupaj z železom spustijo iz peči v skrinjo in ohladijo. Žlindro lahko uporabijo kot nasipni material za ceste in podobno, železo pa kot jeklen odpadke v železarnah.

Takšno taljenje odpadkov ima naslednjo prednost: — talimo lahko različne vrste odpadkov naenkrat, vključno tudi plastične in manjše kovinske odpadke, npr. konzervne skatle;

— ker je taljenje izvedeno v zaprtem sistemu, ni onesnaževanja okolja, pri tem pa dobimo majhne količine plina;

— večino proizvodov, ki pri tem taljenju nastanejo, lahko ponovno uporabimo, na primer: plin kot energijski vir, železo kot jeklen odpadke, žlindro kot gradbeni material;

— jaškasta konstrukcija talilne peči potrebuje manj prostora kot druge podobne naprave.

Vse to nam pove, da ima takšna metoda odstranjevanja odpadkov precej prednosti. Uporabili pa bi jo lahko tudi za odstranjevanje ne le odpadkov v mestih, temveč tudi industrijskih odpadkov. To tudi kaže, da bo prav ta način, ki ga je razvila japonska železarska industrija, lahko postal v bodočnosti vedno bolj razširjen.

DELO KOMISIJE SKUPŠČINE OBČINE ZA SPREMLJANJE IZVAJANJA ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU

S sprejetjem zakona o združenem delu je bil storjen pomemben napredek pri konkretizaciji ustavnih določil in seveda pri nadaljnji graditvi vsebinsko novih odnosov v združenem delu. Vsekakor je jasno, da novi zakon še ne pomeni, da je delo na tem področju končano in da je končni cilj dosežen. Šele z doslednim izvajanjem zakona, predvsem pa tistih zakonskih določil, ki narekujejo izdelavo samoupravnih splošnih aktov, s tem pa tudi konkretizacijo zakona, bo združeno delo sposobno v polni meri uresničevati svojo vlogo pri dograjevanju naše socialistične družbe.

Ravno zaradi tega, da bi se izvajanje zakona pospešilo, so delegati vseh treh zborov skupščine občine Jesenice izvolili komisijo za spremljanje izvajanja zakona o združenem delu. Komisijo vodi Boris Bregant, v njej pa je še 14 članov, in sicer delegati vseh treh zborov skupščine občine, družbenopolitičnih organizacij in izvršnega sveta. Komisija se je prvič sestala 15. aprila, seji pa sta med drugimi prisostvovala tudi Stane Markič, predsednik ustrezne republiške komisije, in Stefan Nemec, predsednik zbora združenega dela skupščine SRS.

Poudarjeno je bilo stališče, da ustanovitve komisije ne pomeni razbremenitve tistih dejavnikov, ki imajo funkcijo izvajanja zakona. Smisel obstoja in dela komisije mora biti v tem, da spremlja in pospešuje izvajanje zakona ter aktivira ustrezne dejavnike v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, samoupravnih interesnih skupnostih, krajevnih skupnostih in drugih organizacijah in skupnostih v občini.

Na drugi seji je bilo delo komisije v mnogem konkretnem. Predvsem je komisija obravnavala nekatere samoupravne splošne akte, ki so ji bili posredovani, pripravila pa je tudi vprašalnik, z namenom, da se posreduje vsem temeljnim in drugim organizacijam združenega dela in se na ta način komisija seznani z dosedanjim potekom izvajanja zakona. Na tej seji je komisija sprejela tudi programsko usmeritev dela in vsebinsko opredelitev aktivnosti kot osnovno izhodišče za njeno nadaljnje delo, kar zaradi popolnejše informacije objavljamo v celoti.

PROGRAMSKA USMERITEV DELA IN VSEBINSKA OPREDELITEV AKTIVNOSTI KOMISIJE SKUPŠČINE OBČINE JESENICE ZA SPREMLJANJE IZVAJANJA ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU

Zakon o združenem delu, ki ga je zvezna skupščina sprejela 25. novembra lani, je nastal kot plod izkušenj, pridobljenih v dosedanjem razvoju socialističnih samoupravnih odnosov, in v njihovi potrditvi v naši družbi, obenem pa je tudi posledica večletnega dela pri dograjevanju in razvijanju družbeno-ekonomske osnove socialističnih samoupravnih odnosov in na njih zasnovanega sistema združenega dela. Osnovna ideja, ki je bila vsekakor prisotna tvorcem zakona, med katere brez dvoma lahko štejemo tudi najširšo delegatsko bazo, je bila v doslednem uresničevanju in avtentičnem tolmačenju ustavnih določil in njih duha in v prizadevanju, da se zakon oblikuje kot rezultat spoznanja in opredelitve skupnih interesov delavcev v združenem delu v smislu nadaljevanja družbeno-ekonomske preobrazbe.

Zakon o združenem delu pomeni po svoji vsebini nov in odločen revolucionaren korak. Z njim je pravzaprav dokončno prišlo do razvrednotenja institucionaliziranih osnov, na katerih je slonelo upravljanje v imenu delavcev, hkrati pa do uveljavitve novih, zgodovinsko pogojenih in na socialistični samoupravnih odnosih temelječim sistemu združenega dela, ki naj delavcem omogoči, da svobodno, neposredno in enakopravno odločajo o svojem in celotnem družbenem delu ter o rezultatih tega dela. To je vsekakor prvi pogoj, da bo delavec lahko skupaj z drugimi delavci v združenem delu, v odnosih medsebojne povezanosti, odvisnosti in odgovornosti mogel v svojem, skupnem in splošnem družbenem interesu upravljati z družbeno reprodukcijo in uspešno premagovati družbeno-ekonomska nasprotja, ki se sicer na zdajšnji stopnji družbenega razvoja še vedno pojavljajo. Pri tem je najpomembnejše to, da združevanje sredstev družbene reprodukcije in združevanje dela delavca objektivno postavlja v položaj, ki njemu, skupaj z drugimi delavci v združenem delu, omogoča, da resnično upravlja s sredstvi in s tem usklajuje posamezne komponente svojega družbenega interesa, kot so osebna in skupna poraba, razvoj in stabilnost materialne osnove združenega dela, v katerem

združuje svoje delo z delom drugih delavcev na sredstvih, ki so družbeno lastnina.

Napak je misliti, da zakon o združenem delu daje odgovor na vsa porajajoča se vprašanja in da rešuje že tudi vsako konkretno situacijo. Niti ni pričakovati, da bo že samo sprejetje zakona prineslo spontano spremembo dosedanjih odnosov v OZD. Ravno zaradi tega je nadvse pomembna aktivnost vseh dejavnikov našega družbenega življenja. Ta aktivnost naj bi se odvijala v dveh, kvalitativno različnih, glede na končni cilj pa enotnih poteh. Pri uveljavljanju zakona o združenem delu je v okviru republiške zakonodaje potrebno čimprej pripraviti tiste sistemske zakone, ki zadevajo predvsem družbeno-ekonomske odnose v združenem delu. Izvršni svet skupščine SR Slovenije je zaradi tega že pripravil program zakonodajnega dela za uveljavljanje zakona o združenem delu. Druga pot, ki ima za cilj prav tako izvajanje in uveljavljanje zakona o združenem delu, pa zavezuje organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti, krajevne skupnosti ter vse druge organe in organizacije ter službe v občini, da v svoje podzakonske akte vgradijo tiste elemente, ki jih zahteva zakon o združenem delu.

Da bi se uveljavitev in konkretizacija zakona o združenem delu zagotovili na vseh ravneh, je bila že 25. novembra 1976 ustanovljena zvezna komisija za spremljanje izvajanja zakona o združenem delu, 19. januarja 1977 pa je tudi skupščina SR Slovenije ustanovila ustrezno komisijo. Tudi skupščina občine Jesenice se je v okviru svoje pristojnosti zavzela za čim hitrejšo uveljavljanje zakona o združenem delu, g ta namen so 31. marca 1977 zbori skupščine občine izvolili komisijo skupščine občine Jesenice za spremljanje izvajanja zakona o združenem delu. Poglavitna naloga komisije naj bi bila v neposredni povezanosti z združenim delom, predvsem v smislu spodbujanja, aktiviranja, pospeševanja in koordinacije dela vseh dejavnikov od temeljnih organizacij združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti, krajevnih skupnosti in drugih organizacij in služb v občini. Komisija naj bi delovala preko tistih organov, ki so v našem sistemu zadolženi za uveljavljanje zakona v vsaki organizaciji in skupnosti, pri čemer pa mora biti proces uresničevanja zakona o združenem delu vključen v celoten delegatski mehanizem. Delo komisije ne bi bilo samo v spremljanju izvajanja zakona, ampak bi komisija tudi pravčasno opozarjala na posamezne pojave in pomagala iskati konkretne oblike pomoči povsod, kjer bi to bilo potrebno. Pomembno bo delo komisije tudi pri spodbujanju izdelave cele vrste samoupravnih aktov. Zavedati se moramo, da je izvajanje zakona o združenem delu v tem trenutku ena najvažnejših družbenopolitičnih nalog, katere uresničevanje ne trpi nikakega odlašanja. Marksijske se nepravilno razume dveletni rok iz 660. člena zakona in se še ne stopa k pripravi samoupravnih splošnih aktov, predvsem samoupravnih sporazumov o združevanju dela delavcev v TOZD, saj je to temeljni samoupravni akt, s katerim morajo biti skladni vsi drugi samoupravni akti.

Vzporedno s spodbujanjem dinamike izdelave samoupravnih aktov bo izredno važna naloga komisije predvsem pri vsebinskem spremljanju teh aktov. S tem v zvezi bo komisija posvetila pozornost tudi pojavom šablon raznih aktov in »strokovnjakom« za izdelovanje samoupravnih aktov po principu tekočega traku. Ni dvoma, da bo take pojave potrebno zatreti, še preden bi prišlo do razmaha negativnih posledic.

Komisija se bo pri svojem delu verjetno večkrat soočila s problemi, ki jih tudi sama ne bo mogla zadovoljivo rešiti. V teh primerih bo k sodelovanju pritegnila različne institucije, tako sodišče združenega dela, družbenega pravobranilca samoupravljanja in druge strokovne organe. Ob tem je treba omeniti, da bo pomembna komponenta dejavnosti komisije tudi način formalnih informacij, oziroma posredovanja zaključkov in stališč komisije neposrednim izvajalcem zakona. Poudariti je treba, da pri tem ne bi smelo priti do posploševanja teh stališč, ampak do možnosti njihove uporabe v sorodnih primerih.

Da bo delo komisije uspešno, bo potrebno ustvariti ustrezen način kontaktiranja z neposrednimi izvajalci zakona, predvsem v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela. Do tesne povezave bi moralo priti zlasti z ustreznimi sorodnimi komisijami v delovnih organizacijah in z osnovnimi organizacijami sindikata, ki bodo morale v danem trenutku svojo vlogo opravljati nadvse aktivno.

Za aktiven pristop komisije k delu bo potrebno, da od ustreznih dejavnikov v delovnih organizacijah zahteva poročila o njihovem dosedanjem delu. Iz poročila posamezne delovne organizacije naj bi bilo razvidno:

- ali je sprejet akcijski program za izvedbo določil zakona o združenem delu,
- ali je sprejeti akcijski program že tudi dopolnjen in v kakšni fazi je to delo,
- ali je imenovan akcijski odbor za izvedbo določil zakona o združenem delu, oziroma nosilci za izvedbo posameznih nalog,
- kako so seznanjeni delavci s sprejemanjem in vsebino akcijskega programa, analizo sedanjih samoupravnih razmer in bodočo samoupravo organiziranostjo znotraj organizacije združenega dela in navzven s ciljem združevanja dela in sredstev na dohodkovnih odnosih z drugimi organizacijami združenega dela,

— kako je zagotovljeno spremljanje izvajanja sprejetih akcijskih programov, obveščanje delavcev o tem in sprejemanje ukrepov za odpravo morebitnih zastojev pri izvajanju sprejetega programa.

Zaradi uspešnega dela bo potrebno sodelovanje komisije tudi z ustreznimi komisijami pri družbenopolitičnih organizacijah, z izvršnim svetom skupščine občine Jesenice, ki spremlja in skrbi, da vsi odgovorni dejavniki v občini izvajajo zakon, upravni organi, ki delujejo tako, da uresničujejo in spodbujajo uresničevanje zakona.

Iz že povedanega jasno izhaja, da je delo komisije vezano zlasti na spremljanje izvajanja zakona o združenem delu in v nobenem primeru ne pomeni razbremenitve tistih dejavnikov, ki imajo funkcijo izvajanja zakona. Delo komisije, zlasti pa sprejemanje ustreznih zaključkov in rešitev, bo potekalo na sejah. Verjetno bo praksa pokazala, da bo potrebno formirati izmed članov komisija manjšo strokovno grupo. Ta grupa naj bi strokovno obdelala zlasti bolj zapletene probleme, ki bi jih komisiji posredovale organizacije združenega dela. Tako bi komisija na svoji seji obravnavala že nakazane rešitve in bi bilo delo vsekakor bolj ažurno.

Podrobnejši program dela bo komisija sproti sprejemala glede na vprašanja, ki se bodo pojavljala pri izvajanju zakona, saj bo področje njenega delovanja izredno dinamično in raznoliko. Res je, da od iniciative komisije v veliki meri zavisi uspešno izvajanje zakona o združenem delu, zavedati pa se moramo tudi dejstva, da bo le ob uspešnem sodelovanju vseh samoupravnih dejavnikov zakon o združenem delu realiziran v takšni meri, kot to narekuje sedanji zgodovinski razvoj.

Iz zapisanega izhaja, da je izvajanje zakona o združenem delu nadvse pomembna naloga, delo komisije pa tisti element, ki naj v tvornem sodelovanju z združenim delom pripomore, da bo beseda zakona dobila svoj pravi pomen in vsebino v izgradnji in utrjevanju družbeno-ekonomske osnove socialističnih samoupravnih odnosov in na njih zasnovanega sistema združenega dela.

Božo Ahec

Železarski globus

IRAN

V mestu Ahwaz gradi iranska železarska družba National Iranian Steel Industries Co. novo integralno železarno. Njena letna proizvodna zmogljivost bo 1,5 milijona ton surove jekla. V jeklarni se železarne bodo kontinuirno vlivali jeklo z napravo, ki jo bo dobavila japonska družba Takigami Steel Construction Co. Ista družba bo dobavila tudi opremo za proizvodnjo peletov.

ITALIJA

Italijansko podjetje inž. Leone Tagliaferri iz Milana bo dobavilo štiri 150-tonske obločne električne peči železarski družbi Sidor v Venezueli. Vsaka bo imela moč transformatorja 80 MVA in jo bodo lahko zakladali skozi obok tudi z železovo gobo. Premer kotla peči bo 7,3 m in premer uporabljenih elektrod 600 milimetrov. Pričele bodo obratovati v letu 1978.

PAKISTAN

Prvo, vendar majhno železarno bodo zgradili v mestu Gaddani ob beludžistanski morski obali. Proizvajala bo 17.000 ton paličastega jekla letno in uporabljala jekleni odpadki iz razrezanih odsluženih ladij.

PROBLEMATIKA INVALIDOV V ŽELEZARNI JESENICE (II)

Danes objavljamo drugi del problematike invalidov v železarni Jesenice, ki ga je na letnem sestanku sekcije za medicino dela slovenskega zdravniškega društva in društva medicinskih sester Slovenije, ki je bil 1. in 2. aprila na Jesenicah, imela Ljudmila OSTIR, višja medicinska sestra v naši obratni ambulanti.

Invalide po medicinskih in paramedicinskih vidikih razdelimo v različne skupine. Te posamezne klasifikacije so bolj teoretičnega in didaktičnega značaja, ker v praksi ne moremo potegniti ostrih meja med posameznimi oblikami invalidnosti, temveč moramo invalide obravnavati iz vseh potrebnih zornih kotov.

1. Delitev po spolu.
2. Delitev po starosti.
3. Delitev po medicinskih vzrokih nastanka invalidnosti.
4. Delitev po stopnji invalidnosti.
5. Delitev po delovnih sposobnostih.
6. Administrativna delitev invalidov.

Danes se v naprednejši družbi vse bolj utrjuje enakopravnost vseh ljudi, ne glede na spol, raso, položaj in poklic. Po teh normah ima vsak človek, torej tudi invalid, enake pravice do samostojnega življenja, dela in ekonomske neodvisnosti. Družba je dolžna, da ustvari vse možnosti za uveljavljanje teh pravic.

Delovno usposabljanje in zaposlovanje, oziroma delo nasploh, je postalo bistveni element socialne in ekonomske varnosti za delo manj sposobnih državljanov in upravičeno trdimo, da sta usposabljanje in ustrezno delo najbolj socialna in ekonomsko najbolj učinkovita oblika pomoči vsem prizadetim.

Socialno in ekonomsko varnost invalidov lahko opredelimo z naslednjim: — Vsem invalidom, ne glede na stopnjo prizadetosti moramo zagotoviti take možnosti, da bodo lahko do največje možnosti razvili svoje preostale intelektualne in delovne sposobnosti, skladno z osebnimi nagnjenji in družbenimi potrebami.

— Ustvariti moramo take delovne pogoje, da bodo zaposleni invalidi dosegli čimvečje ekonomske in delovne učinke, brez škode za svoje zdravje.

— Ustvariti moramo tako delitev dohodka, da ne bo prizadeto načelo delitve po delu in da bodo delovne organizacije zainteresirane za zaposlovanje invalidov.

VZROKI INVALIDNOSTI GLEDE NA LETA IN KATEGORIJO

vzrok	bolezen	poklicne bolezni	nesreče izven dela	nesreče pri delu	skupaj
1970					
I.	53	—	2	—	55
II.	3	—	—	—	3
III.	44	—	10	3	57 = 113
1971					
I.	45	—	—	—	46
II.	1	—	—	—	1
III.	37	—	13	1	51 = 98
1972					
I.	23	—	—	—	24
II.	4	—	—	—	4
III.	43	1	19	3	66 = 94
1973					
I.	33	—	4	—	37
II.	9	—	—	—	9
III.	23	—	14	5	42 = 88
1974					
I.	24	—	—	3	27
II.	7	—	—	—	7
III.	43	—	8	3	54 = 88
1975					
I.	32	—	1	1	34
II.	3	—	—	—	3
III.	36	1	5	6	48 = 85
1976					
I.	23	1	—	2	26
II.	2	—	—	—	2
III.	37	—	12	8	57 = 88
Skupaj					
I.	233	1	8	7	249
II.	29	—	—	—	29
III.	263	2	81	29	374
Skupaj	525	3	89	36	653
	80,5 %	0,46 %	13,6 %	5,5 %	100 %

Od vseh vzrokov invalidnosti (653 primerov), odpade na bolezen kar 525 primerov ali 80,5 %.

Drugo mesto zavzemajo nesreče pri delu z 89 primeri 13,6 %; sledijo nesreče izven dela s 36 primeri 5,5 %.

Poklicne bolezni so zastopane v vseh šestih letih le s tremi primeri, kar predstavlja le 0,46 %.

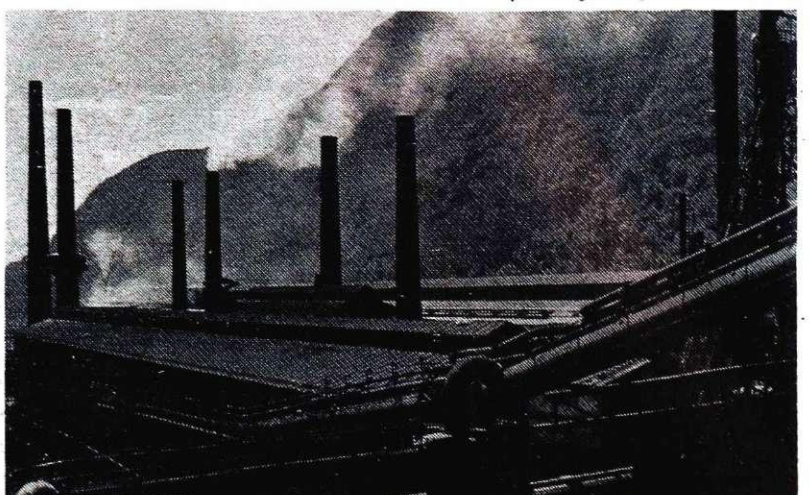
Glede pogostnosti nastanka invalidnosti, od leta 1971 do vključno 1976, opazimo, da število invalidov postopoma upada. Podobno sliko upadanja opazimo tudi po posameznih kategorijah invalidnosti.

Pri I. kategoriji — invalidska upokojitve, je od leta 1970, ko je bila upokojitve zastopana s 55 primeri, opaziti upadanje. Najmanjše število 24 upokojitev je bilo v letu 1972. Pa tudi naslednja leta bistveno ne izstopajo, saj je bilo v letu 1976 s 26 primeri upokojitev za več kot polovico manj kot l. 1970.

Pri invalidnosti II. kategorije — isto ali drugo ustrezno delo s skrajšanim delovnim časom pa opazimo, da število teh upokojencev naraste v letih 1972, 1973 in 1974, nakar zopet upade. Celotno število invalidov v sedmih letih je le 29.

Invalidnost III. kategorije — drugo ustrezno delo, je zastopano vsako leto v največ primerih. Od leta 1970 opazimo rahlo upadanje v vseh naslednjih letih, razen v letu 1972, ko naraste število invalidov III. kategorije na 66 primerov. Ta porast gre predvsem na račun velikega števila nesreč pri delu. Z 19 primeri so v letih 1970 do 1976 najvišje. Porast invalidnosti te kategorije opazimo tudi v letu 1976. Tudi tu je porast posledice nesreč pri delu in pa nesreč izven dela.

(Nadaljevanje na 7. strani)

**VZROKI INVALIDNOSTI PO MEDNARODNI KLASIFIKACIJI
BOLEZNI, GLEDE NA LETA IN KATEGORIJU**
Najpogostejša obolenja

Leto Kategorija	I. Inf. bol.	II. Novo- tvorbe	V. Duševne motnje	VI. Bolezni živč. in čutil
1970				
I.	1	2	7	—
II.	—	—	—	—
III.	2	1	4	3
1971				
I.	—	5	8	1
II.	—	—	—	—
III.	3	—	3	2
1972				
I.	—	—	2	1
II.	1	—	—	—
III.	4	—	5	6
1973				
I.	—	1	5	—
II.	—	—	1	1
III.	—	—	2	1
1974				
I.	—	1	3	3
II.	—	—	1	1
III.	1	2	2	6
1975				
I.	—	1	1	3
II.	—	—	—	—
III.	—	—	2	2
1976				
I.	1	—	1	1
II.	—	1	—	1
III.	2	2	2	4
Skupaj				
I.	2	10	27	9
II.	1	1	2	3
III.	12	5	20	24
Skupaj	15 2,8 %	16 3 %	49 9,2 %	36 6,8 %

VII. Bol. cir. sist.	VIII. Bol. resp. sist.	IX. Bol. preb. sist.	XIII. Bol. mišic, kosti in sklep.	Ostala obol.	Skupaj
1970					
18	13	7	5	—	53
—	—	—	1	2	3
3	8	4	15	4	44
1971					
15	5	3	6	2	45
—	—	—	—	1	1
11	4	2	7	5	37
1972					
10	3	4	3	—	23
1	—	—	1	1	4
6	4	4	11	3	43
1973					
13	6	—	4	4	33
1	—	—	5	1	9
2	6	2	7	3	23
1974					
10	2	—	5	—	24
—	—	1	2	2	7
7	2	2	15	6	43
1975					
8	3	1	12	3	32
—	1	—	2	—	3
4	4	2	15	7	36
1976					
5	3	2	10	—	23
—	—	—	—	—	2
—	3	5	17	8	43
Skupaj					
I.	79	35	17	45	233
II.	2	1	1	11	29
III.	33	31	21	87	269
Skupaj					
	114	67	39	143	531
	21,9 %	12,7 %	7,3 %	26,9 %	100 %

Glede na to, kateri organski sistem je zaradi neke bolezni prizadet, prvo mesto zavzemajo bolezni kosti, mišic in sklepov s 143 primeri ali 26,9 %. Na drugem mestu so bolezni srca in ožilja s 114 primeri ali 21,5 %; že tretje mesto imajo bolezni respiratornega sistema s 67 primeri ali 12,7 %; nato sledijo duševne motnje 49 primerov ali 9,2 %; peto mesto zavzemajo bolezni prebavil, nato sledijo novotvorbe, infekcijske bolezni in ostala obolenja, ki so redkeje zastopana.

V I. kategoriji je invalidnost najpogostejše nastopila zaradi obolenja srca in ožilja — 79 primerov. Drugo mesto zavzemajo bolezni mišic, kosti in sklepov s 45 primeri; na tretjem mestu so bolezni respiratornega sistema — 35 primerov; na četrtem mestu so duševne motnje — 27 primerov; nato sledijo bolezni prebavil — 17 primerov; novotvorbe — 10 primerov; bolezni živčevja in čutil ter ostala obolenja, ki so redkeje zastopana.

V II. kategoriji, so najpogostejše zastopane bolezni kosti, mišic in sklepov, ostala obolenja se pojavljajo le v nekaj primerih.

Invalidnost III. kategorije so od 269 primerov v tej skupini v 87 primerih povzročila obolenja mišic, kosti in sklepov; na drugem mestu so bolezni srca in ožilja; na tretjem mestu bolezni respiratornega sistema, nato sledijo bolezni živčevja in čutil, prebavnega sistema, duševne motnje, infekcijske bolezni in postopoma še ostala obolenja, ki niso pogosto zastopana.

Ob vprašanju kako najbolj učinkovito preprečevati nastanek invalidnosti, zaidemo na široko področje dela kot npr.: ureditev delovnih razmer, boj proti različnim boleznim, poklicnim in tudi tistim, ki izvirajo iz delovnih razmer, pravočasno odkrivanje zmanjšanja delovne sposobnosti.

Zelo važen je tudi boj proti škodljivim navadam delavcev in upravljanje racionalnega izkoriščanja prostega časa. V primerih pa, ko neka stopnja invalidnosti že obstoji, je potrebno storiti vse, da se invalidnost ne poveča.

Prvi pogoj je uspešna in ustrezna medicinska in profesionalna rehabilitacija. Naslednji pogoj, da delovna organizacija zagotovi take delovne pogoje, ki ne vplivajo kvarno na invalidovo preostalo fizično in psihično zdravje. In ne nazadnje, invalid se mora vključiti v delovno okolje z občutkom enakopravnosti, kreativnosti ter posluhom za svoje zdravje (v najširšem smislu) ter ga je dolžan varovati in krepiti.

**UDELEŽBA
NA VOLITVAH
JE ODRAZ NAŠE
SAMO-
UPRAVLJALSKE
ZAVESTI!**

PREDSTAVLJAMO INŠTITUT JOŽEF STEFAN

Danes zaključujemo s sestavki, ki so nam poskušali približati dejavnost in pomen inštituta Jožef Stefan za našo znanstveno raziskovalno aktivnost v širšem družbenem prostoru. Sestavke nam je posredoval inštitut z namenom, da bi svoje delo kar najbolje približal gospodarstvu.

Z BIOKEMIJO NAD ODPADKE

V zadnjih letih postaja za gospodarstvo, zlasti še za prehransko in farmacevtsko industrijo, vedno bolj zanimivo raziskovanje proteinov, encimov in drugih bioloških aktivnih snovi. Raziskovalci inštituta se tega zavedajo in se že 20 let ukvarjajo s problemi izolacije encimov živalskega in rastlinskega izvora (npr.: goveda, prašiča, mikroorganizmov) in pripravljajo iz njih snovi, ki bi jih lahko uporabljali kot surovine ali že končne produkte. Moramo priznati, da so se začeli za naše dosežke v zadnjih dveh, treh letih zanimati tudi strokovnjaki iz gospodarstva in je prišlo tudi že do konkretnih dogovorov in rešitev. V sodelovanju z raziskovalci iz tovarne Krka v Novem mestu smo uspeli v plasmanu domačih proteoliznih encimov za potrebe usnjarstva.

Nadaljnja možnost: precejšen del naših klavnic še vedno spuša v kanale živalsko kri. Tako ne samo, da kvari vode, ampak meče dobesedno vanje denar. V krvi je namreč več kot 100 različnih sestavin, ki so uporabne zlasti v farmacevtski industriji in drugod. Razvite države so že zdavnaj dojele vrednost krvi, pri nas pa si ta miselnost le počasi utira pot med gospodarstveniki.

Poglejmo samo primer hemoglobina. Za deset kg hemoglobina potrebujemo približno 100 litrov krvi. Cena krvi se giblje med enim in dvema dinarjema, cena za kilogram hemoglobina, ki ga je mogoče proizvesti z dokaj enostavnimi postopki, pa 38.000 dinarjev (ZR Nemčija 5.000 DM). Če se hemoglobin očisti še naprej, se cene podeseterijo. Ob tem naj samo povemo, da čiščenje ne zahteva posebno dragih aparatov, saj hemoglobin za lastne potrebe proizvajamo kar v naših laboratorijih.

S podobnimi števkami in razmerji računamo tudi druge, npr., pri plazmi, ki se lahko neposredno uporabi kot izredno bogat dodatek proteinov živalski ali človeški prehrani ali pa kot izhodna surovina za izolacijo cele vrste plazemskih proteinov, ki so neobhodno potrebni v zdravilstvu.

In kje so še albumini, globulini, plazmin, hormoni, serumi itd. in snovi iz pankreasa kot, npr., insulin, tripsin itd? Dalje, iz različnih mikroorganizmov je možno izolirati celo vrsto biološko aktivnih snovi, uporabnih v farmacitiki, mlekarstvu, usnjarstvu, pivovarstvu, industriji sokov in vinarstvu, mesni industriji itd. Skratka, inštitutska biokemija ponuja roko gospodarstvu, le stisniti jo je treba.

**SKOZI MIKROELEKTRONIKO
GRE POT DO RAZVITIH**

Srednjeročni načrt gospodarskega in družbenopolitičnega razvoja naše republike daje veliko prednost razvoju mikroelektronike, področju, kateremu poskušajo vsi razviti v čim krajšem času iztrgati čim več skrivnosti.

V ta prizadevanja se vključuje tudi inštitut Jožef Stefan. Skupno s strokovnjaki elektrofakultete, inštituta za elektroniko in vakuumsko tehniko in Iskro uresničujemo dva velika projekta, in sicer mikroelektronika in profesionalizacija elementa za elektroniko.

Na področju miniaturizacije elektronskih elementov in mikroelektronike smo našo aktivnost usmerili k specialnim vezjem, izdelanim po tehnologijskih debeloplastne in tankoplastne tehnike nanašanja pasivnih in aktivnih elementov.

Z delom teh raziskav smo se aktivno vključili v proizvodnjo. V skupnem laboratoriju, ki sta ga opremila inštitut Jožef Stefan in ISKRA, razvijamo številne nove izdelke in celo proizvajamo manjše poskusne serije.

Prototipi, preizkušeni v laboratoriju, prehajajo v proizvodnjo v Iskrih tovarni uporov v Šentjernej.

Laboratorij za keramiko sodeluje z več TOZD ISKRE iz veje elementov. S tovarno tehnične keramike v Vižmarjih razvijamo keramična telesa za upore. Sodelujemo pri razvoju kondenzatorjev s tovarnama v Žužemberku in Stegnah. Za tovarni feritov in magnetov v Stegnah pa razvijamo različne tipe keramičnih in kovinskih magnetov.

Sodelavci laboratorija za keramiko ne razvijajo le elektronskih materialov in elementov, ampak tudi druge visokotemperaturne materiale. Tako, npr., razvijajo trde materiale za obdelavo v strojni industriji in materiale, obstoje v korozivni sredini pri visokih temperaturah, kar je posebno pomembno v kemijski industriji.

Pri razvoju novih materialov so posebno pomembne metode kontrole. V inštitutu se v zadnjem času rojeva center za mikrostrukturne raziskave, ki že razpolaga z nekaterimi kakovostnimi aparaturnami in že danes predstavlja instrumentalno in kadrovsko osnovo za nadaljnje zahtevne raziskave, ki bodo koristile med drugim tudi industriji cementa in jeklnam.

IZOTOPI NISO NEVARNI

Radioaktivni izotopi postajajo dragocen pripomoček v strokovnjakovih rokah. Odkar deluje na našem inštitutu reaktor TRIGA Mark II, ki proizvaja radioaktivne izotope, lahko kar v domovini zadostimo vse večjemu povpraševanju po njih.

Radioaktivni izotopi, ki jih je treba skoraj redno izdelati umetno, sevajo gama žarke, te je pa mogoče skoraj vedno in na vsakem mestu tudi meriti. To dragoceno lastnost, da se sami izdajajo, pa s pridom izkoriščamo lahko na številnih področjih. Lastnost, da neka snov seva in se s tem sama izda, je več kot primerna za gradbenike, telefoniste, komunalce, vodarje, energetike, železarje, tekstilce, papirničarje, zdravnike, poljedelce, predelovalce hrane in številne druge.

Praktični primeri nam bodo približali njihovo uporabnost: Vemo, na primer, koliko pitne vode se nekoristno izliva iz vodovodnih cevi v zemljo, kar je spričo trajne skrbi, da nam bo zmanjkalo zdrave vode, še posebej pomembno. Pri tem moramo pomisliti, da so številne cevi (najsi gre za vodovodne, kanalske ali telefonske) položene pod betonskimi, asfaltnimi ali kamnitimi tlemi in jih je treba na mestu, kjer domnevamo, da pušča voda

(fekalije), razkopati. Če mesto ni pravo, je treba pogosto uničiti desetine metrov tal, vse dotlej, dokler ni odkrita napaka. Če se pod določenim pritiskom uvede v cev radioaktivni izotop, se pri priči izlije tudi ta. Tu pa tekočino, ki seva, odkrije že merilni aparat in z njo počeno mesto na cevi. Metoda je tako zelo natančna, da je z njo mogoče pri nezakriti cevi odkriti iztok le 0,001 kub. centimetrov tekočine na leto.

Vodovodno cev in tekoči radioizotop smo omenili zato, da bi poudarili, kako nenevarne so te snovi, zlasti v stokovnjakovih rokah. Izotopi, ki jih uporabljamo v take namene, lahko razpadejo že v zelo kratkih časih in postanejo povsem nenevarni. Samo za primer naj povemo, da razpade radioaktivni kripton v prvotno obliko kriptonu v dobrih štirih urah, fluor v 110 minutah, brom v 36 urah itd.

Napredne industrijske panoge uporabljajo radioaktivne izotope pri meritvah debelin papirja, notranjih poškodb v metalih, z njimi je mogoče zasledovati morske ali jezerske tokove in gibanje podzemskih voda. Prav tako pa jih lahko uporabljajo pri sledenju gibanja klinerja v cementniški rotacijski peči, slediti pa je mogoče tudi mešanje cementa z agregatom v betonarnah.

Del industrije, ki je voljna osvojiti najmodernejšie metode, že sega po teh enostavnih, učinkovitih in nenevarnih postopkih.

Radioaktivne izotope v zadnjem desetletju vedno več uporabljajo tudi v medicini. Radioaktivni izotop fluora, npr., pomaga zdravnikom — onkologom pri odkrivanju rakastih, pa tudi drugih obolenj kosti. Prvi v Jugoslaviji so to novo metodo s pomočjo inštituta Jožef Stefan uvedli na onkološkem inštitutu v Ljubljani. Za preiskave pljuč pa uporabljajo radioaktivni kripton. Oba ta radioaktivna izotopa redno proizvajamo v reaktorju TRIGA Mark II.

**SPREJEM
NA STROKOVNE ŠOLE ŽIC**

**ŽELEZARSKI IZOBRAŽEVALNI CENTER IN
ŽELEZARNA JESENICE, JESENICE NA GORENJSKEM**

RAZPISUJETA
sprejem učencev v šolskem letu 1977/78

a) ŠOLA ZA METALURŠKE DELAVCE

Vpisali bomo učence za učenje naslednjih metalurških poklicev:
— talilec,
— valjavec,
— žičar in
— hladno valjavec

Šolanje traja dve leti. Vpisali se bodo lahko učenci, ki so uspešno končali šest razredov osnovne šole in zaključili obveznost osnovnega šolanja.

**b) POKLICNA KOVINARSKA, METALURŠKA IN
ELEKTRO ŠOLA**

Vpisovali bomo učence za učenje poklicev:
— strojni mehanik (strojni ključavničar),
— ključavničar varilec,
— orodni ključavničar,
— strugar,
— vodovodni instalater in
— obratni elektrinar.

Šolanje traja tri leta. Vpišejo se lahko učenci, ki so uspešno končali osnovno šolo in tisti, ki imajo negativno oceno iz tujega jezika.

c) TEHNIŠKA METALURŠKA IN STROJNA ŠOLA

Vpisali bomo:
— 30 učencev v metalurški oddelek in
— 30 učencev v strojni oddelek

Vpišejo se lahko učenci, ki so uspešno končali osnovno šolo ter preizkus znanja iz slovenskega jezika in matematike. Učenci z odličnim in prav dobrim uspehom so oproščeni opravljanja preizkusa znanja. Pismeni preizkus znanja bo 27. 6. 1977 ob 9. uri.

Vpisna pogoja za vse šole sta še: da je učenec telesno in duševno zdrav in starost največ 18 let.

UGODNOSTI ŠOLANJA SO:

Učenci imajo možnost, da se prijavijo za štipendijo, ki jih razpisuje železarna Jesenice. Železarna Jesenice regresira oskrbnino v domu učencev ŽIC svojim štipendistom iz oddaljenih krajev. Učenci šol pod a in b dobijo regresirano malico in v času šolanja dve oziroma tri delovne obleke.

Učenci vseh šol so zdravstveno in nezgodno zavarovani.

PRIJAVA ZA SPREJEM:

Za sprejem priložite:
— izpolnjeno prijavo (obr. 1,20, Drž. zal. Slov.), v kateri naj bo naveden poklic, za katerega se želite usposobiti.
— kolek za 2.—
— spričevalo o končani osnovni šoli
— rojstni list in
— zdravniško potrdilo.

Prijave pošljite do 25. 6. 1977 na naslov ŽELEZARSKI IZOBRAŽEVALNI CENTER JESENICE, 64270 JESENICE

Pričetek pouka v vseh šolah bo 1. 9. 1977 ob 8. uri.

PROIZVODNJA JEKLA IN PRODUKTIVNOST DELA PRI NAS IN V SVETU

(Nadaljevanje s 1. strani)

napredovanja evropskih dežel; predvsem Anglije, Nemčije, Francije in Italije.

Trend razvoja proizvodnje jekla je bil v preteklosti v različnih državah zelo različen. Zelo težko ga prevedemo na vpliv družbenega sistema, stopnjo razvitosti dežele ali nasičenostjo z metalurškimi proizvodi, surovinsko osnovo z bogatimi nahajališči rude in premoga, tradicijo v proizvodnji jekla itd. Res pa je, da so doživljale socialistične države z us-

merjenim planskim gospodarstvom manj kriznih let in je bil zato njihov trend razvoja enakomernejši. V diagramih slike 1 navajamo gibanja proizvodnje jekla v zadnjem desetletju. Iz diagramov se razberejo navedeni vplivi. Zaradi boljšega pregleda navajamo v tabeli primerjavo proizvodnje jekla med letom 1938 in 1974, matematično formulirani trend razvoja proizvodnje jekla v zadnjem desetletju ter stopnjo rasti v odstotkih na leto:

država	Proizvodnja jekla		trend razvoja	stopnja rasti
	1938	1974		
svet	110.200	706.300	449.824 + 27.890 ×	6,2
Bolgarija BG	0	2.188	724,5 + 190,2 ×	26,25
Japonska J	6.472	117.131	42.419,7 + 8.693,2 ×	20,49
Romunija R	277	8.800	3.091 + 627,6 ×	20,3
Italija I	2.323	23.803	12.761,6 + 1.051,7 ×	8,24
Jugoslavija YU	227	2.791	1.693,9 + 121,7 ×	7,18
Poljska PL	1.897	14.544	9.100,8 + 599,3 ×	6,58
Čehoslovaška CS	1.873	13.640	8.695,5 + 560,1 ×	6,44
Avstrija A	673	4.699	3.038 + 166,6 ×	5,48
Rusija SU	18.000	136.000	91.516,5 + 4.920,3 ×	5,38
ZR Nemčija D	20.459	53.232	35.104,3 + 1.691,7 ×	4,82
DR Nemčija	1.695	6.165	4.288,6 + 199,6 ×	4,72
Luksemburg L	1.437	6.448	4.319,4 + 203,3 ×	4,71
Francija F	6.221	27.023	18.733,2 + 830,8 ×	4,43
Madžarska H	648	3.466	2.558,6 + 101 ×	3,95
Švedska S	987	5.989	4.667,4 + 126,2 ×	2,70
Združene drž. USA	28.805	135.025	119.573,6 + 1.161,9 ×	0,97
Indija IND	952	6.952	6.304,2 + 50,0 ×	0,79
Anglija GB	10.565	22.426	26.492,4 + 188,7 ×	-0,71

Zaradi boljše opredelitve stopnje razvitosti v proizvodnji jekla dodajamo tej tabeli pregled proizvodnje

jekla na enega prebivalca in leto za nekatere države.

Proizvodnja jekla v kg na leto in prebivalca:

L Luksemburg	14.810	GB Anglija	476,7
J Japonska	1.100,8	PL Poljska	419,2
CS Čehoslovaška	901,2	R Romunija	392,4
D ZR Nemčija	798,7	I Italija	382,4
S Švedska	699,3	DR Nemčija	346,4
USA Združene države	653,8	H Madžarska	320,4
A Avstrija	565,1	BG Bolgarija	261,2
SU Sovjetska zveza	526,3	YU Jugoslavija	127,4
F Francija	484,9	IND Indija	12,0

Ti podatki se nanašajo na proizvodnjo jekla in število prebivalcev v letu 1973.

S temi podatki so opredeljeni razvoj jeklarske industrije v svetu, mesto Jugoslavije v svetu ter potrebe po pospešenem razvoju, glede na raven drugih držav.

PROIZVODNJA JEKLA V ŽELEZARNI JESENICE

Zanimivo je mesto železarne Jesenice v naši državi. Jesenice so proizvedle v letu 1938 skoraj 60 % jugoslovanske proizvodnje jekla; v letu 1974 pa le še 18 %. V posameznih letih se je gibal jeseniški proizvodnja jekla takole:

leto	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
189						26,2	28,8	32,1	41,9	
190	41,8	35,5	42,8	49,7	47,5	48,8	53,7	61,7	59,4	63,6
191	64,9	63,7	60,4	31,7	24,5	31,9	47,0	31,3	12,9	14,5
192	9,1	18,8	24,2	28,1	27,5	33,7	37,3	42,6	41,3	47,3
193	60,8	56,7	51,0	64,9	69,5	67,6	81,0	112,0	135,6	124,5
194	146,5	86,5	126,5	132,9	87,4	38,4	118,2	162,5	169,3	171,9
195	170,2	171,4	176,3	220,2	236,7	241,3	249,5	265,7	271,7	299,8
196	319,3	326,7	345,7	328,5	334,6	360,6	391,0	371,6	427,0	451,0
197	439,1	463,1	471,1	469,9	501,3	512,9	500,9			

Podatki so navedeni v 1000 t na leto vse od ustanovitve KID.

Tabela je sestavljena tako, da so na ordinati dekada, na abscisi pa enice let.

EKONOMSKA IN TEHNIČNA PRODUKTIVNOST DELA

Ekonomska produktivnost dela se običajno meri v železarnah v razmerju doseženega skupnega dohodka; tehnična produktivnost dela pa v razmerju proizvodnje jekla k številu zaposlenih, oziroma k številu izvršenih delovnih ur.

Vsaka od teh produktivnosti ima svoje šibke točke. Njihova dobra stran je v tem, da so pogosto uporabljene in zato z dodatnim tolmačenjem omogočajo vsaj globalno primerjavo. Šibke točke so:

Doseženi skupni dohodek v železarnah je odvisen od ravni domicil-

nih cen proizvodnega asortimenta, ki ne odraža vedno vložka potrebne- ga dela, od stopnje predelave proizvodnega asortimenta. Nanj vplivajo v veliki meri tržni vplivi in monopolni položaj v delu asortimenta.

V tehnični produktivnosti dela sta odvisna število zaposlenih in količina vložnega dela od stopnje predelave asortimenta, stopnje moderniziranosti obratov, stopnje izkoriščenosti kapacitet, tipa proizvodnih postopkov itd. Te vplive so skušali strokovnjaki standardizirati in so na osnovi ameriških kazalcev izdelali v komiteju za jeklo pri CECA (OZN) koeficiente ponderacije, ki normalizirajo vloženo delo glede na reprezentant proizvodnje koksa. Za primerjavo navajamo nekaj teh koeficientov, ki naj izrazijo razmerje vložnega dela za različne asortiment, glede na vloženo delo v proizvodnji koksa.

asortiment	ogljikova	vrste jekel specialna	nerjavna
grodelj	1,4		
jeklo v blokih	2,0	3,5	7,2
blumi, slabi	4,8	10,9	24,1
debela pločevina	6,1	15,5	78,4
valjana žica	8,5	20,2	87,1
lahki profili	10,7	16,7	104,9
toplo valjani trakovi	11,4	14,3	44,2
vlečeno jeklo	18,5	31,8	154,2
vlečena žica	23,7	39,5	159,3
hladno valjani trakovi	23,2	23,8	
proizvodi iz vlečene žice	31,3		

Ker za primerjavo produktivnosti nimamo na razpolago dovolj obsežnih podatkov o asortimentu in ker so koeficienti osnovani na stopnji opremljenosti ameriških železarn ter tako težko prevodljivi na naše razmere, se bomo omejili v nadaljnji obravnavi produktivnosti na najbolj grob kazalec, na odnos skupnega dohodka, oziroma proizvodnje jekla k številu zaposlenih. Zato je medsebojna primerjava možna le vsaj pri grobem poznavanju proizvodnega

programa in stopnje opremljenosti posameznih železarn.

TEHNIČNA PRODUKTIVNOST DELA PRI NAS IN DRUGOD

Nižje navajamo osnove izračuna tehnične produktivnosti dela za naše železarne in primerjavo k železarni BUDERUS Edelstahlwerke, ter h koncernu HOESCH, KLOCKNER, KRUPP in THYSSEN. Podatki so ponazorjeni v diagramih slike 2.

PROIZVODNJA JEKLA PRI NAS IN DRUGOD

Gibanje proizvodnje jekla smo opredelili iz podatkov Stahls und

Eisen Kalender in iz naših podatkov. Za zadnjih pet let smo izraču-

nali linearni trend in stopnjo rasti v % na leto takole:

firma	proizvodnja jekla		trend	stopnja rasti
	1970	1974		
Buderus Edelst. w.	202.700	238.100	200.320 + 10.660 ×	+ 5,35
Hoesch	6.826.000	6.771.000	6.403.200 + 200 ×	+ 0,003
Klockner	3.343.000	3.436.045	3.010.991 + 25.949 ×	+ 0,86
Krupp	4.194.000	4.495.000	3.811.000 + 133.900 ×	+ 3,5
Thyssen	10.864.000	14.756.000	9.837.400 + 991.300 ×	+ 10,08
Zenica	907.033	1.006.495	924.527 + 21.428 ×	+ 2,32
Nikšič	148.463	171.168	142.383 + 3.611 ×	+ 2,54
Sisak	287.511	352.478	288.674 + 11.376 ×	+ 3,94
Skopje	149.895	389.993	182.919 + 49.545 ×	+ 27,08
Jesenice	439.036	512.862	441.774 + 13.779 ×	+ 3,12
Ravne	153.734	193.656	156.585 + 8.629 ×	+ 5,51
Store	35.518	88.490	23.980 + 10.834 ×	+ 45,18
Smederevo	97.473	146.360	92.791 + 7.440 ×	+ 8,02

ŠTEVILO ZAPOSLENIH PRI NAS IN DRUGOD

Naslednji parameter, ki vpliva na tehnično kot ekonomsko produktivnost dela je vloženo delo, izraženo s številom opravljenih ur ali številom zaposlenih. Število učinkovitih opravljenih ur je boljše merilo. Ker

za primerjavo nimamo na razpolago tega podatka, smo pač uporabili kot merilo opravljenega dela število zaposlenih. To merilo je slabše, ker vplivajo manj dopusti, različno število praznikov in prostih dni. Število zaposlenih se je v obravnavanih koncernih in železarnah gibalo takole:

firma	število zaposlenih		trend zaposlovanja	stopnja rasti
	1970	1974		
Buderus Edelst. w.	3.648	2.641	3.623 - 212 ×	- 5,86
Hoesch	28.485	27.167	27.923 - 364 ×	- 1,31
Klockner	31.133	20.634	29.640 - 2.552 ×	- 8,61
Krupp	27.996	26.759	26.086 - 82 ×	- 0,32
Thyssen	97.005	145.699	84.529 + 9.660 ×	+ 11,43
Zenica	22.450	27.724	22.426 + 968 ×	+ 4,32
Nikšič	4.467	4.632	4.463 + 23 ×	+ 0,51
Sisak	6.556	8.110	6.493 + 324 ×	+ 4,99
Skopje	5.231	8.641	5.914 + 549 ×	+ 9,29
Jesenice	5.881	6.448	5.693 + 132 ×	+ 2,33
Ravne	3.580	4.508	3.496 + 192 ×	+ 5,49
Store	2.280	2.920	2.180 + 137 ×	+ 6,28
Smederevo	3.876	7.824	3.884 + 771 ×	+ 19,85

K temu pregledu je potrebno dodati naslednje: Koncern Thyssen je imel v letu 1970 do 1972 padajoč, v letu 1973 in 1974 pa strmo vzpenjač trend proizvodnje jekla, kar velja tudi za dohodek in število zaposlenih. Število zaposlenih se je od leta 1973 na 1974 dvignilo z 92.004 na 145.699 oseb, iz česar sledi, da se je v tem obdobju vključilo v koncern več tovarn s težiščem na predelavi jekla. V tem obdobju je proizvodnja jekla porasla za 17,33 %, dohodek za 91,60 %, število zaposlenih pa za 58,36 %, kar potrjuje podani zaključek.

Nemške železarne so se v kriznem obdobju s številom zaposlenih in programom proizvodnje naglo pri-

lagajale konjunkturalnim nihanjem na tržišču, kar v diagramih slike 2 potrjujejo gibanja tehnične kot ekonomske produktivnosti dela. Z zniževanjem proizvodnje so zniževale število zaposlenih in so dosegale večji dohodek v skupnem znesku kot na enega zaposlenega. Sposobnost prilagajanja je pri nas, posebej glede na število zaposlenih, bistveno manjša.

TEHNIČNA PRODUKTIVNOST DELA PRI NAS IN DRUGOD

Iz proizvodnje jekla in števila zaposlenih smo po letih ugotavljali tehnično produktivnost dela. Ugotovili smo naslednji trend in stopnjo rasti:

firma	produktivnost dela		trend produktivnosti	stopnja rasti
	1970	1974		
Buderus Edelst. w.	55,56	90,16	51 + 8 ×	+ 16,15
Hoesch	239,63	249,24	229 + 3 ×	+ 1,40
Klockner	107,38	166,52	98 + 15 ×	+ 15,01
Krupp	149,81	167,98	146 + 6 ×	+ 3,78
Thyssen	111,99	101,28	115 + 0,3 ×	+ 0,24
Zenica	40,40	36,30	41 - 0,6 ×	- 1,55
Nikšič	33,24	36,90	32 + 0,6 ×	+ 1,94
Sisak	43,85	43,46	44 - 0,4 ×	- 0,86
Skopje	28,66	45,13	31 + 4 ×	+ 12,96
Jesenice	74,66	79,54	78 + 0,5 ×	+ 7,03
Ravne	42,94	42,96	44 + 0,1 ×	+ 0,02
Store	16,14	30,30	12 + 3 ×	+ 24,77
Smederevo	25,15	18,71	24 - 1,5 ×	- 6,43

(Nadaljevanje na 9. strani)

POVEČANJE STANARIN ZA 30 %

Z dogovorom o ukrepih za uresničevanje politike cen izdelkov in storitev iz pristojnosti republike in občin v letu 1977 je bilo med drugim dogovorjeno, da se bodo v letu 1977 stanarine po vseh osnovah lahko povečale največ do 30 odstotkov, s tem da se to povečanje praviloma ne uveljavlja pred junijem. Hkrati je bilo s tem dogovorom opredeljeno stališče, da je v občinskih odlokih o delni nadomestitvi stanarine in drugi družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu potrebno spremeniti kriterije, ki naj bi učinkoviteje vplivali na povečanje števila upravičencev do delne nadomestitve stanarine. S tem dogovorom je bila tudi zvezi stanovanjskih skupnosti Slovenije naložena obveznost, da do julija pripravi predlog dogovora o prehodu na stroškovne stanarine v tekočem srednjeročnem obdobju.

Zaradi postopnega uveljavljanja stroškovnih stanarin sta zveza stanovanjskih skupnosti Slovenije in skupnost slovenskih občin preko svojih izvršilnih organov predlagala, da se v letu 1977 uveljavi 30-odstotno povečanje stanarin in stanarine iz decembra 1976 zaradi nadaljnjih objektivnih potreb po povečanju obsegu vzdrževanja družbenega stanovanjskega sklada. Osnova za 30-odstotno povečanje stanarin v letošnjem letu je vrednost stanovanja, ugotovljena na osnovi odloka o merilih za ugotovitev nove vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj na območju občine Jesenice, povešane v letih 1975 in 1976. Ker pa je 30-odstotno povečanje stanarine šteti kot individualno, glede na stanarine v decembru 1976, to pomeni, da dodatne točke za skupne kotlovnice v stanovanjskih hišah ne morejo vplivati, da bi se stanarine za stanovanja, ki so ogrevana iz lokalnih kotlov, povešale za več kot 30 odstotkov, temveč bodo dodatne točke za skupne kotlovnice (17 točk) uveljavljene z vsemi posledicami, šele ko bo de-

končno izdelan in dogovorjen sistem oblikovanja stroškovnih stanarin za srednjeročno obdobje.

Izvršni svet skupščine občine Jesenice je na svoji seji 25. maja letos razpravljal o predlogu samoupravne stanovanjske skupnosti občine Jesenice o povešanju stanarin v letošnjem letu in sprejel sklep o izdaji soglasja, da se stanarine, izračunane po veljavnih osnovah iz decembra 1976, povešajo v občini Jesenice za 30 odstotkov in to s 1. julijem 1977.

Ker je znašala povprečna stanarina v občini Jesenice decembra 1976 241,87 din ali 4,93 din za kvadratni meter, bo nova povprečna stanarina ob dovoljenem 30-odstotnem povešanju znašala 314,43 din ali 6,41 din za kvadratni meter. To pomeni nominalno povešanje v poprečju za 72,56 din po stanovanju mesečno. Določeno primerjavo glede števila in strukture stanovanj lahko opravimo s samoupravno stanovanjsko skupnostjo občine Kranj, kjer je 30-odstotno povešanje stanarine uveljavljeno s 1. julijem 1977. Decembrska stanarina je v občini Kranj v po-

prečju znašala 252,29 din, oziroma 4,94 din na kvadratni meter, kar je skoraj enako razmeram v naši občini. V občini Radovljica, Šk. Loka in Trzin pa so uveljavljene nižje kot 30-odstotne stopnje povešanja stanarin. Da delovni ljudje in občani v naši občini ne bi sklepali, da na Jesenicah in v Kranju veljajo drugačni kriteriji kot v ostalih občinah gorenjske regije glede povešanja stanarin, moramo opozoriti, da so v občinah Radovljica, Šk. Loka in Trzin v letošnjem letu še pred odobrenim povešanjem stanarin uveljavili dodatne točke za kotlovnice, zato so uveljavljali pri povešanju stanarin le še dopustno razliko, ki je bila vse- kakor nižja od 30 odstotkov.

Ker pa je bilo z dogovorom o ukrepih za realizacijo politike cen izdelkov in storitev iz pristojnosti republike in občin v letu 1977 določeno, da je vzporedno s povešanjem stanarin potrebno spremeniti tudi kriterije za odobravanje delne nadomestitve stanarine, bo ta ukrep vplival, da bo pri določenih kategorijah socialno šibkih delovnih ljudi in občanov realno povešanje stanarin manjše kot 30 odstotkov.

Na predlog stanovanjske skupnosti Jesenice je skupščina občine Jesenice na sejah zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti 9. junija sprejela odlok o spremembi in dopolnitvi odloka o delni nadomestitvi stanarine in drugi družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu. Utemeljeno je pričakovati, da bo s tem odlokom znatno razširjen krog upravičencev do delne nadomestitve stanarine, kajti v letu 1976 je to obliko družbene pomoči v občini Jesenice uživalo le 16 nosilcev stanovanjske pravice (v Kranju 26, v Šk. Loki 1, v Radovljici in Trzinu pa nihče).

Raznolikost te problematike med posameznimi občinami je sestavljalec za pripravo nove tabele zavezanca, da pripravijo tako tabelo za ugotavljanje znosnih izdatkov za stanarino za posamezne tipe gospodinjstev, katero bo možno v posamezni občini, oziroma regiji ustrezno korrigirati, kar vse doslej ni bilo v praksi. Samoupravne stanovanjske skupnosti razpolagajo še s posebno korekturno tabelo, katero je možno s spremembo občinskega odloka dokaj hitro uveljaviti, ko bi neposredna praksa pokazala, da z uveljavljanjem nove tabele niso doseženi pričakovani rezultati pri odobravanju delni nadomestitev stanarin.

Kolikšen odstotek nosilcev stanovanjske pravice naj bi v uveljavljanju nove tabele za izračun znosnih stanarin odslej uživalo pravico do delne nadomestitve stanarine, s tem pa določeno obliko družbene pomoči in socialne varnosti, je v tem času težko napovedati. Poleg višine letnega dohodka gospodinjstva, glede na število članov gospodinjstva, je namreč upravičenost do delne nadomestitve stanarine odvisna tudi od površinskega normativu in od okoliščin, ki izključujejo možnost prejemanja delne nadomestitve stanarine. V to štejemo primere oddajanja stanovanja ali dela stanovanja v podnajem, nadalje posest počitniškega stanovanja ali osebnega avtomobila in podobno.

Poleg spremenjene tabele za izračun znosnih stanarin pa je z novim občinskim odlokom določeno, da se površinski normativ (do 28 kv. metrov za člana gospodinjstva, do 42 kv. m za dva, do 57 kv. m za tri, do 66 kv. m za štiri, za vsakega nadaljnjega člana gospodinjstva pa po dodatnih deset kv. m) lahko povečajo do pet kv. metrov, če izračunani znesek nadomestila presega 50 din mesečno. V dosednji praksi so se namreč pokazali primeri, da je bilo potrebno prisilno odkloniti pravico do delne nadomestitve stanarine, ker je dejanska površina stanovanja minimalno presegala dopustni površinski normativ. Taka preseganja, ki nastajajo neodvisno od volje imetnika stanovanjske pravice, pa ne bi smela imeti zanj težkih materialnih posledic, saj delna nadomestitev stanarine po veljavnem odloku lahko zneso do 80 odstotkov višine stanarine. V morebitnih primerih, ko bi upravičenec do delne nadomestitve stanarine izkazoval za več kot pet kv. m prekoračen površinski normativ, pa bi bilo primerno predlagati postopek za zamenjavo stanovanja, to je, za dodelitev stanovanja ustrezne površine v sklad

AKUPRESURA potenje

AKUPRESURA

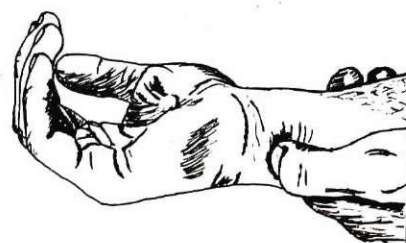

bolečine mehurja

vegetativna distonija

AKUPRESURA

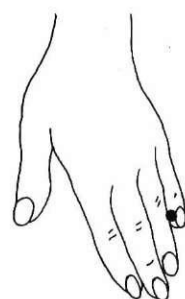

bolečine pri ranah

Bolnik naj se doma sprosti, sede naj ali se vleže. Pusti naj skrbi vsaj v času poskusa. Položi naj prst na določeno mesto – akupunkturno točko. S prstom naj pritiska in kroži vsaj pet minut. To naj večkrat ponovi.

AKUPRESURA PRI ZDRAVLJENJU NIZKEGA IN VISOKEGA KRVNEGA PRITISKA

Prijemališče pri nizkem
krvnem pritisku

Prijemališče pri visokem
krvnem pritisku

Med nami je mnogo ljudi, ki jih muči prenizek ali previsok krvni pritisk. Pomoč in izvedba stazelo enostavni. Nizek pritisk zvišamo tako, da z nohtom izvajamo presijo na vzburljivo točko srčnega meridiana. Previsok pritisk pa znižamo, če desni sredinec stisnemo s palcem in kazalcem leve roke, za jagodico prsta in vlečemo. Pri vsem tem pa je seveda treba kontrolirati pritisk in se posvetovati z zdravnikom.

ZAKLJUČEK

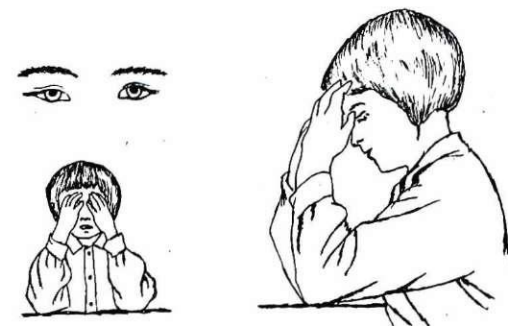
Nekaj novosti s področja zdravstva iz tujih dežel sem vam prikazal. Škodovalo ne bo, mogoče pa bo le komu koristilo. Nove ideje so največkrat otroci starih misli. Iz gnezda medicine se je izvalila kukavica z drugimi lastnostmi kot ostali ptiči, mogoče jo bomo pa le Slovenci osvojili.

DR. ALEKSANDER RJAZANCEV

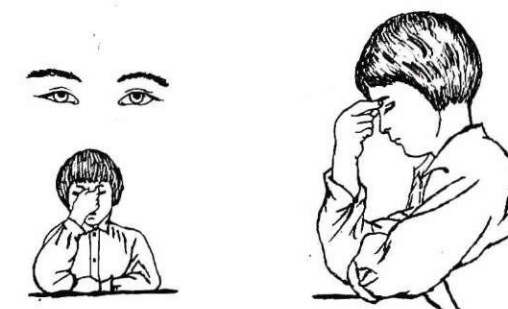
AKUPUNKTURA IN NJENE INAČICE

AKUPRESURA

glavobol, migrena, motnje spanja,
 bolečine v očesu, povečan krvni pritisk

AKUPRESURA vrtoglavica

AKUPRESURA astma

AKUPRESURA zobobol

Kitajski cesar Huan Ti je ukazal, da se v njegovem cesarstvu zamenjajo kamene in koščene igle za kovinske, ki morajo biti zelo ostre in učinkovite. Dejal je: »Narod mi plačuje davek, večkrat je izčrpan in bolan in to je žalostno. Jaz ne želim, da pije nezdrave čaje iz škodljivih sestavin. Želim, da se zdravijo z akupunkturo in kar je z njo v zvezi...«

Akupunktura je izredno hitro napredovala, prav tako masaža in mikromasaža ter moxa. Masaža in pozneje mikromasaža sta našli svoje mesto v knjigi Nei King pri zdravljenju pljučnih in trebušnih bolezni. Dober uspeh je prinesel zaupanje in blaginjo med ljudstvo. Tako je dobila masaža, ne glede na ime, odprta vrata v splošni ljudski medicini. Nastale so nove tehnike prijemov, gnetenja, masiranja in lahkih udarcev. Poleg rok so prišli v poštev leseni predmeti, porcelanska žlica in piščančje peruti. Porcelanska kitajska žlica in perut sta se uporabljali za glajenje kože, predhodno so ju pa potopili v vročo vodo. To je bila toplotna tehnika masaže.

Izbor za poklic maserja je bil na Kitajskem podvržen testu. Izbrani kandidat je dobil želvo, ki jo je položil na desko in jo pritisnil ob njo. Če je oklep počil in če je želva peti dan poginila, je bil kandidat primeren, če pa je preživela, je bil kandidat kot preslaboten odklonjen.

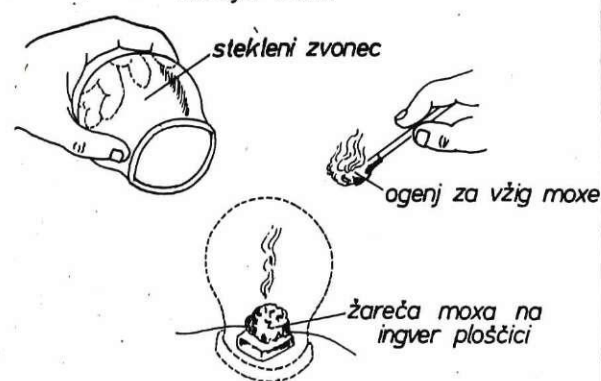
ROGOVSKA METODA

Za starejši način

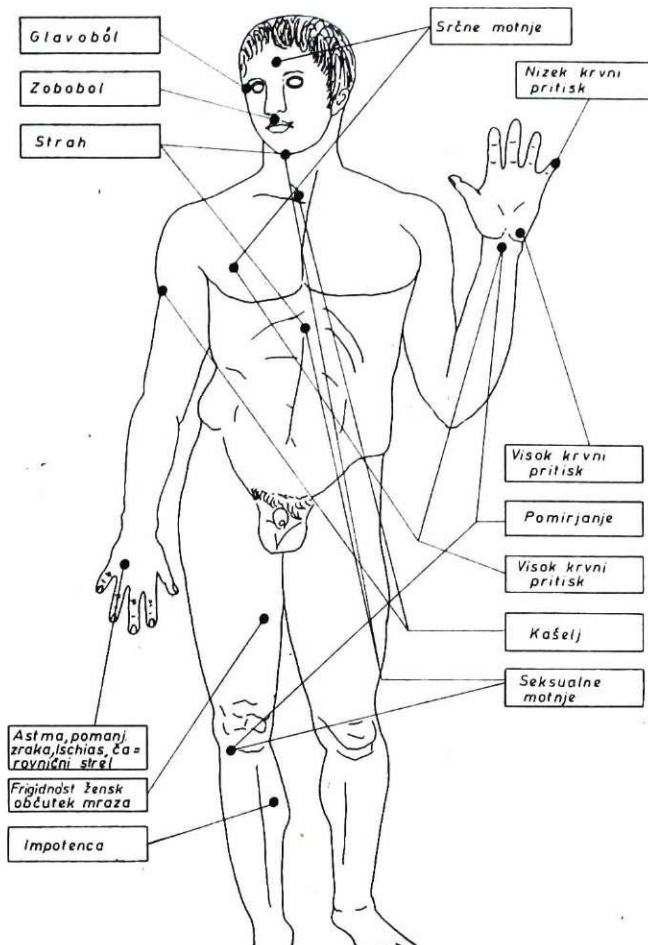
Lonci

Novejši način

AKUPRESURA

AKUPRESURA

To pomeni, da mora biti maser močan in vztrajen. Delo maserja je še danes težko delo.

Najenostavnejša masaža je drgnjenje bolečih predelov glave, vratu, prsi, trebuha in okončin po principu Yin in Yang. Pri Yang boleznih moramo zdraviti Yin, pri Yin boleznih pa Yang.

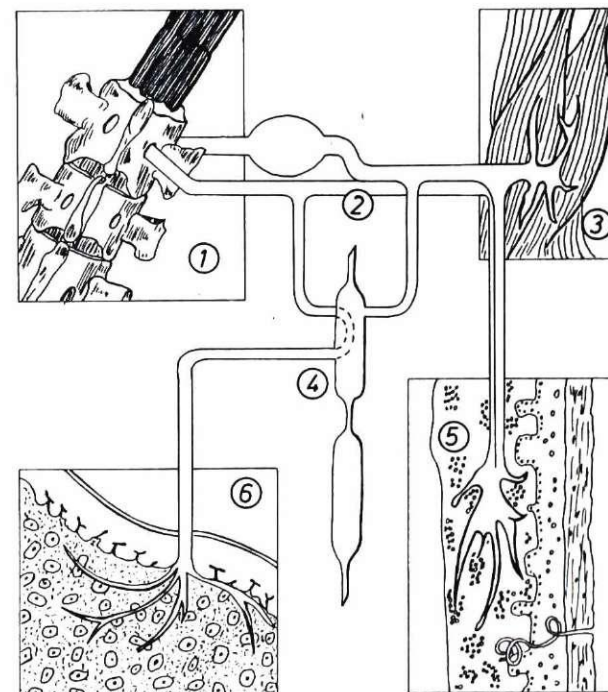
Pri otrocih so masaže nekoliko drugačne zaradi njihove neznatnosti in neznatnega električnega upora akupunkturnih energijskih točk. Zanje pridejo v poštev le konice prstov.

Kadar nastane bolezen v notranjosti telesa, bo zdravnik iskal vzrok v »petih žleznih organih«, nato pa v »šestih votlih organih«. V primeru, da se nahaja bolezen v votlih organih, moramo zdraviti najprej površino telesa z masažo, nato pa notranje organe preko kože z iglami, da se bolezensko stanje ne bi poslabšalo.

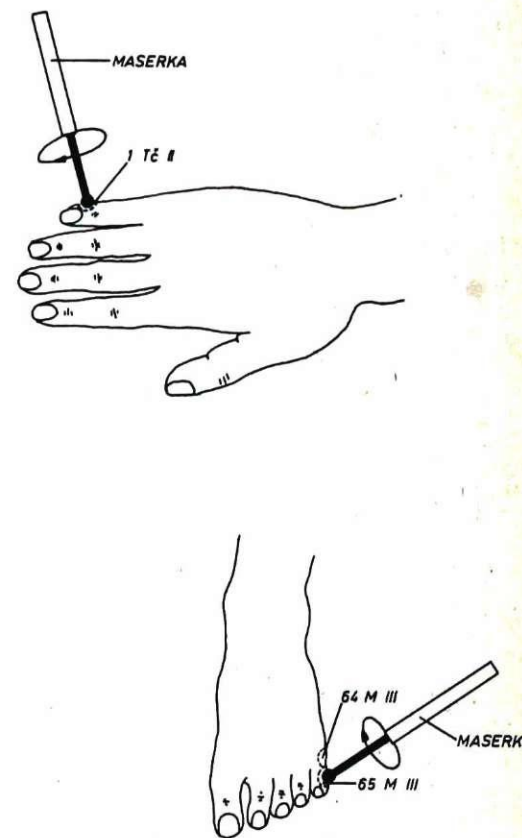
Od 125. do 225. leta je po genialnem Hua To-ju nastala še danes poznana tehnika masoterapije. Za stimulacijo je maser pritiskal na določene točke z nohti, pri tem pa je uporabljal krožne smeri v levo ali v desno. Takšno krožno gibanje je služilo pri zdravljenju krčev, nevralgijah, bolečinah v križu in okončinah. Tudi astma, gluhost in obolenja ledvic z mehurjem, so bila uspešno zdravljena.

Kakšen pomen ima masaža, nam prikazuje primer, razviden na skici

MASAŽA REFLEKSNIH OBMOČIJ

MIKROMASAŽA PRI OBOLNJU KRIVEGA VRATU (Torticollis)

Iz hrbtenice (1) izhajajo živci, ki mišice (3) in kožo (5) oskrbujejo. Preko živčnih končičev (2) je vzpostavljena zveza z vegetativnim živčnim sistemom (4) in notranjimi organi. Motilni signali iz določenega organa preko centralnega živčnega sistema vplivajo na mišice, vezivni sistem ter preko kože povzročajo motnje. Te motnje lahko maser prepreči in jih normalizira. Normaliziranje pomeni povrnitev zdravja prizadetim organom. Verjetno ima masaža vpliv na tvorbo hormonov, ki ugodno vplivajo na telo.

Že od nekdaj je bilo znano in veljalo je kot pravilo, da paralize in kontrakture spadajo v področje masaže in gimnastike. Toda glede na akupunkturo je prišlo do kompromisa in nastala je mikromasaža. Gre za temeljno razliko: klasična masaža zajema večje površine s precejšnjo obremenitvijo maserja kot bolnika, obratno pri mikromasaži pa za male areale in majhno energijo. Efekt v drugem primeru je znatno večji. Tu gre za razliko v tehniki: klasična masaža je mehansko delovanje, medtem ko gre pri mikromasaži za energetske delovanje.

Izrednega pomena je tudi to, da je mikromasaža nenevarna in izredno poceni v primerjavi s klasično masažo. Mikromasaža je že od nekdaj usposobljena medicinska tehnika, ki ima prednost pri zdravljenju otrok, starcev in boječih bolnikov.

Pravi akupunkturist ne podcenjuje mikromasaže, razlika je le v tem, da sta si akupunktura in mikromasaža v razmerju 1:3, glede na doseženi rezultat. To pomeni: en akupunkturni vbod je enakovreden trem seansam mikromasaže.

Ena od izrednih prednosti mikromasaže je ta, da jo lahko izvajajo v določenih primerih bolniki sami, ob pomoči zdravnika. Mikromasaža je pomembna v sili, elementarnih nezgodah in v vojni. Prednost je v tem, da zdrav pomaga bolnemu in to brez zdravljenja. Pri vseh proceduri je treba poznati nekaj pravil in načinov.

Prvo pomembno pravilo je, da ne izvajamo mikromasaže, kadar je hud veter, dež, vročina ali hlad, oziroma kadar je človek pretrujen, žalosten, prestrašen in kadar imajo žene menstruacijo ali so v nosečnosti. To velja za prevelike makrokozmične in mikrokozmične primere. Kadar izvajamo mikromasažo, naj bolnik leži. Dokazano je tudi, da mikromasaža nima uspeha, če je bil bolnik obsevan z X-žarki, če je užival hipnotike, kortikoide in pomirjevala.

Za mikromasažo uporabljamo čist noht ali manjše okrogle predmete, ne glede na material. Na skici vidimo masirko iz jeklene kroglice in držala iz bakra.

To je termoelektrični člen, ki deluje na kožnem realu kot donosalec ali odjemalec elektronov. Zaradi tega mikromaser nikoli ne izvaja mikromasaže na mastni koži (elektroizolator), ampak masira na suhi oziroma na pusti koži s smukcem.

Kot primer vzemimo »krivi vrata« (Torticollis).

Za zdravljenje z mikromasažo lahko uporabimo tri akupunkturne točke. To so: tanko črevo 1, mehur 64 in 65 (razvidno iz skice). Masiramo mezinec in mali prst desne roke in noge. Ta tri področja moramo deset minut masirati v smeri urinega kazalca. Bolečine, ki so večkrat neznosne, kmalu pominejo. Če uporabljamo prej omenjeno masirko, uporabljamo tudi smukec. Na površino enega kvadratnega centimetra nasujemo smukec in masiramo.

Na isti način lahko delamo vse, če so nam seveda poznana področja akupunkturnih točk. To pomeni, da bi bilo treba izdelati akupunkturni atlas.

Druga izredno pomembna metoda je uporaba kovinske folije, ki jo namestimo na področje akupunkturnih točk. Ta metoda je

primerna za zdravljenje kroničnih bolezni pri izčrpanih bolnikih in otrocih. Kovino v obliko folije narežemo in jo damo na obliž in pritrdimo za dalj časa na mestu, ki smo ga izbrali za zdravljenje. V glavnem se uporablja zlato in srebro. Kot zlato je uporabna zlata pena, ki jo uporabljajo kamnoseki, srebro pa je treba zvaljati.

V mnogih primerih se srebrna folija uporablja pri prekrivanju materininih in drugih znamenj ter brazgotin, ki se nahajajo na meridianih. Folija v takem primeru služi kot most, oziroma kot na novo ustvarjeni kontakt za pretok energije v prekinjenem meridianu.

Od masaže pride v poštev tudi masaža meridianov »mehur« s srebrnim kovancem. Meridian mehurja je v akupunkturi izredno pomemben predvsem pa koristen, ima posebno karakteristiko, da po 35 točkah (od skupnih 67) naglo izgineva v predelu trtice in se po prepričanju Kitajcev njegova energija ponovno pojavi v predelu lopatice (glej skico). Začeni od 59. akupunkturne točke meridianov, preide po zadnji strani spodnje okončine in nato po notranji strani noge in se nadaljuje na levi nogi. Meridian mehurja je Yang. Začenja na notranjem oglu oči (orbitalna jamica) in končuje na vrhu malega prsta noge. Njegovo delovanje se nanaša na duševno stanje človeka, obremen pa skrbi za odpravo nezdravih snovi iz telesa. Povezan je z Yin ledvičnim meridianom.

Nei King omenja: »Če zabodem v akupunkturno točko stimulacije 67, preneha kakršnakoli bolečina. To točko lahko masiramo in jo uporabljamo pri vrtoglavici in centralni paralizi.

Opišem naj še nekatere akupunkturne točke in navedem njihov pomen in namen:

65. točka — je točka pomiritve kongestije (prenapolnjenost s krvjo) sečnega mehurja, dalje pri driskah in turih.

64. točka — služi pri zdravljenju sečnega mehurja, katarakti, bolečinah pri srcu, meningitisu, epilepsiji in otroški vznemirljenosti.

58. točka — služi pri zdravljenju revmatičarjev, pri vnetju sklepov in pri vrtoglavici. Izredno pomembna točka 58 pa je za športnike tekače, ker z vbrdom oziroma z mikromasažo dosežajo boljše časovne rezultate.

21. točka preprečuje težave pri apetitu, oziroma obolenju prebavnega sistema (z rezervo je treba povedati, da Kitajci uporabljajo to točko pri zdravljenju kolere in pri želodčnem raku).

23. točka — služi pri ledvičnem obolenju kot je nefritis in krvavem urin (Haematuria). Koristno se uporablja ta točka tudi pri mršavosti.

38. točka je pri Kitajcih velikega pomena, ker z njo zdravijo stotine bolezni. Vzemimo tudi to z rezervo, čeprav nam je pa to tudi znano iz naše prakse pri psihiatričnih obolenjih.

54. točka zdravi lumbalgijo in revmo kolena. Točka je velikokrat v rabi pri delavcih, ki opravljajo težka dela.

62. točka služi pri zdravljenju bolečih menstruacij, glavobolov, možganske kapi, arterioskleroze. Posebnost te točke pa je njena funkcija — je regulator možganske aktivnosti.

Poleg omenjenih točk so še nekatere, ki jih imenujemo »pristajalne točke«. Te točke se nahajajo samo na meridianu mehur in so v tesni povezavi s kutano-visceralnim refleksom.

13. točka	ustreza	pljučim
15. točka	ustreza	srcu
18. točka	ustreza	jetrom
19. točka	ustreza	žolčnemu mehurju
20. točka	ustreza	vranici
21. točka	ustreza	želodcu
22. točka	ustreza	trikratnemu ogrevalcu
23. točka	ustreza	ledvicam
25. točka	ustreza	debelemu črevesu
27. točka	ustreza	tankemu črevesu
28. točka	ustreza	sečnemu mehurju

Iz naštetih primerov pristajalnih točk je razvidno, da se lahko preko njih povezujemo z notranjimi organi. Te točke imajo dopolnilne naloge v zvezi s tistimi akupunkturnimi točkami, ki so glavne (primarne), oziroma pristojne za organe. Delovanje oziroma učinkovanje igel in masaže na pristajalne točke je lahko spoznati na radialnem pulzu. Spremembe pulza so akupunkturistom izrednega pomena pri nadaljnjem zdravljenju.

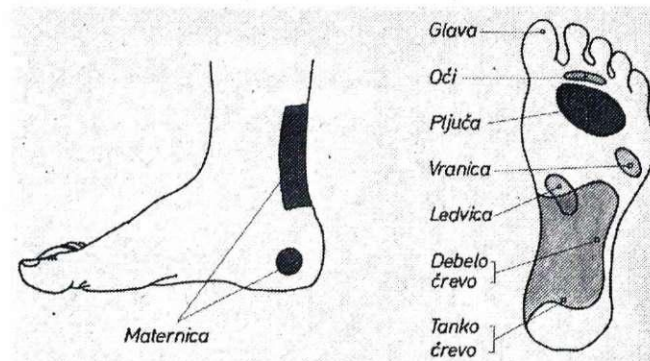
Kot je prej povedano, je masaža s srebrnim kovancem izvedljiva tako, da v smeri meridiana mehur vlečemo kovanec po koži. Najboljši kovanec je tak, ki ima ovalne (izrabljene) robove. Pred opravilom je treba kožo malo zmasirati, nato posuti s smukcem, da ne pride do okvare kože. Takšno masažo izvajamo trikrat dnevno po deset minut, vsaj teden dni.

Pred 2000 leti so začeli na Kitajskem z masažo nog. Točke na podplatih in peti so izbrane na osnovi akupunkture. Pri tej masaži so vsi pomembni živčni vozliči in živčni končiči telesa aktivni. Le nekaj minut dnevno zadošča, da se masaža opravi. Sprašujemo se, zakaj masiramo ravno podplate. Odgovor je enostaven: vseh deset ročnih in nožnih prstov so končne točke našega telesa, kjer se končujejo živčne poti. Telo se deli na predele, ki so med seboj povezani s prsti na rokah in nogah. Z masažo dosežemo boljše krvno cirkulacijo in vzdraženost živcev. Kri odnaša oksidacijske produkte, ki so se pred masažo kopičili v obeh nogah. Na skicah so točke, ki jih masiramo ojačano in pomenijo določen oboleli organ v telesu.

Dnevno masiramo željeno mesto po tri minute. Maternica ima svoje mesto na notranji strani gležnja, medtem ko jajčnika na zunanji strani.

Vsak telesni organ ni sam kot tak anatomsko dokazljiv, ampak je neposredno povezan preko podplate. Zdravljenje ni od danes do jutri, temveč zahteva določen čas. Priporočljivo je hoditi bos ter nositi udobne čevlje, da se prsti lahko premikajo.

Poleg kitajske masaže poznamo še japonsko metodo, ki zdravi s konicami prstov. Ta zdravilna metoda se imenuje »Shiatsu«, kar pomeni: »Shi« — prsti, »atsu« — pritisk. Metoda je prav tako kot akupunktura osnovana na izkustvih, nima pa znanstvene osnove in razlage. Ti dve metodi glede znanstvene osnove nista osamljeni, kar velja tudi za fizioterapijo.

PODROČJE OBOLELIH ORGANOV, KI SO OZNAČENI NA NOGI IN PODPLATU, ZDRAVIMO Z MASAŽO

Po Shiatsu metodi se ljudje osvežijo, postanejo vitalnejši in bolj energični. Tudi glavobol, bolečine v križu, želodcu, črevesju in okončinah prenehajo. Pri infekcijskih obolenjih, svežih in patoloških zlomih kosti pride do uspešnega zdravljenja. Nadalje se metoda uporablja pri notranji napetosti, bolečinah v rami, pomanjkanju energije, obolenjih hrbtenice, slabi volji in klimakteriju. S temi metodami, ki jih predvideva »Shiatsu« si bolan človek lahko pomaga sam, medtem ko zaradi specifičnih točk na koži z akupunkturo ne more zdraviti nihče, razen izkušenega zdravnika-akupunkturista. Posebno priporočljiva je metoda pri ženah za čas klimakterija, pri vrtoglavici, živčnosti, močnem bitju srca in močnem potenju, dalje

pri pomanjkanju teka, spremembah okusa, zaprtju in duševnih motnjah. Vse do sedaj povedano bazira na pritisku konic prstov na določene dele telesa. Pri vsem tem gre za to, da dobi telo več kisika, da se mišice močnejše krčijo in da se odstranjuje mlečna kislina. Važno vlogo pripisujejo tudi glikogenu — jetrnemu sladkorju.

Pri pritisku na določene dele — točke se v prvi vrsti uporablja palca, nato šele ostali prsti. Cela roka pa se uporablja za oči in trebuh, pa še za nekatere dele, ki jih je treba masirati. V smislu masaže, gnetenja in pritiskanja je pomembna noga, predvsem podplati in predel Ahilove tetive. Iz risbe je razvidno, katere bolezni se lahko na ta način zdravijo.

Vitalne točke človekovega telesa do danes so glavna opora pri zdravljenju z akupunkturo. Nekateri evropski zdravniki so se tako navdušili za takšno zdravljenje, da so akupunkturo preimenovali v algupunkturo oziroma ergopunkturo. Algupunkturo zaradi pomiritve bolečine in ergopunkturo zaradi tega, ker regulira človekovo energijo. Mnogo pa je takih, ki v akupunkturo ne verjamejo in mislijo, da gre za »šarlatanstvo«. V naših lekarnah se včasih dobi v prodaji kitajska »tigrova mast« za masažo nekaterih delov telesa. To seveda ni nikakršna tigrova mast, temveč je mazilo sestavljeno iz:

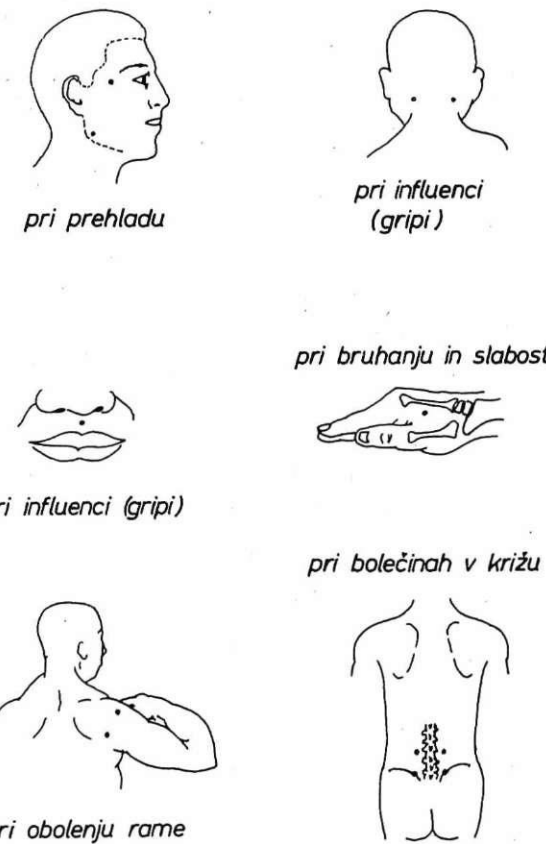
- 23 % kristalnega mentola
- 20 % pepermintovega olja
- 15 % naravne kafe
- 42 % evkaliptusovega olja.

Mazilo je na pogled in konsistenco podobno rjavemu loščilu za čevlje. Ima prijeten, pekoč vonj. Na koži se hitro zmehča in utira v kožo. Kožo blago hladi in peče. Z masiranjem določenih akupunkturnih točk si pomagamo pri prehladu, gripi, bruhanju, bolečinah v rami in v križu.

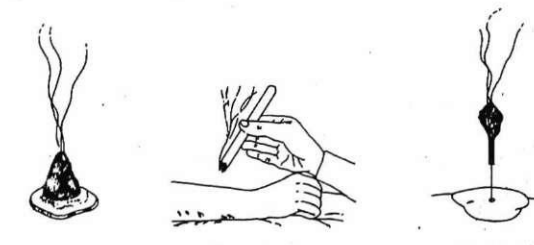
Malenkost mazila damo na označene točke in masiramo z dvema prstoma (kazalec in sredinec) v smeri urnega kazalca. Uspehi so v mnogih primerih presenetljivo dobri. To mazilo, ki hladi, se lahko uporablja tudi pri pikih žuželk in vnetju kože pri otrocih.

Poseben način je tudi zdravljenje z moxo, ki je bila verjetno v rabi že pred akupunkturo. Zdravljenje z moxo je uporaba toplote namesto igel. Glede zdravljenja s toploto oziroma vročino je razmišljal že naš oče šolske medicine Hypokrat, ki je dejal: »Kar zdravilo ne more zdraviti, zdravi železo, česar železo ne zna, zdravi ogenj, kar pa ogenj ne zmore, se šteje kot neozdravljivo.« Slavni zdravnik rumenega cesarja Ki Pa pa je dejal, da moder človek zdravi iste bolezni z različnimi sredstvi. Ena od teh je tudi moxa.

MASAŽA AKUPUNKTURNIH TOČK S TIGROVO MASTJO

MOKSA METODA

2. Moxa palčice (cigarete): takšne cigarete gorijo do pet minut in jih uporabljamo za ogrevanje določenega predela kože. S cigaretami se neprestano dotikamo kože, zato se tak način imenuje »ptičje kljuvanje«.

3. Moxa na ingver ploščici. Na ingver tanko ploščico damo moxa stožec, ki ga zažgemo. Paziti moramo na to, da ingver ploščico, ko je suha, zamenjamo. Imeti mora luknjico, ki omogoča dostop do akupunkturne točke. Ingver ploščico uporabljamo pri bolečinah v želodcu in trebuhu nasploh.

4. Moxa na ploščici česna. Na obolele dele oziroma akupunkturne točke se položi ploščica česna z luknjico. Na ploščico damo moxa stožec, katerega zažgemo. Kombinacija česna (Alium sativum) in moxa (Artemisia vulgaris) se uporablja pri različnih bolečinah, predvsem pa pri zdravljenju pljučnih obolenj.

5. Uporaba soli (NaCl) pri moxi. Ta način se uporablja pri organih, ki imajo malo energije. Na kožo damo sol, katero je treba obnavljati. Indikacije za to so bolečine v križu, uporablja pa se še pri bruhanju in obolelih organih.

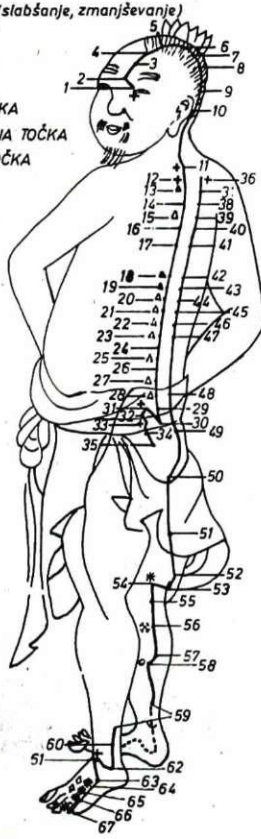
Pri moxa metodi mora biti bolnik pod stalno kontrolo. Posebno je treba biti pozoren, kadar se bolnik pritožuje, da ne spi ali da ga boli glava. Takrat moramo moxo prekiniti. Isto velja, če v ustih čuti grenak okus. To so znaki poslabšanja.

Moxa metoda ni priporočljiva za hipertonične, zato je raje ne uporabljamo. Moxa je tudi prepovedana med nosom in zgornjo ustnico ter zatiljem.

Moxo ponavljamo vsake tri tedne, toliko časa, da ni več težav.

MERIDIAN MEHURJA (67 akupunkturnih točk)

- - TONIZIRAJOČA (stimuliranje, jačanje)
- - DISPERZIRAJOČA (slabšanje, zmanjševanje)
- ◇ - IZVORNA TOČKA
- + - SPAJALNA TOČKA
- - „LO“ TOČKA
- △ - PRISTAJALNA TOČKA
- * - ANTIČNA KOMANDNA TOČKA
- ✕ - PREPOVEDANA TOČKA

Visok porast produktivnosti v Štorkah je pogojen z začetkom obratovanja valjarne profilov. Isto velja za prej obravnavano proizvodnjo jekla v elektrojeklarni; v Skopju pa z razmeroma nizkim začetnim nivojem.

Ocenjevanje naše industrije in gospodarstva na splošno bomo pojasnili s stališčem dr. Zorana Popova na lanskem posvetovanju ekonomistov v Opatiji:

»Dejstvo je, da je naša gospodarstvo premalo učinkovito in da je stopnja rasti produktivnosti dela v zadnjih letih dokaj nizka. Vprašanje produktivnosti dela mora urejati ekonomska politika v okviru gospodarskega sistema. Če se zavedamo, da lahko rešitev problema nizke produktivnosti dela poiščemo samo na strani hitrejšega ritma gospodarske rasti, — zmanjševanje obsega zaposlenosti je družbeno nesprejemljivo

firma	dohodek v milij. DM	enačba trenda	rast % leto
	1970 1974		
Buderus Edelst. w.	271,8 350,6	232,4 + 20,3 ×	+ 8,72
Hoesch	2.690 3.800	2.358 + 248 ×	+10,52
Klöckner	2.341 3.407,6	2.065 + 238 ×	+11,53
Krupp	2.294 3.318	1.871 + 278 ×	+14,86
Thyssen	10.900 22.800	8.100 + 2.530 ×	+31,23

Število zaposlenih, z enačbo trenda zaposlovanja in stopnja rasti zaposlovanja so že obdelani. S tem je izpolnjen pogoj za določitev ekonomske produktivnosti dela, izračun:

	ekonomska produkt.	enačba trenda	rast
	1970 1974	rasti	% leto
	v DM% zaposlenega		
Buderus	74.506 132.752	60.779 + 13.335 ×	+21,9
Hoesch	94.435 139.875	84.135 + 10.422 ×	+12,3
Klöckner	75.139 165.144	65.465 + 21.204 ×	+32,3
Krupp	81.940 123.995	71.819 + 10.481 ×	+14,5
Thyssen	112.365 156.487	102.316 + 10.551 ×	+10,3

in predstavlja presenetljiv vzpon v teh petih letih, kljub začetkom naftne krize in stagnacije v industriji. Tak trend je bil mogoč le z eksportno orientirano, konkurenčno sposobno proizvodnjo.

DOHODEK IN EKONOMSKA PRODUKTIVNOST V NAŠIH ŽELEZARNAH

V naših železarnah je ugotovljeno, da je ekonomska produktivnost težje. Vzrok je v tem, da je v skupnem dohodku vključena interna realizacija, to je, finančno obračunavanje med

železarna	ekonomska produktivn.	enačba trenda	prirastek %
	1970 1975	rasti	
Zenica	109.904 329.585	93.928 + 41.775 ×	+44,4
Nikšič	121.047 435.507	70.894 + 60.249 ×	+84,9
Sisak	140.168 528.599	107.564 + 75.925 ×	+70,5
Skopje (1972)	186.200 458.079	156.007 + 96.129 ×	+61,6
Jesenice	184.149 568.003	171.922 + 76.322 ×	+44,3
Ravne	144.135 472.460	129.339 + 61.478 ×	+47,5
Štore (1971)	124.555 443.640	130.467 + 73.158 ×	+56,0
Smederevo	76.777 225.467	74.096 + 34.830 ×	+47,0

V kakšni meri je na naraščanje ekonomske produktivnosti vplivala tehnična produktivnost dela, s kakšnim deležem pa naraščajoče cene, omogoča grobo oceno primerjava obeh prirastkov produktivnosti v odstotkih na leto. To opredeljuje tabela:

železarna	prirastek produktivnosti na leto	prirastek ekonomske
	tehnične	
Zenica	-1,55	+44,4
Nikšič	+1,94	+84,9
Sisak	-0,86	+70,5
Skopje	+12,96	+61,6
Jesenice	+7,03	+44,3
Ravne	+0,02	+47,5
Štore	+24,77	+56,0
Smederevo	-6,43	+47,0
Buderus	+16,15	+8,72
Goesch	+1,40	+10,52
Klöckner	+15,01	+11,53
Krupp	+3,78	+14,86
Thyssen	+0,24	+31,23

Ponavljamo, primerjava omogoča le grobo oceno gibanja produktivnosti. Grobo zato, ker ne upoštevamo izgradnje novih kapacitet, premikov v asortimentu, sprememb v sestavi in angažiranosti kadrov, različnega naraščanja cen in podobno.

NEKAJ SKLEPNIH MISLI

V tem prispevku smo poskušali primerjati predvsem produktivnost pri nas in v svetu. Po jugoslovanski uvrstitvi v proizvodnji jekla v svetu smo poskušali opredeljevati ekonomsko in tehnično produktivnost v naših železarnah in to primerjati s produktivnostjo v nemških železarnah.

Glede na stopnjo razvitosti in glede na dejstvo, da delamo v glavnem pri nas z »mini« železarnami, ki imajo dovolj širok asortiment izdelkov s precejšnjo stopnjo predelave, mislimo, da primerjava ni za nas tako neugodna, kot se to na splošno misli in ocenjuje.

Zaskrbnjuje je razkorak med trendom tehnične in ekonomske

— potem je način, kako naj se lotimo tega velikega problema našega gospodarstva, v bistvu opredeljen.

Ta opredelitev je iz članka v Nedeljskem Dnevniku: Na barikadah stabilizacije; izpod peresa novinarja Marjana Lekšeta.

DOHODEK IN EKONOMSKA PRODUKTIVNOST V NEMŠKIH ŽELEZARNAH

Priznati moramo, da si nismo preveč prizadevali, ko smo zbirali podatke o proizvodnji jekla, dohodku in številu zaposlenih v nemških železarnah. Podatki so vsako leto objavljeni v Stahl und Eisen Kalender ter tako dostopni za tako analizo.

Dohodek navajamo v tabeli v milij. DM za mejna leta 1970 in 1974 te analize, z izračunanim linearnim trendom naraščanja dohodka in stopnjo rasti v odstotkih na leto.

nan iz razmerja med dohodkom na število zaposlenih.

Ekonomska produktivnost dela se je v navedenih železarnah gibala:

TOZD, in sicer v različni višini, ki je pogojena z različno razvitostjo organiziranosti TOZD v posameznih železarnah v obravnavanem obdobju. Za primerjavo med železarnami smo zato iz skupnega dohodka izločili interno realizacijo.

Tako izračunan skupni dohodek smo uporabili za določitev ekonomske produktivnosti dela.

Ekonomska produktivnost dela v din na zaposlenega je bila v naših železarnah v robnih letih te analize z izračunano linearno enačbo trenda naraščanja in letnim prirastkom naslednja:

produktivnosti. Težnja k naraščanju cen in s tem pridobivanju višjega dohodka brez naraščanja tehnične produktivnosti dela je močno prisotna in zelo različna v posameznih jugoslovanskih železarnah. V primerjavi z drugimi jugoslovanskimi železarnami si mi na tem področju režemo tanjši košček kruha.

Razvoj samoupravljanja v naši družbi bi moral odpirati trende racionalnejšega, produktivnejšega in kvalitetnejšega dela. Vse kar vodi k boljšim tehničnim in ekonomskim rezultatom, se mora potrjevati v samoupravni praksi.

Produktivnosti dela moramo posvečati več pozornosti, kar je osnova napredka dane družbe. Ta ni odvisna od posameznikov, ampak od splošne klime, naravnane k visoki učinkovitosti. Težnja za večjo produktivnost mora postati osnovna zahteva samoupravne družbe. Ne le v besedah, tudi v dejanjih. Ne samo na dnu družbene lestvice, tudi na vrhu.

V medsebojnih odnosih se moramo vzgajati v ponosu na PRODUKTIVNO IN DOBRO OPRAVLJENO DELO. Novatorji, racionalizatorji, delavci, ki s poštnim delom presegajo normalne delovne obveze, nam morajo biti v zgled in ponos. Besede same niso dovolj. Naučiti se moramo ocenjevati dejanja in delovne rezultate.

Prav je, da svoje dosežke primerjamo z drugimi in se od njih tudi učimo. Japonci so v manj kot 50 letih razvili državo iz zaostale, feudalne v visoko industrializirano družbo. Prenos tehnologije iz drugih, razvitih držav je pri njih potekal brez motenj. V razmeroma kratki dobi so na tujih izkušnjah dograjevali svojo BOLJŠO tehnologijo.

Ta prispevek nima želje poučevati ali ocenjevati stanja v našem gospodarstvu in še posebej v metalurgiji. Želeli smo strniti nekaj števil, jim dati smisel, opredeliti nekaj trendov v razvoju jeklarstva in napraviti nekaj zaključkov, ki dajo snov razmišljanju o smeri našega nadaljnjega razvoja.

BORCI »RDEČIH« SO BILI SKORAJ VSI PREBIVALCI

Tak je bil splošen vtis opazovalcev na uspehi vojaški vaji na Gorenjskem. »Modri«, ki že dva meseca navidezno nadzirajo glavna središča in komunikacije na Gorenjskem, so znova prešli v ofenzivno akcijo z namenom, da blokirajo ali uničijo objekte partizanskih baz in enote. Kolona »modrih« je previdno prodirala po ozki gorski stezi, ob bokih pa so jo previdno ščitili izvidniki. Nenadoma je zaropotalo, pretežno iz avtomatskega orožja. V trenutku je bil sovražnik razbit in do kraja potolčen. Pri tem zasede še opazili nismo. Le na koncu smo videli nekaj bojov vojaka proti vojaku.

Bil je to tipičen napad v stilu izkušnji iz narodnoosvobodilne borbe. Teritorialci so hitro pobrali orožje in se umaknili. V zraku so se pojavila sovražna letala, ki pa dobro maskiranim položajem v zasedi ne morejo do živga. Pozneje zvedo, da so bili »Rdeči« natančno obveščeni o nameri »modrih«, še pred njihovim odhodom iz postojanke. Za to so poskrbeli terenski obveščevalci, ki so delovali ob pomoči prebivalstva na začasno okupiranem ozemlju. Toda sovražnik ima moderna sredstva in najsodobnejše orožje. Nemudoma iz najbližje postojanke pripelje s helikopterji posebno, specialno enoto. Nepričakovano se znajde v bližini partizanske baze. Bliskovita akcija desantnih enot branilcev ne zmede. Čeprav šibkejši, zlasti v opremljenosti, uspejo zadržati nasprotnika, uničiti ga ne morejo. Ko modri vidijo, da ne morejo najti skrite partizanske de-

lavnice, se odločijo za umik. Napadena partizanska postojanka je bila v resnici krojaška delavnica, ki je bila z nenavadno domiselnostjo maskirana v bližini hleva in je nasprotnik z najsodobnejšimi napravami ni našel. V njej so delala dekleta, ki so sicer slišala strele, vendar niso vedela, za kaj gre.

Partizanska krojačnica je le eden izmed številnih, dobro kamufliranih členov tajne oskrbe za potrebe SLO in prebivalstva na svobodnem ozemlju. Skrite visoko v gorah in v nedostopnih krajih so bile, na primer: čevljarska delavnica, tiskarna, katero smo opazili šele po tem, ko smo dalj časa stali na njej in je naš vodič dvignil kos »tal«. Tiskarno je bilo moč v trenutku evakuirati v treh zabojih, ko bi bila ogrožena, in jo postaviti v bližnjem bunkerju. V bolnišnico je, na primer, vodila posebna žičnica, v njej pa so bile na

voljo skromne, toda sodobne naprave za intenzivno nego ranjenec. Podobno kot v legendarni Franji je bilo poskrbljeno za vse, tudi za lastno električno centralo.

Ker je bila ravno krojaška delavnica prva na udaru modrih, si oglemo njen nastanek na osnovi razgovora z enim od graditeljev:

Odločba o postavitvi objekta je bila s strani vodstva SLO dana 5. maja, 23. maja je dobro skrita v gorah začela krojačnica z obratovanjem. Torej manj kot v treh tednih. Celo za normalne razmere izredno kratek čas! Seveda je bilo to mogoče izvesti le ob izredni zavesti, požrtvovalnosti in sodelovanju delovnega kolektiva, krajevne skupnosti, SZDL in ZSMS. Ravno mladina je opravila levji delež pri izredno zahtevnem terenskem delu (izkop v gorskem svetu).

Pred začetkom gradnje so bili izdelani natančni načrti in na sestanku z delavci in izvajalci so se dogovorili za način izvedbe. Vse se je izvajalo v vzdušju okupacije, torej ilegalno. Organizacija transporta, materiala in delavcev je potekala preko že prej določenih zaupnikov tajno, toda natančno in učinkovito. Vse potrebe so bile že vnaprej določene in planirane. Razumljivo, da je za omenjeno delo vedel le ozek krog sodelavcev.

Graditev partizanske krojačnice so otežili neugodni klimatski dejavniki. Požrtvovalnost mladincev je bila izredna, delali so povprečno 12 ur in pri tem dnevno analizirali stanje. Vsak udeleženec gradnje je poznal svojo nalogo in jo tudi izvedel. Izredni prispevek pa sta dali še krajevna skupnost in mladinska organizacija.

Partizanska krojačnica dela. Izdelki odhajajo po že določenih kanalih med borce JLA, teritorialnih enot, civilne zaščite in prebivalstvo.

Ogledu delavnice je sledil prikaz partizanske tehnike in opreme. Poleg ostalih gostov so si vajo ogledali tudi Sergej Kraigher, Andrej Marinc, France Popit, Mitja Ribičič, Marjan Orožen, Miha Butara, Janez Barborič ter generali Janko Sekirnik, Jože Ožbolt in Rudolf Hribenik. Posebno pozornost je zbudila izvorna organiziranost transporta s pomočjo opreme, ki je na voljo skoraj na vsakem kmečkem posestvu. Na koncu pa je navzoče impresionirala brezhibno izvedena helikopterska reševalna akcija, ki jo danes izvaja GRS ob težjih gorskih nesrečah.

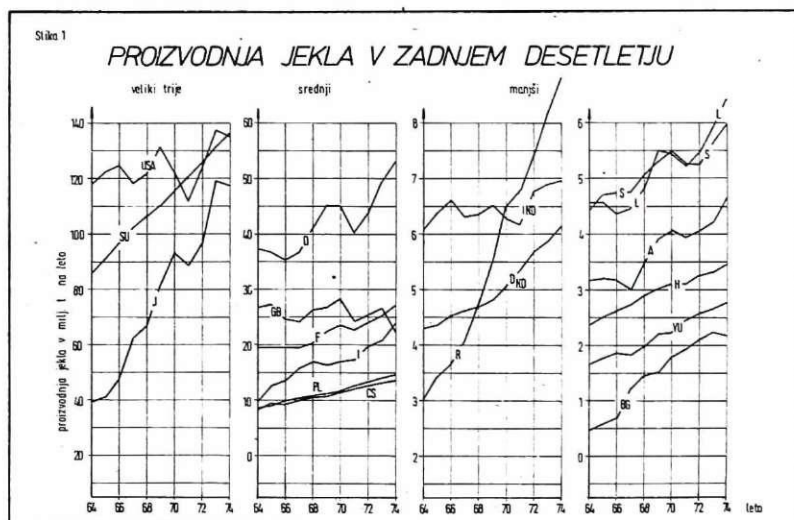
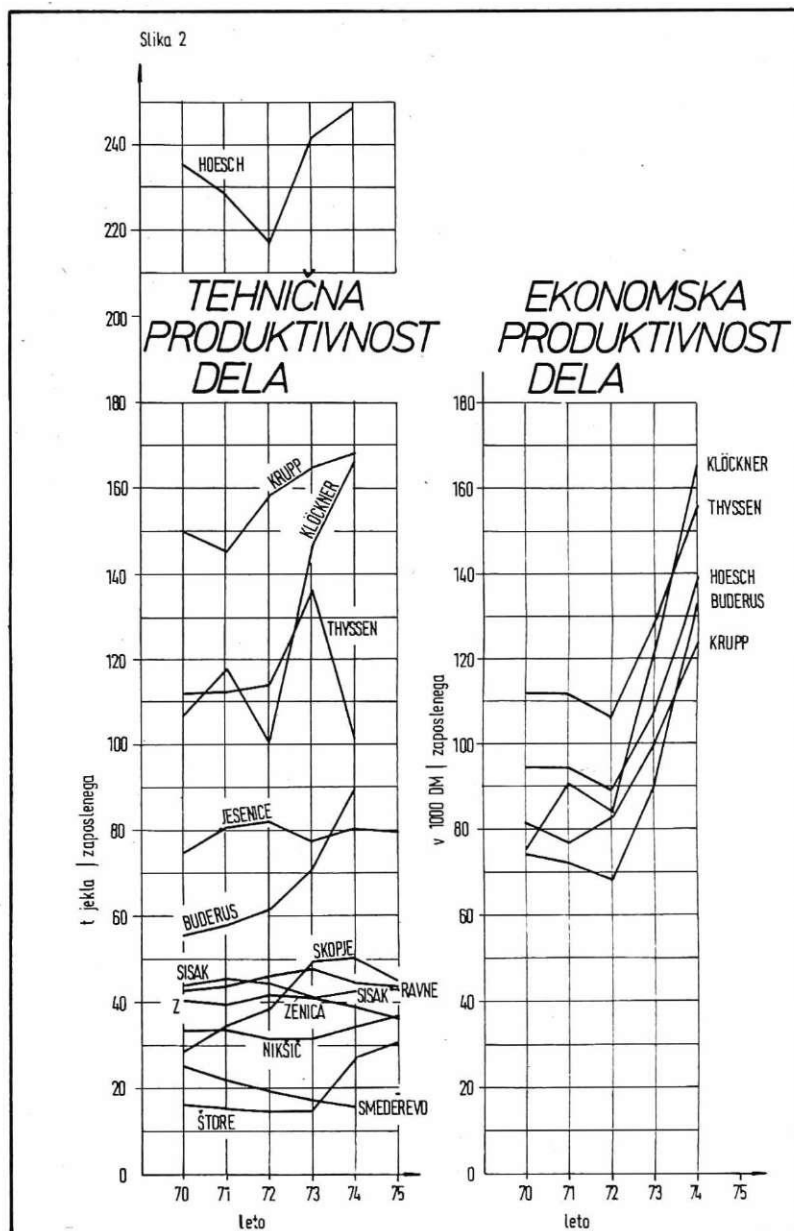
Prireditelj vaje pa se ni potrudil samo na vojaškem področju. Tudi kulturna in umetniška ustvarjalnost je našla v konceptu SLO posebno mesto. Izredno lepo je uspel partizanski miting na »osvobojenem ozemlju«, ki je temeljil na tradiciji iz NOB. Podobno kot nekaj je govoril politični komisar. V programu je nastopalo vse prebivalstvo, vključeno z učenci krajevne osnovne šole. Goste je še posebno navdušil skeč birokratskega partizanskega intendanta, ki je do »nižjih« pretirano birokratsko vesten, v odnosu do nadrejenih pa ta merila zavrže. Ta partizanski miting je še posebej potrdil, da je kultura v izjemnih okoliščinah sestavni del našega življenja. Travnati breg pred betonsko ploščo ob bližnji hiši je bil kaj pripraven za občinstvo. Le plesa na koncu ni bilo. Vsem se je mudilo, kajti naslednjega dne so jih čakale težke in odgovorne naloge.

Vse to pa je bilo možno izvesti le ob izredni resnosti in prizadevnosti vseh v krajevni skupnosti in občinskem vodstvu. Povedali so nam: »Imeli smo prevladujoč vpliv na prebivalstvo, tudi ko so modri začasno zasedli nekatera območja. Tudi prebivalstva jim ni uspelo pridobiti na svojo stran, ne z obljubami in ne z grožnjami.«

Tako je vaja ogromno prispevala k podružbljanju obrambnih priprav in dojetanju koncepta splošnega ljudskega odpora in družbene samozastite v skladu z ustavo in zakoni. Zelo je bila opazna vsestranska aktivnost občanov in teritorialcev na vseh področjih v pogojih obrambne vojne. Posebej je treba poudariti dobro izurjenost in moralno politično trdnost, kar je ravno značilno za naš koncept SLO. Poleg že omenjene povezave med občinskim vodstvom in krajevno skupnostjo je treba še omeniti družbene organizacije in društva zlasti: rdeči križ, tabornike, lovce, planince, radioamaterje in druge, ki so vsak po svoji liniji prispevali k samoiniciativnosti in zavesti.

Po končani vaji so vsi odhajali z zavestjo, da imamo danes zares uspešna sredstva in načine, kako se otresti morebitnih jutrišnjih vsiljivcev. Le-te bodo povsod čakale pasti in skrita oporišča, iz katerih bodo lahko vsak hip udarili po njem. Za morebitnega vsiljivca pa bo veljalo, da je spoznal, da so borci proti njemu pravzaprav skoraj vsi prebivalci. Kako pa se taka agresija konča, je dovolj primerov od naše NOB do najnovejših dogodkov povsod v svetu.

Radko Kočvar

PREK SKUPNIH SAMOUPRAVNIH ORGANOV ODLOČAJMO O SKUPNIH ZADEVAH!

CVETKO ZAGORSKI POTOVANJE V TUMANJAN

LIRIČEN POTOPIS

23

Po slu je zvedel prvi car,
da upepelil je požar
njegovu vas in da prišli
prek meje so razbojniki.
Potresel z žezlom je naglas
in takle nakracal razglas:
»Po milosti Vsevišnjega,
v imenu ljudstva in Boga
Mi, car, na znanje vam damo:
to noč prestopil je mejo
sosednji car; skalil je mir,
pogodba mu je le papir,
oskrnil nam je sveta tla,
ni mar otrok mu, ne žena.
Požiga, ropa in besni,
v potokih teče naša kri;
privrela reka je solza
šem dol do trona našega.

Zategadelj
zabožodelj
smo ukazali strelcem vsem,
puščičarjem in jezdecem,
pri priti naj vojsko začno
in domovino nam otmo.
Tako veli naš carski glas!
Prišel je zgodovinski čas!
Souvažnika v koštrunov rog!
Pravica z nami, z nami Bog!
Pečat in datum še na spis
in carja groznega podpis.

A onkraj meje prav ta čas
drug car podoben je razglas
nalepiti dal prav povsod,
na stolp, stebèr, na zid in plot.

»Mi, Sin neba in carjev Car,
po Božji volji vaš Vlado
oznanjamo: si ničev je povod
izmisli sosed — car, začel pohod.
Čez mejo udril je z vojsko,
vzel rad bi sveto nam zemljo.
Naj oglasi se bojni rog!
Pravica z nami, z nami Bog!

Spet datum in pečat na spis
pa carja groznega podpis.

Razvel se vojske je požar,
deželi dajel zajeht vihar.
A smrt se v brk ljudem smehljala
in z ostro koso ženketala...

Ko pa se preživela dva
na pogorišču srečata,
se čudita: »Zakaj, kdo ve,
prišlo nad nas je to gorje?«
Povesti naše s tem je kraj.
Če pa kdo upraša mene kdaj:
»Kdo vsega hudega je kriv?
Mar maček, pes mar popadljiv?
Mogoče toliko je zla
prinesla muha šmentana?« —
Zamé odvrne mu preprosti svet:
POVSOD SO MUHE, KJER JE
MED!

PA SE SKOK V ABASTUMANI

Tumanjanov biograf K. N. Gri-
gorjan pravi, da pozna vsak umet-
nik v svojem delu dobre in slabe
čase: v več letih naporenega napre-
zanja ustvari včasih manj kot v ne-
kaj mesecih sproščenega dela. Ven-
dar to ni odvisno zgolj od umetni-
kove zrelosti ali polnega razcveta
njegovega talenta, marveč tudi od
okolščin, v katerih živi. Tako je bilo
tudi s Tumanjanom. Vleklo ga je
k velikim platnom, za tako delo pa
je potreben čas. V hudi stiski in raz-
dvojenosti je takole opisal svojo
muko: »Pozdravljena, vznemirjenja,
vihre, trpljenje — toda vse to naj bo
široko, visoko, ne pa te drobne po-
grošne skrbi o hrani in obleki.«
Utrujen in željan miru ter tišine je
zasanjaval o samotarstvu: »Božan-
ska samota! Kar je najlepšega, so
dali svetu samotarji. To so bili časi,

ko so živeli ljudje po votlinah ali
v celicah daleč vsaksebi in se dolga
leta predajali enemu samemu za-
nosu, eni sami misli, se utapljali
vanjo, se zlivali z njo, tiho in v miru,
in če so bila taka vznemirjenja, so
bila to vznemirjenja dela... Na
kruh jim sploh ni bilo treba misliti.
Zapuščina tistih časov sta Narekaci
in Horenaci, so naši navdihnjeni
šarakani in melodije... A zdaj ni
niti toliko miru, da bi napisal človek
pismo. Mir, življenje, vse se je spre-
menilo. Na vsem je znamenje ne-
moči, vročine nestrpnosti in nag-
lice, ki ne preneseta preizkušnje
časa. Dela našega časa so podobna
nališpanim hišam današnjih mest iz
ilovice (opeke) in apna, ki ne prene-
sejo sonca in dežja in z leti obledijo
in razkazujejo svojo skaženost in
uboštvo, medtem ko so dela prejš-
njih (Narekaci in Horenaci) podob-
na starodavnim, s svetimi kamni
pozidanim templjem: celo njihove
ruševine nas navdajajo z navduše-
njem; stoje trdno in mirno zro v son-
ce in v čas.

Prijatelj, ki jim je potožil o svojih
težavah, so mu omogočili nekajme-
sečno prebivanje v Abastumani,
visokogorskem mestecu, enem naj-
prijetnejših kavkaških letovišč glo-
boko v Gruziji, na dobre pol poti od
Tbilisija do pristanišča in letovišča
Batuni ob Črnem morju. Tisti mese-
ci prebivanja v majhni hišici sredi
gozda, s pogledom na gore, so bili
prav posebno ustvarjalni, tako da
jih označujejo literarni zgodovinarji
kot »abastumansko razdobje«. Ta-
krat sta nastali tudi pesnitvi »Zav-
zetje trdnjave Tmuk« in »Par-
vanja«.

Potem ko je v »Davidu Sasun-
skem« in drugod razkril in poveljal
narodno usodo, v pesnitvi »Anuš« in
podobnih pa odrgnil z armenskih
usod kopreno »adativ« ter poveljal
usodnost ujetega in trpečega člo-
veka, se je lotil zdaj bolj svetovljan-
sko, shakespearevsko zastavljenih
uprašanj življenja in smrti, ljubezni
in zvestobe. Na širokem platnu zgo-
dovine, ki je omogočala pesniku po-
trebno distanco, je začel odkrivati
najgloblja gibal človeških usod.
Izhodišče pesnitve o trdnjavi
Tmuk je bilo ljudsko izročilo, ki pa
mu je pomenilo predvsem zunanjo
spodbudo; le-ta je sprožila v pesniku
predstavo nekdanjega časa in ljudi,
njihovega deleža v dogajanju, du-
ševnih zapletov in tragičnih usod,
skozi katere je želel izpovedati svoja
spoznanja o svetu in življenju.

Ko se je seznanil z več knjižnimi
inačicami o zgodovini trdnjave
Tmuk, je pojezdil tja, si ogledal ru-
ševine, poslušal iz ust domačinov
legendo o trdnjavi, v svoji duševni
delavnici očistil legendo vsega od-
večnega in si dovolil marsikak od-
stop od folklornega izvirnika. Le-
gendarno dejanje je postavil v zgo-
dovinski čas in osebe poimenoval po
ljudih, ki so tedaj resnično živeli,
vladali in se borili; njihove značaje,
znane z zgodovinskih virov, je ponaz-
oril z novimi dejanji in podrobnos-
tmi ter na novo oživil staro le-
gendo. Pesnitev pričanja s prolo-
gom, v katerem se predstavi ljudski
pevec — ašug:

Po svetu blodim star ašug
in zdaj poprosim vas,
gospodje, dame, za posluh,
kako zveni mi saz.

V življenju mi le gostje smo,
za hip nas luč obda,
pa utonemo nazaj v temo,
v nas nič ni večnega.

Ljubezni, sreče mine čas,
megla sta tron, zlato,
za smrt smo mi in smrt za nas,
le dela večna so.

Nesmrtni, pesmi o njih pojo,
med nami so le ti,
ki v dobro vseh živeli so —
naj saz jih moj slavi!

Preklet pa naj jim bo spomin,
ki se prodali so,
pa naj bo mati, oče, sin,
naj hči, naj žena bo.

O davnih časih bom zapel,
ubog in star ašug,
bom kot puščica zlo zadel,
gospoda, zdaj posluh!

Sledi pripoved, kako je perzijski
šah Nadir z veliko premočjo obkolil
trdnjavo Tmuk, v kateri se je udril
knez Tatul z maloštevilno posadko.
Stirideset dni je trajal boj, Tatula
pa je podpirala s svojo prisotnostjo
predvsem njegova žena, črnooka
lepotica — njegov dih, njegova
duša; njen nasmeh ga je navdajal
z močjo, da se je branil kot lev in
z njim vsa posadka. Šah Nadir je
moral slednjič popustiti in se umak-
niti. Toda ko je iz ust potujočega
ašuga zvedel za lepoto Tatulove
žene, je poslal le-ta v Tmuk, da je
lepotici skrivaj pel o mogočnosti in
bogastvu perzijskega vladarja ter
o njegovi ljubezni do nje, ki da jo
čaka cesarski prestol, če usliši šaho-
vo prošnjo. Perzijski spet napadajo
Tmuk, Tatul jih odbije, ko pa posad-
ka, opita od zmage in vina, počiva,
odpre izdajalska lepota Perzijcem
vrata. Nadir vstopi — ko pa zagle-
da pobito posadko, se zamisli in
pravi:

Nič odrešilnega, trajnega ni,
ničnost, sebičnost povsod naokrog,
bodisi zmaga, ljubezen, časti,
bodisi kupa iz ljubljenih rok.

Na to temo pa še ašugov pripev —
komentar:

Let je nešteto prešlo od takrat,
ko zapisalo je modro pero:
nepremagljiv bi pač vsak bil junak,
če ne bi ne žensk
ne vina bilo.

Čelo kot sonce bi jasno bilo,
stal neomajno, kot hrib bi trdno,
kdo bi zravnal korenjaka z zemljo,
če ne bi ne žensk
ne vina bilo.

Kakor na ples bi podajal se v boj,
komaj dotikal bi zemskih se tal,
ne bi ga strl ne sovrag ne pozoj,
če ne bi ne žensk
ne vina bilo.

Šah Nadir izzove kneginjo v oster
dialog, v katerem le-ta prizna, da je
bil Tatul plemenit, pogumen in zvest
mož, nakar jo izroči šah krvniku.

Lisica, volk iz belih step
srce požre ta ji,
krakulj in orel s strmih sten
izkljujeta oči.

Dragulj zapustil je ta svet,
izginil brez sledi,
kot oveneli lanski cvet
nič več ne zacveti.

Kot se poslovil je Tatul
in vsa posadka z njim,
je tudi s hordo vso Nadir
odšel v zemljo za njim.

Med ljudstvom pa je živ spomin
in ko ne bo več nas,
o slavi, izdaji v opomin
kdo drug bo ubiral saz.

Albert mu ponudi zavojček. Čim prej se odvadi kajenja, toliko
bolje. Prezre Bajdetov boleči pogled, ko ne more skriti bolečine nad
cigaretami in razsipnostjo. Dal mu bo zavojček, ki ga še hrani.
Vendar ne vpričo Rižnarja. V nosnicah začuti vabljeni tobakov dim.
Komaj zdrži, da ne poprosi Rižnarja za cigareto in jo prižge.

Rižnarja so odgnali s transportom, ko so ustrelili prve talce v
mestu. Največ dva meseca je preteklo. Rižnar pa je shujšal vsaj za
dvajset kil.

»Kako dobiš tukaj več hrane?« vpraša Bajde.

»S paketi, ki ti jih lahko pošiljajo domači vsakih deset dni. Če
delaš na polju, ukradeš surov krompir, peso in ju požreš. Nekdo je
ukradel hlebček kruha ob delitvi. Kaznovali so vso skupino; en dan
jim niso dali kruha. Ker niso izdali tatu...«

»Pa so vedeli zanj?« zanima Bajdeta.

»Vedeli. Ampak reveža bi strašno mučili. Raje so potrpeali zanj.
O, ko bi prišel v kuhinjo, v ambulanto,« zavzdihne Rižnar in povije
oči. Poželjivo povleče zadnje dime iz končka cigarete. »Za tako sem
prekratek. Imeti moraš posebno srečo ali zveze.«

»Prijavil se bom za delo na polju. To znam. Zelo sem močan.
Radi me bodo vzeli.«

Rižnar začuden odkimuje.

»Tukaj smo vsi močni. Kdor ne dela tako, kot se pazniku zdi, da
mora, gorje mu. Pse ščuvajo. Vpričo mene so pobili človeka.«

»Prasči, največji, kar jih svet premore,« zarobanti Bajde.

Rižnar dvigne koščena ramena, da bi tako zavaroval glavo pred
umišljenimi udarci. Drhti in živčno trza z očmi.

»Ne govori tega, Bajde, prosim te,« zastoka Rižnar.

»Pa bom, vsak dan bolj,« trmoglavo vztraja Bajde.

»Izkusil boš najhujše muke, kar jih poznajo esesovci,« se zgrozi
Rižnar. Strah ga še bolj uklene. »Pripovedujejo, redki, ki se živi
vrnejo. Stražarji poznajo vse oblike tepeža, po najbolj občutljivih
mestih. Prinesejo te na nekakšno klop, mlatijo, pustijo zvezanega in
spet mladitijo, ko se zaveš. Tudi na kavljive obežajo, dušijo z vodo.
Dajejo vseh vrst injekcij. Najhuje, po štiri zapornike skozi nizka
vrata stlačijo v nekakšno kamro. Komaj kvadratni meter prostora
za štiri može. Stati morajo vso noč. Zrak dobivajo skozi linico, ki ni
večja od pesti. V takem položaju stojijo vso noč, čez dan posebej
pazijo, da se kaznovani ne izmika delu. Če na delu zaspi, je po
njem.«

K	O	N	C	E	N	T	R	A	C	I	J	S	KO
V	I	N	K	O	T	R	I	N	K	H	A	U	S
T	A	B	O	R	I	Š	Č	E					

Albert čuti, kako ga duši groza. Morebiti smrt ni najhujša.
Mučenje, boleče slutnje, da bo potrajalo, so grozljivejše od bolečin.
»Nič drugega ne preostane: treba jih bo pobijati,« preteče
zaškrtaj Bajde.

To niso prazne besede. Bajdetov pogled zgovorno kaže, kako je
ta hip trdno odločen, da bi pobijal.

Rižnar medtem prestrašen vstaja. Z grozo bolšči v Bajdeta, kot
bi ugledal strašljivo prikazen.

»Bajde, svarim te, resno opozarjam — nikar,« s hreščočim
glasom roče mrmra Rižnar. Z rokami suva proti Bajdetu, kot bi se
hotel obvarovati urokov.

»Hudo so ga natrli, v dveh mesecih,« prhne Bajde za odhaja-
jočim Rižnarjem. Usta ima zaničljivo povešena, pogled steklen.
Potem zatrese z glavo. »Rižnar ni pogumen. Zaradi hčerke je v ta-
borišču. Punca dobra, po materi. Rižnar, saj si videl, trepetal v stra-
hu.«

Albert prikim. Spomni se cigaret. Ponudi nenačet zavojček
Bajdetu. Hrust ne more verjeti. Nerodno mu je, brani se vzeti
darilo, ne more pa odtegniti pogleda in skriti želja.

»Če ste se že odvadili kaditi, gospod Kolman, cigarete lahko
pretopite v hrano. Zadržite jih. Drugače ne bom mogel strpeti...«
Albert potisne zavojček v Bajdetovo široko dlan. Potlej po-
doživlja muke, ko kroti željo, da bi tudi sam prižgal cigareto.

Vsaj trdno voljo imam, si dopoveduje Albert. To pa je v ta-
borišču zelo pomembno. Hudim preizkušnjam si podvržen. Zdrži le
tak, ki zatrdno hoče in zmore.

Čeprav potihoma odobrava Bajdetove grožnje, da je treba
Nemce pobijati, dokler imajo tako oblast, je Alberta le strah hru-
stove odločnosti. Če namerava Bajde to početi v taborišču, potem
nima prav nobenega upanja, da preživi. Tudi Albert se zdaj strinja
z bojem, vendar ne v tako neenakih okoliščinah. Že zaradi ostre
besede, majhnega predaha med delom, si lahko pogubljen. Boj že
vendar imeti moraš vsaj upanje, da po srečnem naključju lahko boj
preživiš.

Bajde dokadi cigareto in ga hvaležno pogleda.

»Boljši gospod ste, kot sem kdajkoli pomislil,« mu toplo reče.
V tem ni dobrikanja, ni zahvale za darilo. Preprosta ugotovitev.
»Za nekatere ljudi prepozno spoznamo, kako so dobri,« zavzdihne
hrust in se zamisli.

»Ne reci mi več gospod, Albert! Zdaj sva oba taboriščnika,
nesrečna človeka.«

»Bo to držalo — za zmerom?« vprašuje Bajde in se napne
v pričakovanju.

»Za zmerom, če po čudežu preživiva te strahote,« mu obljubi
Albert.

JOŠT ROLC

4

NOVOLETNO SONCE ATEN

Izstopili smo v predverju
nedograjene zgradbe, odtod pa smo se zdrenjali po premičnih
stopnicah v prostrano halo, ki ji ni bilo videti konca, do krožne-
ga tekočega traku, po kovčke. Ob nepopisni gneči, ki so jo delali
potniki iz vseh koncev sveta, smo vsi prišli do svoje prtljage, le
Dušan in Sonja sta zaman čakala na njun kovček. »Mulc dol-
golasi, mora biti vedno nekaj ekstra,« je bil hud priletel Ljubl-
jančan, ko smo že skoraj pol ure zaman čakali nanju po hitro
opravljenem policijskem in carinskem pregledu v predverju
stavbe.

»Nič čudnega, da ne najdeta kovčka, saj vidiš, da se ga je
nalezel kot žolna,« ga je v sveti jezi dopolnila njegova žena, ner-
vovno prestopajoč se ob svojih dveh kot omare velikih kovčkah.
»Ja, ja, tako je to, takšna je današnja mladina, pa nič ne po-
maga,« je bila takoj enakih misli z ljubljanskim zakonskim pa-
rom s prav tako ogromnimi kovčki obložena ženska v črni bun-
di.

»Nikar se ne živcirajte, gospa, saj niti ne veste, za kaj gre,«
je stopil v bran Sonji in Dušanu, ki ju ni bilo od nikoder na
spregled, mladenič s popotno torbo na ramenu.

»Poglej ga, no, poglej, zdaj pa bo navsezadnje še trdil, da je
vse lepo in prav, če tukaj čakamo celo večnost zaradi dveh ne-

olikancev, ki sploh ne poznata svojih kovčkov. Sveta nebesa,
kam smo prišli,« se je po sosedovsko začela pripraviti ženska v
bundi. Morda bi se ta nepričakovani spopad generacij še bolj
stopnjeval, ko ne bi prišla naša vodnica v spremstvu skoraj dva
metra visokega prijetnega mladeniča Mileta, ki se nam je pred-
stavil kot zastopnik jugoslovanske turistične agencije. Ta je bil
odslaj naš vodnik. Pomirjačje nas je obvestil, da smo morali
čakati, ker so pomotoma pustili Sonjin kovček v letalu, ki pa je
na žalost že odletelo v Kairo.

»In kje sta zdaj onadva?« je hotel vedeti hudi Ljubljančan.
»Tu, na upravi letališča urejata potrebno, da bi dobila kovček s
prvim letalom iz Kaira nazaj v Atene,« je ljubeznivo pojasnil
Mile in nas poprosil, da gremo kar v avtobuse pred zgradbo.
Sam se je spet vrnil v pomoč nesrečni Sonji, mi pa smo posedli v
avtobuse in čakali. Prijazni sofer Paskal, ki ni znal pod milim
nebo nobenega drugega jezika razen svojega — grškega, se je
samo smehljajal na svojem sedežu in na vsa vprašanja pavlihov-
sko kimal »yes, yes!«. Da bi nam skrajšal čas, je s svojega mag-
nefotona kar naprej puščal poskočno grško glasbo, da je tudi
najbolj neučakane spravil v dobro voljo.

Zakonski družici prosvetnega delavca iz Štajerske, ki ji je
Paskalova muzika še posebno ugajala, kar mu je dala vedeti z
odobravajočim kimanjem in z »very good, very good«, je pri-
jazni Grk, meni nič, tebi nič, vzel kaseto iz magnetofona in ji jo
kavalirsko poklonil.

Po polurnem čakanju v avtobusu je vodnik Mile končno
pripeljal delegacijo, v kateri so bili do konca izdelana Putnikova
vodnica, objokana Sonja in, kot bi prišel iz fantovskega pretepa,
zadilani Dušan. Ko nas je Mile s ponovnim opravičilom zaradi
zamude seznanil z vso zmešnjavo, ki je nastala s Sonjinim kov-
čkom, v katerem je imela kompletno novoletno toaleta in ves
pribor, se je revica vsem do zadnjega zasmilila. Še celo obema
damama, ki sta bili prej najbolj ogroženi.

Za dobro voljo je spet poskrbel Dušan, črpav je prav zanj
zmanjkalo sedeža.

»Bog madona! Kaj se sekiraš. Če ti nisi šla v Kairo, bo pa
vsaj tvoj kovček. Zaradi garderobe nič ne skrbi. V torbi imam še
ene kavbojke in srajco, ki ti ju lahko posodim za silvestrovo,« jo
je obešenjaško »potroštal«, da se je revica še sama skozi solze
morala nasmejati.

»Zjutraj, s prvim letalom iz Kaira bo kovček tu,« je povedal
Mile, ki je imel največ zaslug, da se je stvar kolikor toliko dobro
uredila. Sedel je zraven soferja in dal povelje za odhod. Ugoto-
vili samo, da mladenič tekoče govori grško.

Nadaljevanje
prihodnjic

Atene

SKLIC VSEH TREH ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE

(Nadaljevanje s 1. strani)

računa ne spremenijo, zmanjšajo pa se dopolnilna sredstva iz republiškega proračuna, in sicer od 2.169.500 din na 481.000 din. S tem se seveda zmanjša tudi vsota posameznih proračunskih izdatkov, ki so obrazloženi v gradivu.

Predlagani obseg proračuna občine Jesenice za leto 1977 je v primerjavi z izvršitvijo v letu 1976 povečan za 10,4 %, v primerjavi z dovoljeno porabo v letu 1977 za osem odstotkov. Z upoštevanjem prenosa izdatkov za komunalno dejavnost na samoupravno komunalno interesno skupnost občine Jesenice v drugi polovici letošnjega leta pa se splošna poraba v letu 1977, v primerjavi z realizacijo v letu 1976, poviša za 17,5 %, v primerjavi z dovoljeno porabo v letu 1977 pa 15,0 %. Ker je s planskimi dokumenti za leto 1977 določeno, da morajo vse porabe naraščati za deset odstotkov počasneje od družbenega proizvoda, bo proračun v navedeni višini zastajal za več kot deset odstotkov za dovoljeno rastjo splošne porabe. Zato bo celoten proces v letu 1977 seveda potekal v odvisnosti od gibanja družbenega proizvoda. Kakorkoli že, če bo na planiranem ali višjem nivoju, bo potrebno končno višino proračuna določiti z rebalansom proračuna za leto 1977 ob koncu leta.

Po odloku o proračunu občine Jesenice se od 30. julija dalje proračunski dohodki: od davkov na promet nepremičnin, od davkov na premoženje in na dohodke od premoženja in od komunalnih taks, neposredno odstopajo samoupravni komunalni skupnosti občine Jesenice. Tako se v proračunu občine stekajo dohodki iz davka na dohodek in davka iz osebnih dohodkov, prometni davek, takse, dohodki po posebnih predpisih, dohodki upravnih organov in drugi dohodki ter predvidena sredstva iz solidarnosti (din 481.000). Tako so celotni dohodki za leto 1977 predvideni v višini din 33.141.000 in v enotni višini izdatki. Ko bi pritekanje proračunskih dohodkov zastajalo v taki meri, da obstaja verjetnost, da ne bodo doseženi v planirani višini, predlog odloka pooblašča izvršni svet skupščine, da lahko za posamezne namene v proračunu začasno zmanjša proračun do deset odstotkov. O tem seveda mora poročati zborom skupščine občine.

Po predlogu odloka se dohodki razporejajo z naslova splošne porabe:

- za dejavnost organov družbenopolitične skupnosti v višini din 2.053.000 (upravni organi skupščine občinsko sodišče, občinski sodnik za prekrške, družbeni pravobranilec samoupravljanja, postaja milice, pravobranilstvo, javno tožilstvo, sodišče združenega dela, volitve — referendum, tisk, oglasi, objave, geodetska uprava, medobčinska inšpekcija služba, hišne številke in ustanovitev INDOK central);
- za dejavnost družbenopolitičnih organizacij občine v višini 2.135.000 din;
- za negospodarske investicije v višini 2.171.500 din (načrti, urbanizem, udeležba za gradnjo stanovanj delavcem milice, sofinanciranje podja Triglav in zavod za zaposlovanje Kranj).

Z naslova skupne porabe pa:

- za socialno skrbstvo v višini 995.500 din (priznavalnine borcem NOV);
- za zdravstveno varstvo v višini 118.000 din;

SEJA OBČINSKE KONFERENCE SZDL

Prihodnji četrtek, 30. junija, predsednik Zdravko Črv sklicuje sejo občinske konference SZDL Jesenice. Delegatom konference predlaga v obravnavo in sprejem program dela občinske konference SZDL za leto 1977, zaključni račun dohodkov in izdatkov za leto 1976 in finančni predračun občinske konference SZDL za leto 1977.

Delni program občinske konference SZDL je bil sicer sprejet že lanskega decembra, konferenci pa je sedaj predložen v obravnavo in sprejem dopolnjen program, ki so ga delegati dobili skupaj z vabilom. Zaključni račun dohodkov in izdatkov občinske konference za leto 1976, ki je delegatom prav tako predložen, vsebuje v lanskem letu 951.566,20 din dohodkov in 878.981,80 din izdatkov. Finančni predračun pa bodo delegati do seje še prejeli.

- za komunalno dejavnost v višini 2.144.000 din (prvo polletje);
- za dejavnost krajevnih skupnosti v višini 1.353.500 din.

Poleg tega se za intervencijo v gospodarstvu predvideva 441.500 din, za tekočo proračunsko rezervo 200.000 din, za obveznosti iz prejšnjih let 203.000 in za rezervni sklad 326.000 din.

Upravnemu organu skupščine občine, občinskemu sodišču in občinskemu sodniku za prekrške, poleg dohodkov po proračunu, pripadajo tudi dohodki, ustvarjeni z lastno dejavnostjo.

DRUŽBENI DOGOVOR O UREJANJU IN VZDRŽEVANJU SPOMENIKOV NOB, SPOMINSKIH OBELEŽIJ IN VOJAŠKIH POKOPALIŠČ

Občinski odbor ZZZB NOV Jesenice predlaga vsem trem zborom v obravnavo in sprejem predlog družbenega dogovora o urejanju in vzdrževanju spomenikov narodnoosvobodilne borbe, spominskih obehležij in vojaških pokopališč v občini Jesenice. V utemeljitvi predlagatelj navaja, da je namen družbenega dogovora, da bi se v občini trajno in sistematično rešilo vprašanje skrbi in urejanja ter vzdrževanja spomenikov in spominskih obehležij revolucije in NOB ter grobišč padlih borcev NOV in žrtev fašističnega terorja. Družbeni dogovor, ki ga bodo podpisale krajevne skupnosti, družbene organizacije, organizacije združenega dela, družbenopolitične organizacije občine, interesne skupnosti in skupščina občine, zavezuje podpisnike, da bodo skrbeli, urejali in vzdrževali spomenike in spominska obehležja na posameznih določenih območjih in za to zagotavljali tudi ustrezna sredstva.

PREDLOG SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA O TEMELJNIH PLANA RAZVOJA PTT PROMETA ZA OBDOBJE 1976-1980

Gradivo za to točko dnevnega reda so že v začetku maja prejele vse organizacije združenega dela in krajevne skupnosti v občini, zato k gradivu za sejo ni priloženo.

Razen navedenih vprašanj bodo na vseh treh sejah zborov potrjevali tudi zapisnike zadnje seje in pregledali izvrševanje sklepov, opravili nekatera imenovanja in dali možnost za delegatska vprašanja.

REDNA LIKVIDACIJA OBRTNEGA PODJETJA KROJ

Ker je nadaljnji gospodarski razvoj delovne organizacije Kroj onemogočen, zaradi vrste objektivnih razlogov, kot so: nizka storilnost dela kot posledica klasičnega načina dela, premajhne možnosti razvoja v večji, sodobni konfekcijski obrat in nezmožnosti integracije s sorodnimi organizacijami združenega dela, delavci Kroja predlagajo skupščini občine Jesenice uvedbo postopka za redno likvidacijo podjetja. O tem bo razpravljali in sklepali zbor združenega dela.

Za socialno varnost zaposlenih v Kroju je rešeno v dogovoru z Gorenjskimi oblačili Kranj, ki nudi možnost vsem doslej zaposlenim v Kroju, da se zaposlijo v njihovi delavnici na Javorniku. Pri Gorenjskih oblačilih bodo delavci Kroja imeli vse pravice iz minulega dela tako kot delavci Gorenjskih oblačil, razen pravice do udeležbe pri delitvi ostanka dohodka iz leta 1976.

V NEDELJO, 26. JUNIJA, NA SVIDENJE NA HOMU

Letošnje, že deveto srečanje gorenjskih aktivistov osvobodilne fronte in borcev gorenjskega odreda, ki ga občinske konference SZDL vsako leto organizirajo v drugi občini, bo v nedeljo, 26. junija, v Zasipu pri Bledu, oziroma na prireditvenem prostoru pri Katarini na Homu.

Slovesnosti se bodo pričele ob 10. uri s slavnostnim govorom sekretarja zveze konference SZDL Jugoslavije Marjana Rožiča. Sledil bo bogat kulturni program, ki ga bodo izvajali: združeni pevski zbori radovljiške občine, ženski zbor Jesenice, pihalni orkestri iz Gorij, Lesc in Trzica, recitatorji iz garnizije JLA Bohinjska Bela, delavske univerze Radovljica in Linhartovega mladega odra iz Radovljice ter folklorna skupina Veriga Lesce.

Prizadevni gostitelji — krajevna konferenca SZDL in krajevna skupnost ter ostale družbenopolitične in družbene organizacije Zasipa ter pripravljali odbor pri občinski konferenci SZDL Radovljica, so izdali ob tej priložnosti monografijo in spominsko značko. Oboje bo mogoče, razen v predprodaji na vseh občinskih konferencah SZDL Gorenjske, kupiti na sami prireditvi. Poskrbljeno je tudi za prehrano in pijačo. Slavnostnemu delu bo sledilo tovariško srečanje.

Družbenopolitične organizacije občine Jesenice vabijo vse delovne ljudi in občane, da se zbora udeležijo. Na zbor bodo vozili posebni avtobusi z odhodom iz Rateč ob 8. uri, iz Mojstrane ob 8.30 in iz Jesenic — bolnica ob 8.45. Avtobusi bodo ustavljali na vseh avtobusnih postajah medkrajevnega prometa. Prevoz je brezplačen.

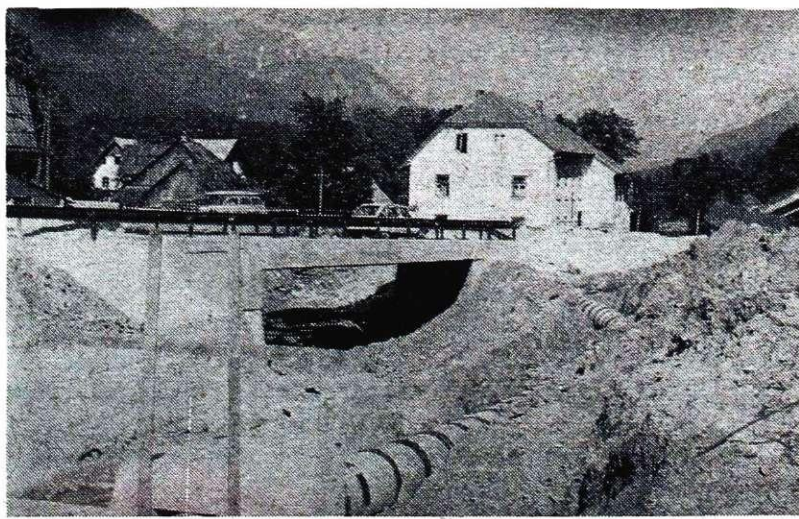
UDELEŽENCEM DEVETEGA ZBORA GORENJSKIH AKTIVISTOV

Udeležencem devetega zbora gorenjskih aktivistov in srečanja borcev gorenjskega odreda, ki bo v nedeljo, 26. junija, ob 10. uri na HOMU nad Zasipom pri Bledu, sporočamo, da bo promet z avtobusi možen samo do vasi Zasip, kjer je določen parkirni prostor na cesti Polje. Potniki nadaljujejo pot na prireditveni prostor peš po cesti Reber.

Promet z osebnimi avtomobili poteka skozi vas Zasip do Homa po enosmerni cesti, vse do parkirnega prostora. Promet z vozili v smeri prireditvenega prostora bo dovoljen do 11.30, nato se promet odpre v obratno smer.

Promet bodo urejali miličniki in člani narodne zaščite, zato prosimo, da upoštevate njihova navodila.

Pripravljali odbor

Delavci SGP Gradbincev Kranj — TOZD Nizke gradnje, zaključujejo delo pri graditvi novega mostu čez Savo Dolinko pri Ekarci v Podkorenu. Nova cesta čezenj je že asfaltirana, urediti morajo še bankine, okolico in na tej dolžini obrniti Savo po novi strugi. Predvidevajo, da bo stekel promet čez nov most v začetku julija. B.

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Na osnovi dogovora med OK ZK, OK SZDL in občinskim svetom zveze sindikatov Radovljica o usklajeni akciji za izvajanje zakona o združenem delu so v teku imenovanja pet do sedemlanskih delovnih skupin v vseh TOZD, OZD in KS, ki bodo opravile ocene in analize uresničevanja zakona o združenem delu. Po operativnem načrtu bosta do 10. julija OK SZDL in občinski svet ZS pripravila obdobjno oceno, do 15. julija pa bo celotno akcijo ovrednotil komite ZK, ki bo sproti spremljal izvajanje dogovora in operativnega načrta.

Komite OK ZK Radovljica je na 38. seji 16. junija obravnaval uresničevanje stališč in zaključkov lanskega letnega problemske konference o načrtovanju stanovanj, koriščenja zemljišč in preprečevanja črnih gradenj vikend hišic ter varstva okolja. Spregovorili so tudi o pripravah na volilno konferenco ZK ter o aktivnosti komunistov v organih državne uprave na osnovi ocene, ki jo je izdelala OO ZK delovne skupnosti občinske skupščine meseca marca. Člani komiteja so bili seznanjeni tudi z informacijo o pripravah na beograjsko konferenco o evropski varnosti in sodelovanju.

V navzočnosti predstavnikov občinskih SIS za družbene dejavnosti, je bila prejšnji teden seja komisije za družbenopolitični sistem in komunalno samoupravo pri OK ZK Radovljica. Podrobno so razčlenili oceno delovanja občinske uprave in vloge komunistov v organi uprave, z vidika povezovanja z družbenopolitičnimi organizacijami in občinskimi interesnimi skupnostmi.

Na seji komisije za mednarodne odnose pri komiteju OK ZK Radovljica so 16. junija obravnavali informacijo o političnih pripravah in vzdušju pred beograjsko konferenco o evropski varnosti in vzajemnem sodelovanju. Ob tej tematici bodo spregovorili tudi na vseh sestankih OO ZK. Člani komisije so sprejeli tudi program dela do konca 1977. leta.

Predsedstvo OK ZSMS Radovljica je 16. junija sklicalo posvetovanje vseh organizatorjev letošnje zveze in občinskih štafet mladosti. O opravljenih nalogah ob sprejemih štafete mladosti v vseh krajih občine so menili, da je vse potekalo po dogovoru in da je bilo le nekaj organizacijskih tehničnih spodrsiljav, ki pa niso vplivali na celotno organizacijo. Vsem sodelujočim so izrekli za opravljeno delo priznanje in zahvalo.

Iniciativni odbor za združevanje tekstilne industrije pri občinskem svetu zveze sindikatov Radovljica je v petek, 17. junija, sklical posvet s predsednikom občinskega odbora sindikata delavcev tekstilne industrije, predsedniki OO in konferenc sindikata OZD Almiria Radovljica, Sukno Zapuže in Vezanine Bled. Dogovorili so se o izvajanju že začete akcije združevanja tekstilne industrije v občini, na osnovi sprejetih temeljnih izhodišč za združevanje tekstilne industrije, s posebnim vidikom na problematiko v TOZD, ki imajo sedeže v Ajdovščini, Ilirski Bistrici, Kočevju, Novi Gorici in v Ribnici.

Predsedstvo občinskega odbora ZZZB NOV Radovljica je na seji 21. junija obravnavalo 30 od 91 prispelih vlog o priznanju posebne dobe iz časa NOB po urnem postopku, ki ga določa zakon o skupnosti pokojninske invalidske zavarovanja. Vse vloge je že predhodno pregledala komisija ZZZB NOV, ki je tudi pripravila predloge, objektivno oceno pogojev, ki jih prosilci navajajo v vlogah.

Mladinska delovna brigada Stane Žagar, v kateri je 60 mladih z območja radovljiške občine, je v soboto, 11. junija, uspešno izvedla protovoljno akcijo na popravilu ceste proti gramoznici v KS Radovljica. Akcije se je udeležilo 40 brigadirjev, med katerimi pa proti pričakovanju ni bilo domačih mladincev iz Radovljice.

Na 18. seji zbora samoupravne enote za družbeno pomoč pri stanovanjski skupnosti Radovljica 17. junija so sprejeli pravilnik o pogojih za dodelitev stanovanj, potrdili so natečaj za zbiranje prenosnih stanovanj in obravnavali poročilo komisije za odpiranje ponudb ter izbrali najbolj ugodne ponudbe izvajalca gradnje stanovanjskega bloka v Gorjah. Na seji so imenovali komisijo za sestavo prednostne liste pričakovancev stanovanj v 1977. letu.

Na sestanku predsednikov OO ZSMS iz delovnih organizacij radovljiške občine v ponedeljek, 20. junija, so spregovorili o vključevanju OO ZSMS pri uresničevanju zakona o združenem delu, kjer je še precej odsotnosti mladih. Dogovorili so se tudi o pripravah na volitve 1978. leta ter o sklicu konference mladih delavcev, ki bo predvidoma v prvih dneh julija.

Po srednjeročnem načrtu bi morali v radovljiški občini letos zgraditi 140 stanovanjskih enot v usmerjeni družbeni gradnji, vendar bo zaradi objektivnih razlogov vseljivih do konca 1977 le okoli 100 stanovanj. Stanovanjska skupnost predvideva, da bo letošnji izpad nadoknadila v 1978. letu, če bo uspela pridobiti urbanistično dokumentacijo za usmerjeno družbeno gradnjo v Lescah, Bohinju, Radovljici, Begunjah, Mošnjah, Posavcu, Kropi in v Gorjah.

V vzgojnem zavodu Matevž Langus v Kamni gorici je v oskrbi 112 gojencev, kar je za okoli petino nad sprejetimi merili za zmogljivosti tovrsnih zavodov. Cena oskrbnega dne za gojenca znaša zdaj 94,21 din, s čimer pa ne morejo kriti vseh stroškov, zato je zavod postavil zahtevo po 10 % višji ceni oskrbnega dne. Odločitev o zvišanju bo izrekel izvršni svet OS Radovljica potem, ko bodo znani podatki tudi o cenah oskrbnega dne iz drugih vzgojnih zavodov enakega ali podobnega ranga in zmogljivosti.

Navzlic sezonskemu značaju proizvodnje in prodaje so v Elanu Begunje v prvem četrtletju lahko zadovoljni z rezultati proizvodnje in prodaje, zlasti še, ker se ta gibanja ugodno nadaljujejo. V omenjenem obdobju so proizvodnjo smuč, v primerjavi z lanskim letom, povečali za 15,6 %, čolnov za 68,1 % in sank celo za 322,7 %. Skupna proizvodnja je narasla za 38,9 %. Prodaja na domačem trgu za 15,7 % in na tujem za 17,1 %.

Plan splošne porabe občine Radovljica za 1977, ki je skupaj s programi skupne porabe za družbene dejavnosti in javni razpravi v združenem delu, predvideva 46.015.000 din izdatkov, ki se financirajo iz sredstev občinskega proračuna. Ta znesek je v odnosu na lanskolletno splošno porabo za 10 % višji, kar je v skladu z republiško resolucijo o politiki izvajanja družbenega plana SR.

V začetku letošnjega leta je bilo na predsedstvu občinskega odbora ZZZB NOV Radovljica ugotovljeno, da še vedno ni rešeno enajst stanovanjskih potreb borcev v občini. Na oddelku za družbene dejavnosti in občo upravo pri OS Radovljica je bilo 15. junija oddano že 15 prošelj. Prednostno reševanje stanovanjskih potreb bo zajelo do konca 1978 enajst upravičencev, naslednja leta pa ostale. Da bo to vprašanje resnično rešeno v predvidenih rokih, gre zahvala razen organizaciji ZZZB NOV tudi razumevanju samoupravne stanovanjske skupnosti, ki je v svojem pravilniku sprejela poseben člen, ki se nanaša na stanovanjske potrebe borcev.

Po podatkih skupnosti socialnega skrbstva ima stalno bivališče v radovljiški občini na območju KS Bled, Kamna gorica, Lencovo in Radovljica 18 družin Romov, ki štejejo 75 članov. Delno ima rešene stanovanjske razmere sedem družin, ostali pa živijo v neprimernih bivalnih pogojih. Od 33 otrok je 16 soloočevnih, ki vsi redno obiskujejo šolski park. Deset Romov je v rednem delovnem razmerju, trije so že upokojeni, devet pa jih prejema denarno pomoč socialnega skrbstva. Dejansko je le ena družina, sposobna za delo, ki nima rednih ali izrednih dohodkov.

Od lanskega marca, ko so začeli zbirati v KS Radovljica samoprispevek za izgradnjo dostopa na pokopališče, razširitev pokopališča in izgradnjo mrliške vežice, se je do 1. maja 1977 zbralo 1.660.000 din. Od teh sredstev je bilo ali pa še bo porabljenih 530.000 din za projekte, odkupe zemljišč in druga opravila in dokumentacijo, ki je potrebna za začetek izvajanja vseh naštetih gradenj. V štirih letih se bo predvidoma zbralo iz samoprispevkov občanov okoli 4.800.000 din.

Do 24. junija bodo na delavski univerzi Radovljica vpisovali prijave kandidatov za oddelke večerne osnovne šole (7. in 8. razred) za dveletno administrativno šolo, dveletno komercialno srednjo šolo trgovske stroke, štiriletno ekonomsko srednjo šolo in triletno tehniško šolo za strojništvo. Pouk na vseh oddelkih za odrasle se bo pričel z novim šolskim letom 1977/78 septembra 1977.

V počastitev jubilejev tov. Tita in ZK je komorni zbor DPD Svoboda Podnart v soboto, 11. junija, zvečer priredil v svojem kulturnem domu celovečerni koncert. Pod vodstvom pevovodje prof. Janeza Forška, so se podnarski pevci predstavili s 15 slovenskih umetnih in partizanskih pesmi.

V prostorih hotela Park na Bledu je bil v petek, 10. junija, jubilejni 20. občni zbor gorenjske turistične zveze. Udeležili so se ga delegati vseh gorenjskih TD in številni gostje. Po poročilu o delu zveze so sprejeli nov program dejavnosti, ki so ga prilagodili tudi določilom zakona o združenem delu in novim zahtevam turističnega razvoja in dejavnosti. Za predsednika so izvolili Franca Roglja iz Kranja, za podpredsednika pa Bogdana Šanca z Bleda.

V združenem domu v Ribnem je bilo v soboto, 11. junija, sklicano tretje srečanje gorenjskih invalidov, ki ga je priredilo društvo invalidov Radovljica. Sredi izvajanja kulturnega programa, ki mu je prisostvovalo nad 200 udeležencev, je iznenada umrl od kapi eden najbolj vestnih organizatorjev Joža Mužan. Zaradi tega tragičnega dogodka, ki je močno pretresel vse, zlasti pa člane DPD Svoboda Ribno, katere aktivni član je bil pokojni Joža, so prireditev prekinili.

Industrijsko gasilsko društvo TOZD Lesna predelava — Tomaž Godec v Bohinjski Bistrici je v nedeljo, 12. junija, proslavilo 30-letnico ustanovitve, pod pokroviteljstvom OZD LIP Bled. V parku pred staro osnovno šolo je nastopila s promenade koncertom godba na pihala iz Gorij, popoldne pa se je nadaljevalo slavlje s tovariškim srečanjem.

V tekmovalnih za prvenstvo Gorenjske v balinanju je sodelovalo 18 parov iz devetih gorenjskih balinarskih klubov v Škofji Loki, Radovljici in Lescah. Letošnja zmagovalca sta postal Jože Rebec in Janez Humerca iz BK Radovljica, jeseniški par je bil tretji, leški pa četrti. Zmagovalca sta prejela pokal gorenjske podzveze in se skupaj z drugouvrščenim parom iz Kranja in tretjeouvrščenim parom z Jesenic uvrstila na republiško prvenstvo, ki bo 25. in 26. junija v Škofji Loki.

PETO SREČANJE POBRATENIH KRAJANOV

Oba sveta krajevne skupnosti Blejske Dobrave in krajevne skupnosti Ravne – Bate nad Grgarjem sta skupno z družbenopolitičnimi organizacijami že dalj časa pripravljala letošnje peto srečanje pobratenih krajanov v Grgarskih Ravnah. Pobratenje je bilo podpisano že leta 1975 na predlog ZZB NOV z Blejske Dobrave. Motivi za to so bili v tem, da se je v okolici Grgarja, na Banjški in Trnovski planoti, borilo v enotah IX. korpusa preko 40 dobrih borcev in od teh je ravno v tej okolici padlo sedem tovarišev.

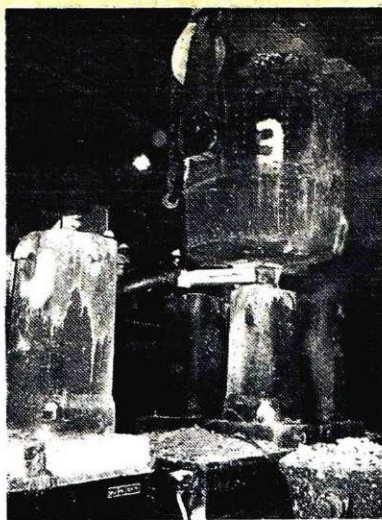
Letošnje praznovanje in srečanje je bilo v duhu praznovanja letošnjih jubilejev, in temu primerno je bil tudi izveden kulturni program. Po pozdravnem govoru predsednika KS Ravne Severina Hvala je Anton Arh v imenu KS Blejska Dobrava orisal delo sveta KS, uspehe in težave, s poudarkom na delovanju delegatskega sistema, obrambnih pripravah in o srednjoročnem programu razvoja krajevne skupnosti.

Učenci osnovne šole iz Grgarja so pod vodstvom svoje prizadevne učiteljice izvedli zelo dobro nastudiran folklorni program v narodnih nošah in recitali priložnostne pesmi.

Moški pevski zbor Vintgar je ob tej priliki izvedel pod vodstvom pevovalke Janeže Ponikvarja koncert partizanskih, narodnih in revolucionarnih pesmi. Zapel je tudi pri spomeniku žrtvam in popoldne ob spominskem obeležju na mestu, kjer je padel Milan Kalan-Klek, sekretar okrajnega komiteja SKOJ Gorje-Bled in kasneje Vojkove brigade.

Srečanja se je udeležilo preko 400 krajanov obeh KS, posebno pa je bila letos dobro zastopana mladina. Dobravski mladinci so pobrateni mladinski organizaciji v Ravnah izročili veliko spominsko značko pobratnja, odbor ZB NOV pa je bil obdarovan s knjigami. Sodelovanje in utrjevanje ter razvijanje tradicij NOB, kot je zapisano v listini o pobratnju, že kaže lepe uspehe in se razvija ter tako zbljuje krajanje in mlado generacijo, ki prevzema na svoja ramena obveze iz sprejete listine in jih bogati z novim delom.

Sprejem sam, izveden program in posebno srečanje nekdanjih borcev so bili za vse lepo doživetje. To bomo nadaljevali in Blejska Dobrava pričakuje obisk pobratenih krajanov 28. avgusta, ko bomo praznovali svoj krajevni praznik. AL.

Jekolovarna

KDO JE ODGOVOREN ZA TO?

Na zboru občanov na Javorniku, 13. junija, smo poleg izvolitve sveta potrošnikov občanom poročali o delu samoupravnih interesnih skupnosti. Poročali so posamezni delegati, tako o preteklem delu, predvsem pa o bodočih nalogah. Predvsem smo govorili o predlogih samoupravnih dogovorov o temeljnih planih samoupravnih interesnih skupnosti za obdobje 1976–1980. Zaradi kratko odmerjenega časa so bila izvajanja posameznih delegatov bolj načelna in niso šla v podrobnost. Navzoči občani so kazali dovolj zanimanja in smo se zato odločili, da bomo v jeseni organizirali na Javorniku problemske konference, na katerih bomo občane podrobneje seznanili z delom SIS. Na drugi strani pa bi od občanov dobili tudi mnenje in oceno o uresničevanju delegatskega dela.

Med poročili je največ zanimanja zbudilo poročilo delegata samoupravne interesne skupnosti telesne kulture, ki je med drugim poročal tudi tole: Po prvotnem predvidevanju raznih del na področju telesne kulture je bilo navedeno, da bi v letu 1977 asfaltirali šolsko športno igrišče na Beli; to igrišče poleg šole na Koroški Beli koristijo tudi mladi ljudje iz samskega doma in iz ostalih stanovanjskih zgradb, katerih je na Beli vedno več. Po novem pa je to delo črtano iz spiska in namesto njega vpisano asfaltiranje igrišča v Završnici, ki naj bi služilo za razmeroma ozek krog ljudi med tednom, v soboto in nedeljo pa širši uporabi.

To poročilo je pri občanah zbudilo precejšnje negotovanje in so zahtevali, da se to da v javnost in tudi ugotovi, kdo je za tako ravnanje odgovoren, ker delegat trdi, da o tem niso razpravljali.

Kje je tu odbor samoupravnega nadzora, kajti spreminjanje posameznih odločitev ali neizpolnjevanje sklepov, sprejetih na sejah samoupravnih organov, že sodi na področje samoupravnega nadzora.

Vodja splošne delegacije SIS Stane Torkar

OBČINSKO MODELARSKO-BRODARSKO TEKMOVANJE

V okviru ljudske tehnike in šolskih tehničnih krožkov jeseniške občine je bilo organizirano občinsko tekmovanje mladih modelarjev v vožnji ladijskih modelov v cilju.

Udeležilo se ga je 26 učencev iz osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice in iz celodnevne osnovne šole Žirovnica pod vodstvom Toma Surjana in Jošta Novaka. Ugodno so presenetili mladi modelarji iz Žirovnice.

Poglejmo uvrstitev najboljših: Andrej Ahačič – Žirovnica, Robert Martinčič – Prežihov Voranc, in Mare Ahačič – Žirovnica.

Tekmovanje je v celoti uspelo, saj so mladi modelarji prišli na tekmovališče z domiselnimi in dobro izdelanimi čolni.

Žalostno je, da med šestimi osnovnimi šolami v naši občini delujeta tehnična krožka le na dveh šolah. Čeprav vemo, da v novem sistemu šolstva poudarjamo vpis na poklicne in srednje tehnične šole. Ravno delo z mladimi v tehničnih krožkih po šolah bi moralo voditi v to smer. V njih mladi dobijo zanimanje in veselje do tehnike in si izpopolnjujejo ročne spretnosti.

N. J

KULTURNA IZKAZNICA OBČANA JESENIC

XVII. KJE JE IZHOD IZ LABIRINTA OVIR?

ENKRAT ZA SPREMEMBO: POGLAVITNE SO SUBJEKTIVNE OVIRE

Samo peščica je občanov (vsega 2,3 %), ki menijo: Za kulturno dejav-

nost v občini ni nobenih ovir. Vsi ostali so zbrali dva izmed sedmih predloženih razlogov, manjšina (1,9 % oseb) pa je navedla še druge ovire, ki jih ni bilo v seznamu.

In kaj sodijo občani? Preglejmo ovire, kar lepo po velikosti (pogostosti odgovorov):

1 – premajhno zanimanje za kulturo med občani	28,1 % (442 odg.)
2 – pomanjkanje prostega časa	18,3 % (288 odg.)
3 – splošno pomanjkanje denarja za kulturo	15,9 % (251 odg.)
4 – neustrezni kulturni prostori in oprema	13,7 % (215 odg.)
5 – prevladujejo druge dejavnosti (šport, dodatno delo občanov ipd.)	6,9 % (110 odg.)
6 – premajhna aktivnost kulturnih delavcev	6,9 % (109 odg.)
7 – slaba obveščenost in propaganda	6,0 % (94 odg.)
8 – kaj drugega (nepravilna vzgoja mladine, pomanjkanje izobrazbe, premalo amaterskih skupin ipd.)	1,9 % (30 odg.)
9 – ni nobenih ovir za kulturo	2,3 % (37 odg.)

Iz odgovorov je razvidno, da pade največja teža ovir na t. i. subjektivni ali »človeški faktor«. V celoti vzeto, so ljudem nekatere druge vrednote pomembnejše kot kultura. To je najbrž bistvena razlaga za »premajhno zanimanje« in »pomanjkanje prostega časa«.

Morda lahko operiramo kar s preprosto logiko: če ljudem zmanjkuje časa za področje X, ga verjetno preveč uporabljajo za področje Y.

Sele v drugem planu so objektivni razlogi: pomanjkanje denarja za kulturo ter neustrezni kulturni prostori in oprema. Seveda pa vprašanje objektivnih in subjektivnih razlogov ni tako preprosto in enoznačno – kakor je videti na prvi pogled. Vprašajmo se, zakaj vlada med občani premajhno zanimanje za kulturo. Ponudi se nam vrsta odgovorov, med katerimi je množica »objektivnih« in množica »subjektivnih«. In ob naslednjem »zakaj« smo na novem razpotju. Zadovoljiv kompas v tem labirintu je že filozofsko obarvan in s tem izven našega, bolj praktičnega dometa. – Vsekakor pa je hvaljevredna samokritičnost občanov, ki se – vsaj na prvi pogled – niso zadovoljili z enostavno Pilatovo kretnjo.

RAZLIČNI OBČANI – RAZLIČNE OVIRE

Sicer pa premajhno zanimanje za kulturo med občani – ki je najbolj pogosta ovira – razložimo zlasti na dva načina:

1. kot samokritiko lastnega ravnanja in

2. kot kritiko drugih po vzorcu: moja kulturna podoba je dobra, pri drugih pa je zanimanje prešibko.

V naši zasnovi ankete na žalost nimamo nobenega detektorja, ki bi ločil oba razloga. Vidimo, da se poudarjanje premajhnega zanimanja po poklicih dokaj razlikuje. Domnevamo – a to je res zgolj domneva – da glede na rezultate zlasti uslužbenci najrajši kažejo na »neprosvetljenost« drugih in si s tem umetno dvigujejo svojo vrednost.

Pomanjkanje časa kot drugi poglaviti razlog za razmah kulturnega življenja očitno pesti vse poklice enako. Edina izjema so dijaki in študentje, ki v tem ne vidijo posebnega problema. Vsaj nekaj resnice bo torej le v tem, da imajo dijaki, zlasti pa še študentje, več prostega časa, in kar je verjetno še bolj odločilno: njihov čas je neprimerno bolj elastičen, pogosto kakor žvečilna guma v njihovih ustih. Kdo od delavcev, ki morajo vstati iz postelje ob peti uri zjutraj ali še prej, si lahko privoščijo predstave, ki se začnejo ob 22. uri ali še kasneje?

Pomanjkljivo propagando in obveščanje o kulturnih dogajanjih občutijo bolj od drugih poklicev gospodinje ter kmetje in obrtniki. Podatek za propagatorje, ki se tem

skupinam verjetno ne znajo dovolj približati.

CLOVEK MORA NAJPRED JESTI, PITI...

Glede neustreznosti prostorov za kulturo je ocena vseh poklicev dokaj enotna, prav tako glede pomanjkanja denarja. Izjema so dijaki in študenti, ki smatrajo denar kot veliko manj pomembno oviro. Dijaki in študenti pa v nasprotju z drugimi poklici ugotavljajo, da so poglavitejša ovira kulturi druge dejavnosti občanov (šport, dodatno delo ipd.).

Morda lahko kar priznamo: njihov pogled je čistejši, z nujne distance gledajo, kako se večina »zastuplja« z Mamonom denarja in zato tudi uporabljajo kriterij denarja kot pomembno merilo za kulturo.

Skladno z naraščanjem šolske izobrazbe občanov počasi narašča delež tistih, ki menijo, da je poglavita ovira premajhno zanimanje. Pri pomanjkanju časa pa je slika skoraj obrnjena: časa za kulturo najbolj primanjkuje manj izobraženim občanom. Mislimo, da je tudi empirični podatek potrditev Marxove teze, s katero je razgalil vse ideološko navlako preko preprostega dejstva, da mora človek najprej jesti, piti, biti obložen in imeti streho nad glavo, šele potem se lahko ukvarja z znanostjo, umetnostjo, pravom... Ali – kar je bolj v detalju izdelal A. Maslow s svojo teorijo motivacije: zadovoljevanje višjih potreb (med katere sodijo tudi kulturne) lahko vznikne, ko so zadovoljene nižje potrebe.

O slabi obveščenosti in propagandi za kulturo predvsem tožijo osebe s najvišjim nivojem izobrazbe in tisti občani so hkrati najbolj nezadovoljni s kulturnimi prostori. Za bolj zahtevne uporabnike so mnogi prostori očitno pod vsako kritiko.

Stališča občanov o ovirah za kulturo se s starostjo ne spreminjajo veliko. Omenili bi le podatek, da so mladi (do 34 let) bolj kritični glede premajhnega zanimanja med občani; poleg tega je povsem razumljivo – pomanjkanje časa najmanj pereče za mlade od 15 do 24 let, starejše osebe od 55 do 64 let, medtem ko so vmesne starostne obče najbolj zaposlene in najbolj na tesnem s časom za kulturo.

O pomanjkanju časa so bolj pogosti tudi glasovi z Doline (20,5 % in Žirovnice (23,6 %) kakor z Jesenice (16,1 %). K temu po vsej verjetnosti veliko prispevajo polproletarci in hišni lastniki, ki jih čaka obilo dela tudi po rednem delavniku. Teh ljudi pa je seveda na Jesenicah manj.

Med moškimi in ženskami velikih razlik, ob katerih bi se veljalo posebej ustavljati; mogoče bi navrgli le podatek, da je za ženske pomanjkanje časa za kulturo nekoliko večja ovira (21,4 %) kot za moške (15,0 %). Dvojna obremenjenost žensk se torej zrcali tudi tukaj.

Franc Belčič in sodelavci

OBRAMBNI DAN V KRANJSKI GORI

V soboto, 4. junija, smo na celodnevni osnovni šoli Kranjska gora organizirali obrambni dan. Ob sedmih zjutraj smo se zbrali vsi delavci šole, da bi se še zadnjič seznanili s potekom obrambnega dne. Pri tem so sodelovali tudi direktor VIZ Teodor Kreuzer in predstavniki družbenopolitičnih organizacij ter krajevne skupnosti. V tem času je radio Vitranc oddajal posebno obvestilo o napadu na našo domovino in opozoril na možnost dezerzantskega napada na važnejše objekte v Kranjski gori. Ob 9. uri je zatulila sirena, učenci in gojenci vrta so šolo zapustili v manj kot eni minuti in se umaknili na Zagmajnico. Tam so morali učenci poiskati kritje pred letalom, ki je krožilo nad Kranjsko goro in v tem času napadalo šolo.

Učenci so se za tem v treh bataljonih umaknili na Drčev rut, kjer so jim razložili uporabo orožja, pokazali gasilsko opremo in izvajali vaje ter druge dejavnosti. Pri tem moramo pohvaliti požrtvovalno delo ZRVS, graničarjev, tabornikov, ga-

silcev, sanitete in vseh, ki so kakor koli pripomogli k uspehu našega obrambnega dne. Posebna zahvala velja krajevni skupnosti, pripravljalemu odboru in vsem delavcem šole, ki so s svojim delom dokazali, kako bi znali zaščititi učence in varovance vrta ob morebitnem napadu sovražnika. Žal nam je, da se našega obrambnega dne niso udeležili predstavniki družbenopolitičnih organizacij občine, kajti v priprave za ta dan je bilo vloženega veliko našega dela.

Za konec je pripravljali odbor pripravil partizanski miting, kjer so sodelovali učenci osnovne šole in varovanci vrta s pripravljenim programom. Ob tem velja še posebna zahvala kulturno propagandni skupini, ki je ob tem dnevu pripravila vsebinsko bogato številko glasila Kekec. Kljub temu, da je bil čas za priprave samo tri tedne, lahko rečemo, da smo se, vsi potrudili in je obrambni dan zato uspel.

Branka Petrič

GASILSKO SLAVJE NA KOROŠKI BELI

V nedeljo, 19. junija, so na Koroški Beli na slovesen način počastili 80-letnico ustanovitve in delovanja gasilskega društva. V dopoldanskih urah so člani gasilskega društva sprejeli goste iz naslednjih gasilskih društev: Jesenice – mesto, Hrušica, Planina pod Golico, Mojstrana, Dovje, Kranjska gora, Blejska Dobrava, Smokuč in Begunje. Več kot sedemdeset gasilcev je bilo v povorki s prapori in gasilskimi avtomobili, zborovanja pred gasilskim domom pa so se udeležili še: Milan Valjavec, član republiške gasilske zveze, ter predstavnik občinske gasilske zveze iz Radovljice in Tržiča. Pri dopoldanskem delu proslave so sodelovali tudi člani godbe na pihala DPD Svoboda Hrušica pod vodstvom Štefana Prežlja.

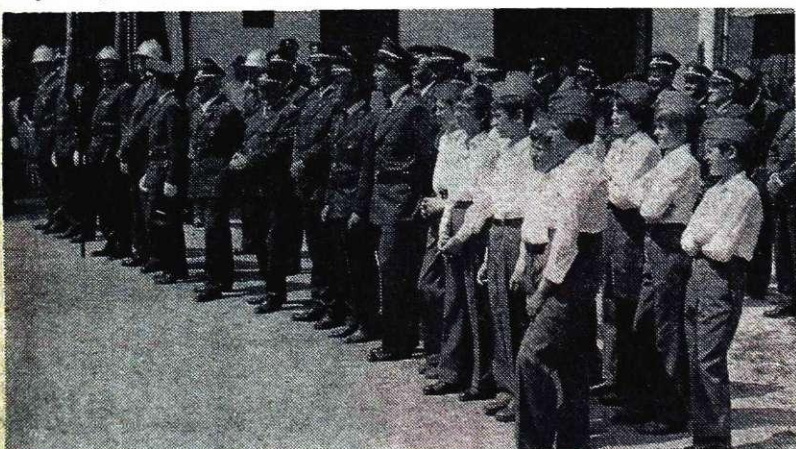
O pomenu in vlogi gasilske organizacije je na zborovanju najprej govoril Franc Vidic, predsednik gasilskega društva Koroška Bela in poudaril dolgoletno tesno sodelovanje vaščanov z gasilskim društvom. Spregovoril je še Valentin Kejžar, podpredsednik občinske gasilske zveze Jesenice, ki je bila pokrovitelj praznovanja, in pripel trak na društveni prapor. O vlogi gasilske organizacije, ki se vse bolj aktivno vključuje v obrambne priprave ter na področju civilne zaštite, so nato govorili še Matija Klinar iz občinske gasilske zveze Radovljica, predstavnik občinske gasilske zveze iz Tržiča in Zdravko Smolej, predsednik sveta KS Javornik – Koroška Bela. Tov. Valjavec je nato izročil gasilskemu

društvu Koroška Bela republiško odlikovanje I. stopnje, devetim gasilcem iz gasilskih društev, ki so sodelovali na proslavi, pa prav tako gasilska odlikovanja. Praznovanje 80-letnice ustanovitve in delovanja gasilskega društva na Koroški Beli je bilo organizirano tudi v okviru praznovanja letošnjega partijskega in Titovih jubilejev.

IMENITNE RAZSTAVE V KAMNI GORICI

Zavod Matevža Langusa Kamna gorica praznuje 25. junija letos 25-letnico ustanovitve. Ob tej priliki bodo priredili razstavo likovnih in tehničnih izdelkov učencev posebne osnovne šole Bohinjska Bistrica, Bled, Radovljica in Kamna gorica, umetniško razstavo likovne pedagogije zavoda Metke Vovk in razstavo del kamnogoriškega rojaka Matevža Langusa, po katerem se zavod tudi imenuje. Njegove eksponate je posodila narodna galerija iz Ljubljane.

Razstava bo odprta od 24. do 27. junija od 8. do 12. ure. Na ogled vabimo občane Gorenjske!

Ob 80-letnici GD Koroška Bela je bilo zborovanje pred gasilskim domom

DOPISUJTE V ZELEZARJA

Člani modelarskega krožka osnovne šole Žirovnica

Leopold SUHODOLČAN: Med reko in zemljo. Državna založba Slovenije 1977.

Mogoče je malce tvegano, da priporočamo bralcem knjigo, ki je napisana v tako zapletenem slogu, zlasti, če je to knjiga avtorja, ki je doslej napisal vrsto zelo čitljivih romanov. Svetlice, Bog ljubezni, Noro življenje... Zaradi teh in drugih Suhodolčanovih romanov bi tega pisatelja zlahka uvrstili »med druge podobne«, se pravi v vrsto pisateljev, ki se jim ne zdi zamalo pisati o sodobnih ljudeh v njihovem lastnem jeziku. Lahko bi jih našli najmanj pol ducata, ki so bolj ali manj posrečeni nasledniki starejših, na primer, Ingoliča in Miheličeve, za vse pa je značilno to, da med pisanjem mislijo na bralca vsaj toliko kot nase, raje še bolj. Četudi pišejo tudi zaradi sebe, pa to nikakor ni v prvem planu.

Kaže, da si je Suhodolčan te stvari uredil malo po svoje. Njegovi romani se do neke mere navezujejo na ljudsko povest, v novele pa polaga boljši del svojega pisateljskega jaza. Ne pravijo zaman, da je novela visoka in težka literarna zvrst. Vsekakor je, na primer, Thomas Mann bolj pretanjen v svojih novelah kot v romanu Buddenbrookovi in Hemingwayev roman Zbogom orožje je dosti bolj razumljiv od nekaterih kratkih zgodb istega avtorja. Pri Suhodolčanu gre to razslojevanje dosti dlje. Velik del njegovih romanov je napisan v trivialnem, se pravi, karseda vsakdanjem slogu, za novele, ki jih je zbral v pričujoči zbirki, pa izraz »visoki slog« ne bi bil prav nič pretiran in bi bil kar na mestu, ko ne bi sodil v neko drugo dobo. Pri tem pa seveda ne gre za kakšno razklanost. Lepotne prvine, iz katerih Suhodolčan gradi svoje novele, so prisotne tudi v romanih, le da jih je tam manj. Pri novelah gre torej za neko slogovno izčiščenost.

Poglejmo, kako se to kaže v eni izmed zgodb v tej zbirki. Novela Ogenj, druga po vrsti, je za nas še posebej zanimiva, in sicer zaradi glavnega junaka Jana — ta je delavec v železarni. (Verjetno je za model služila ravenska železarna.) Pripoved teče resnobno, dialoga je malo, pisatelj ga ne uporablja za to, da bi polnil strani. To je torej »na gosto tkana proza«, po svoje podobna Seligovim modernističnim poskusom. Tudi pri Suhodolčanu gre — podobno kot pri Seligu — za precizni opis trenutka. Ta precizni opis pa je pri njem odkrito subjektiven in se ne pretvarja, da zna posneti svet tako brezosebno, kot bi ga posnelo oko filmske kamere.

Tu sta neki on in neka ona, delavec v železarni Jan in Martina, ki dela v kartonažni tovarni. Vse, kar se tu dogaja, gre skozi prizmo njune zavesti. Ta svet je podan nenavadno poetično, z nenavadno izvirnimi podobami, pripoved je pretkana z neštetimi asociacijami. Kdo je ustvaril to poezijo: Jan in Martina ali pisatelj? Najbrž avtor ni tako preprost, da bi pripisoval svojim junakom tako rahločutnost, tak dar za opazovanje in za slikanje opaženega in tako doživljajsko bogatstvo. Ne moremo si tudi misliti, da bi avtor svoj doživljajski svet meni nič tebi nič podtaknil dvema delavcema zgolj zato, ker uredniki in založbe radi tiskajo zgodbe o delavcih. Ne smemo pozabiti, da nam Suhodolčan ne slika nekega umišljenega romantičnega sveta. Dogajanje poteka v obratu, na cesti, v kuhinji, v kopalnici. Zdi se, da je pisatelj prepričan v naslednje: svet vsakogar med nami je nedopovedljivo bogat in poetičen, večina pa se tega ne zaveda in doživlja poetičnost vsakdana nekako obrobno, se pravi pol ali podzavestno. In, če se ne motimo, je po tej teoriji prav pisatelj poklican, da nam to poezijo prikljubi v zavest.

Predstavljam si delavca v martini, kako se pelje z avtobusom na jutranji šiht in opazuje sopotnika: »Postavljal je sopotnikov obraz v dnevna razmerja, v prvotne kote svojega spomina, da bi ga naposled našel...« Ali tako občuti človek, ki ni pisatelj?

in vendar avtorjev tvegani preskok (iz svoje zavesti v junakovo) ne izpade nenaravno. Junakovo umikanje vase, njegovo nagnjenje k asociiranju, sanjarjenju, doživljanju megleh podob, vse to je utemeljeno z njegovo boleznijo. Jan ima namreč nekakšne napade. Kadar delj časa strmi v ogenj, ga kar nekaj odnese. V božjastni zamaknenosti se mu spovračajo doživlja iz mladosti, iz otroških let, iz vojnih časov. Osnovni motiv te novele torej ni posebno nov. Le da je bil v naši povojni književnosti komaj kdaj tako dovršeno realiziran.

Tudi v neki drugi noveli, v Reki, je podobno. Tudi tu moški in ženska doživljata nenavadno sproščenost občutij in predstav, čeprav se gibljeta v karseda vsakdanjem okolju. Tudi tu je ta preskok utemeljen, in sicer z ljubezensko omotico, ki jo junaka doživljata.

Rezultat je torej nekakšen »obogateni« realizem. »Kar tu odstopa od realizma, lahko opravičimo s fantazijami in halucinacijami.« Te besede Josepha Hellera se lepo prilegajo za pričujočo zbirko novel. Zdi se tudi, da Suhodolčanova pisa-

teljska hotenja niso brez neke idejne osnove. Vsekakor je v njih razložno občutna želja počlovečiti ta svet.

Nekaj novosti iz družboslovja in marksizma:

I. Kristan: Samoupravljanje
R. Supek: Participacija, radniška kontrola i samoupravljanje
S. Ivanjko: Združeno delo
V. Tomšič: Vloga in delo komunistov v krajevni skupnosti
K. Marx: Historični materializem
M. Ribarič: Temelji delegatskega sistema

Pihalni orkester Jeseniških železarjev, ki letos z novim koncertnim programom izredno uspešno nastopa v občini in izven nje, bo v petek, 1. julija, zaigral tudi brigadirjem na zvezni mladinski delovni akciji Posočje 77. Naši godbeniki bodo odšli v Posočje skupaj s predstavniki jeseniške občine, ki bodo obiskali brigadirje jeseniško-bohinjskega oddela, ki bodo ta čas delali na zvezni mladinski delovni akciji. Na sliki: pihalni orkester Jeseniških železarjev na nedavnem uspelem srečanju prihalnih orkestrrov Slovenskih železarn. J. R.

Gornji Plavž — v desnem kotu se vidijo začetna dela pri gradnji šolskega centra Plavž

PRVI SLIKARSKI EX — TEMPORE NA GORENJSKEM

Preteklo soboto, 18. junija, so si v Kamniku, prijaznem starinskem mestecu v vzhodni gora, omislili izjemno kulturno prireditev. Kulturna skupnost tega mesta in likovno društvo Peter Loboda iz Domžal sta viribus-unitis organizirala slikarski ex-tempore. Temu bi se lahko tudi reklo — kratka enodnevna slikarska kolonija. Značilnost takega pristopa je v tem, da slikarji v enem dnevu, oziroma v določenem času naslikajo po prosti izbiri znamenitosti in lepote kraja in okolice, kjer ta prireditev poteka. Dela potem slikarji primerno opremijo in pripravijo za razstavo, ki jo odpro kot zaključek ex-tempora še isti večer. Zatem sledita ocena in podelitev priznanj.

Prireditelji tega ex-tempora so vabila za udeležbo naslovili likovnim skupinam v Sloveniji. V mnogih od teh skupin so včlanjeni tudi slikarji z akademsko izobrazbo in v likovni skupini enakovredno delujejo z ostalimi člani; istočasno so pogosto strokovni vodje, pa celo mentorji bolj napredujočim članom. To seveda tisti akademski slikarji, ki na likovne skupine gledajo kot na enakopravno dejavnost ostalim kulturnim vejam (godbe, gledališča, folklorno-plesne skupine, pevski zbori itd.) in v vseh še navedenih, pa vendar tako potrebnih dejavnosti za zadovoljevanje kulturnih potreb delovnih ljudi.

Tako se je v soboto v Kamniku zbralo okrog štirideset slikarjev. Prireditelji so vzorno poskrbeli prav za vse, kar taka prireditev terja. Že od 6. ure dalje so slikarji po pravilih ex-tempora predlagali v žigosanje platna in papirje, na katerih bodo ta dan upodabljali, ker samo te sprejema posebna komisija ob zaključku ex-tempora.

V slikovitih ulicah starinskega mesteca in v okolici je bilo ta dan videti nevsakdanje goste, ki so ovkevečali zgodovinske zanimivosti in znamenitosti, izjemne lepote mestnih vedut, ali pa v bližnji okolici skušali ujeti na platna

čudovito pokrajino, ki je bila starejšim slikarjem vedno pri srcu in pogosto upodobljena. Na svoj račun so prišli vsi, tako slikarji, ki jih mikajo mestni predeli, in oni, ki jih pritegnejo čiste planinske vode, travniki in polja z značilnimi kozolci pa z gozdovi porasla pobočja in nad temi še s snegom okrašene kamniške planine. V vse to so bile ta dan uprte oči številnih slikarjev. Vročina dne ni hromila zagnanosti pri delu.

In ko je od četrte ure popoldna komisija — dr. Cenc Avguštin, dr. Mirko Jutršek in profesor Daniel Fugger — začela z ocenjevanjem prinesenih del, so slikarji nestrpno čakali odločitve. Ta komisija je namreč odbirala dela, ki bodo od tega večera skozi teden dni visela razstavljena v simpatični dvorani nad kavarno v Domžalah. Člani komisije so strogo po zahtevnih kriterijih odbirali in odbrali nekako polovico prinesenih del.

Razstavo so postavili udeleženci in takoj zatem so predstavniki organizatorjev, številni domačini in seveda udeleženci dali zaslužen priznanje klavirskemu triu iz Domžal in stobljanskemu pevskemu oktetu, ki sta ob zaključku enodnevnega umetniškega dela in ob razstavi ustvarjenih del nadvse dostojno izvedla umetniški glasbeni program tega večera.

Po strokovni obrazložitvi prvega kamniškega ex-tempora in po pozdravnih govorih so bili udeleženci poleg izredne pozornosti deležni še presenečenja, ko so za prijeten spomin na ta dogodek prejeli spominska darila: pisano majolko in zapis o našem slikarskem nestorju Maksimu Gaspariju, ki je v mladosti živel v tem mestu, oboje povezano s slovenskim trakom v šopek gorenjskega nagelja. Zares lepo.

Od jeseniških slikarjev, združenih v likovnem klubu DOLIK, so se ex-tempora udeležili: Janez Ambrožič, Rudolf Arh, Nika Hafnerjeva, Janko Korošec, France Kreuzer in Tone Tomazin.

T.

RAZSTAVA LIKOVNIH DEL DVEH ZDRAVNIKOV DOLIKOVCEV

V soboto, 25. junija, bodo ob 18. uri v mali dvorani in čitalnici Delavskega doma na Jesenicah v organizaciji likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Cufar Jesenice odprli likovno razstavo dveh članov DOLIKA — dr. DANICE BEM-GALA in dr. ALEKSANDRA GALA. Razstava, ki jo bodo odprli s kratkim kulturnim programom, v izvedbi učencev jeseniške glasbene šole, bo odprta vsak dan, razen nedelje, od 16. do 19.30, do vključno 6. julija.

Dr. DANICA BEM-GALA in dr. ALEKSANDER GALA nedvomno sodita med najbolj ustvarjalne člane našega likovnega kluba DOLIK. K številnim razstavam, ki sta jih imela v mnogih krajih Slovenije, pa tudi drugje, priključujeta tudi sedanjo razstavo na Jesenicah. Sodelovala pa sta tudi na številnih skupnih razstavah.

Dr. DANICA BEM-GALA, roj. Mrak, se ukvarja s slikarstvom že več let in je svojo slikarsko pot začela ravno pri našem DOLIKU.

Sodelovala je v NOB, po osvoboditvi pa je študirala medicino in je sedaj specialistka za interno medicino v kliničnem centru v Ljubljani. Pred tem pa je kot zdravstvena delavka službovala na Gorenjskem. Slikala je in slika ob svojem strokovnem delu in ob skrbi za tri otroke, ki so sedaj že odrasli. Svoje slikarsko

znanje je poleg delovanja v DOLIKU izpopolnjevala tudi v nekaterih slikarskih kolonijah. Zanimajo jo predvsem tri tematska področja: slikanje pejzaža, mrtve narave in figuralno alegorične kompozicije.

Dr. ALEKSANDER GALA, rojen leta 1916, je zaposlen kot docent na ljubljanski medicinski fakulteti. S kiparstvom in rezbarstvom se je začel ukvarjati po odhodu v pokoj. Njegova najljubša obdelovalna snov je les.

Sodeloval je v NOB in je znan slovenski partizanski zdravnik. Zato ni prav nič čudno, če ga najbolj privlači oblikovanje motivov, ki jih je kot partizanski zdravnik srečeval v NOB. Poleg tega pa oblikuje tudi druge like, privlačijo pa ga tudi sugestivne slike, ki mu jih nudi igra prirode, in zato zelo rad oblikuje tudi korenine.

V soboto, 18. junija, so imeli letno preverjanje znanja iz taktike, orientacije, topografije in v streljanju rezervni vojaški starešine krajevnih organizacij ZRVS Plavž. Udeležba je bila polnoštevilna, pokazano znanje vojaških veščin pa zelo dobro. B.

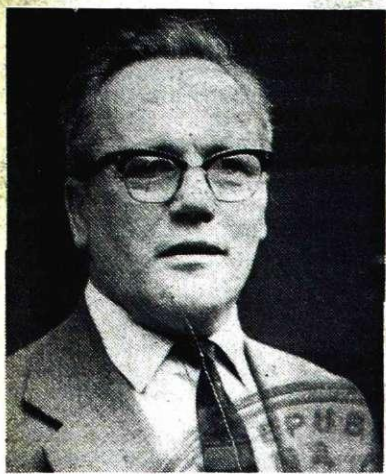

Letos pomladi so porušili stari in dotrajani leseni most čez Savo pri smučarskih skakalnicah v Planici. Na istem kraju pa so postavili novega in večjega. Novi most je iz železobetona, je bolj širok in prenese večjo obremenitev. Na mostu so postavili tudi železno ograjo, s katero so polepšali videz mostu. Čez novi most je sedaj promet varnejši in tudi hitrejši, saj je usposobljen za srečavanje dveh večjih vozil. A. K.

V nedeljo, 19. junija, so v Žirovnici v počastitev krajevnega praznika, ki ga praznujejo 29. junija, izvedli akcijo »vsi na kolo za zdravo telo«. Udeležilo se jo je 48 kolesarjev različnih starosti iz naselij žirovniškega področja. Štrije pa so prišli z Jesenice. Najmlajši med njimi je bil osemletni Samo Mekina, najstarejši pa 71-letni Peter Jelovčan. B.

V 14 GESTAPOVSKIH TABORIŠČIH

Simon Rešek je preživel mladost v domačem kraju, v Kamni gorici. Tu se je tudi izučil. Kaj bi se mogel tiste čase v Kropi ali Kamni gorici izučiti drugega kot za kovača? Delal je v Kamni gorici in nekaj časa tudi v Kropi. Koval je žebelje in verige. 1927. leta, ko je prišel od vojakov, je dobil zaposlitev v takratni kranjski industrijski družbi na Jesenicah in poslej je delal v tovarni do upokojitve. Vmes so bila tri vojna leta, ko je delal v štirinajstih taboriščih med Dachauom in Majdenekom, na prostanstvih med Bavarsko in Sovjetsko zvezo, v štirinajstih taboriščih, skozi katerega je je napotil Druschke.

Simon Rešek je danes živahen štirinsedemdesetletnik, katerega spomin in pripoved sta tako živa in plastična, da pripoveduje o dogodkih vojnih dni, kakor bi se bili zvrstili včeraj.

Na kaj preprost način pove, kako se je zavedel svojega proletarskega porekla. Kaj hitro je domel, da gledajo kovače zviška ne le obrtniki, pač pa tudi kmetje in nekateri kajzarji. Zato je poiskal svojo družbo tam, kjer so se menili o socialnih vprašanjih tistega časa. Pot ga ni pripeljala v najnaprednejše vrste, pač pa se je ustalil med krščanskimi socialisti. Krščanski socialist je tudi ostal do začetka vojnih dni. Vendar je bil sprito svojega proletarskega prepričanja in delavske zavesti že za mladih let samosvoja narava, saj, na primer, leta 1923 ni volil Korošca, ki je bil celo kandidat njegove stranke. Postal pa je osebni prijatelj Jože Gregorčiča in Savlija, s katerim so skupaj delali v žičarni. Pravi, da mu je Jože Gregorčič pogosto rekel: »Ne menjaj stranke! Bodi to, kar si, in ostani tak, kakršen si!« Pravi tudi, da sta z ženo stanovala v tako nemogočih pogojih, v delu pregrajenega konjskega hleva, da se je odločil za gradnjo hiše takoj, ko si je lahko kupil kosček zemlje. Vendar, razen denarja za zemljišče, takrat ni imel ničesar. Zato je prosil duhovnika Križmana, ali bi nemara lahko dobil kakšno posojilo v župnijski hranilnici in posojilnici. Duhovnik pa mu je odvrnil, da za krščanske komuniste nimajo denarja.

Vsi ti drobci nazorno povedo, kakšen je bil Simon Rešek v času med obema vojnama, ne glede na to, kateri stranki je pripadal. Ob rastoči fašistični nevarnosti pa je postajal vse bližji tistim, ki so to nevarnost najjasneje zaznavali. Zato je v letu 1941. brez oklevanja našel svoje mesto med tistimi, ki so začeli snovati odpor. Postal je član terenskega odbora osvobodilne fronte v Podmežaklju in večina sej je bila v njegovi hiši. Tu so se sestajali člani odbora Frankič, Šavli, Kavčič in drugi. Navzven so delali v trojkah. Bil je v trojki z Lovrom Ažmanom in Ignacem Sterlekarjem. Tudi sestanki trojke so bili najpogostejši v njegovi kuhinji. Predsednik odbora osvobodilne fronte je bil Ignac Sterlekar. Redno so se sestajali od septembra 1941 dalje. Med septembrom in decembrom so bili sestanki dokaj pogosti, včasih so bili vsak teden. V odboru osvobodilne fronte je bilo osem članov. Neke seje v decembru 1941. se je udeležil tudi Lojze Kebe. Takrat in že nekajkrat prej je bil prisoten tudi Tone Dolinšek. Zadnja seja celotnega odbora osvobodilne fronte je bila v Reškovi kuhinji 9. februarja 1942. leta. Dva dni nato so Simona aretirali.

Po vratih so začeli razbijati, ko so Simon, žena in štirje otroci že spali. Razbijanje je bilo tako silovito, da je bila v trenutku zbuena vsa hiša. Takrat se je Simon stiskal v pritličju, ostali del hiše pa je oddajal, da je s stanarino, ki jo je dobival, laže odplačeval dolge. Ko ga je razbijanje po vratih vrglo iz postelje, je skočil v klet. Skozi kletno okno je videl, da je hiša obkoljena in da ni mogoče zbežati. Ker mu ni preostalo drugega, je šel k vhodnim vratom in vprašal, kdo trka.

»Gestapo!« se je glasil odgovor.

Ko je odprl vrata, je stal pred njim Druschke, ki se je zadr: »Aretirani ste!«

Za Druschkejem so stali Zwick, še en gestapovec, ki ga Simon ni poznal, in neki domačin, prebivalec Podmežaklje, ki je gestapovcem pokazal hišo. Vendar je slednjega Simon prepoznal, šele ko se je vrnil oblečen iz hiše. Takrat ga je vprašal: »Kdaj pa si ti prišel?« Simon pravi, da je bil ta domačin že prej zaprt v Begunjah, pa so ga spustili in ga pozneje spet zaprli.

Druschke je zahteval, naj se takoj obleče. Šel je za njim v spalnico in stal med vrati, ko se je oblačil. Ženi, ki je bila v skupni spalnici s štirimi otroki, je rekel:

»Na otroke pazi in...« Več ni utegnil reči, ker ga je med tem Druschke udaril po obrazu. Otroci so bili takrat stari od treh do devetih let.

Ko je oblekel hlače in suknjič, so ga odpeljali.

Pred vrati je glasno rekel:

»Žena, pozdravljena! Pazi na otroke in...« Spet ni mogel dokončati svojega sporočila, ker ga je nekdo udaril s puškinim kopitom v hrbet. Ob tem se je zadr: »Drži gobec!«

Simon misli, da je bil Zwick.

Od njegove hiše so šli proti Ažmanovi. Tudi Lovra Ažmana so med tem že aretirali. Lovro je bil glavni blaginjak v njihovem odboru osvobodilne fronte. Pred hišo so postali le nekaj minut, potem pa so oba odgnali proti Kovaču. Tu so ju nekaj časa zadržali v dežurni sobi. Druschke je opravljal v tem kratkem času uvodno zaslišanje. Prisotna sta bila z Lovrom oba. Tolmačil je Zwick, zraven pa je bil tudi tretji gestapovec, ki ga Lovro ni poznal.

Začelo se je tako kakor vedno. Običajno prepričevanje, naj odgovarjata natanko na postavljena vprašanja, naj govorita zgolj in čisto resnico. Če ju bodo zasačili pri laži, bosta pač čutila posledice tistih orodij, ki bodo pomagala resnici na plan, in v tem primeru jima taborišče ne uide, je dejal Druschke. Sicer pa je obljubil, da ju bodo spustili.

Druschke je natanko vedel, da so se sestajali in natanko je poznal namen njihovega sestajanja. Organizacija osvobodilne fronte mu je bila znana in večkrat je uporabil izraz »Freiheits-front«.

Zahteval je, naj mu povesta, kaj so govorili na sejah in zakaj so se sestajali.

Izmed osmih članov odbora so najprej aretirali Pukšiča, tisto noč, 11. februarja, Simona Reška in Lovra Ažmana, potem pa še Pavla Rožiča. Maks Sterlekar je uspel pobegniti, ostalih pa niso aretirali.

Simon se je že kar v začetku skliceval na slab spomin in se je delal na moč nevednega. Trdil je tudi, da je bila žena v tistem času bolna in da je bil skoraj ves čas ob njej v sobi, zato ne ve, kaj so govorili v kuhinji. Zatrjeval je, da se zaveda, da je naredil napako, ker je dovolil, da so prišli v njegovo kuhinjo, vendar v tem ni videl nič slabega.

Druschke je bil tisto noč nekam čudno dobre volje.

Ne da bi kaj pridra grozil, ju je spraševal, kako so si predstavljali, da bi prevzeli oblast.

In Simon je bil ob ironiji, ki je dihal iz gestapovčevih besed, na moč krotek.

Da si ni nihče česa takega mislil, je zatrjeval. Kdo neki naj bi samo od daleč pomislil na to, da bi premagal takšno moč, kakršna je nemška.

In ko je prišla beseda na denar, ki so ga zbirali, je dejal, da ga ni nikoli videl in da ničesar ne ve o kakšnem denarju. Če pa so kaj zbirali, kar je dejal, da se mu zdi mogoče, je to pri nas od nekaj v navadi. Gotovo so zbirali za družine zaprtih in ustrelnih. »Samopomoč poznamo pri nas že od davna,« je dejal Simon. »Vselej, kadar je kdo v stiski, mu pomagamo, pa nas čisto nič ne zanima, zakaj je zašel v stisko.« »Da bi obstajala kakšna posebna organizacija za zbiranje, pa res ne vem.«

Druschkejeva dobra volja tega večera je razvidna tudi iz tega, ker je sicer vsakega nekajkrat udaril z roko, več si pa z novima zapornikoma ni prizadeval.

Po dobre pol ure trajajočem pogovoru, ki razen generalij obeh aretiranih ni odkril ničesar, so ju zaprli v klet. Vendar poslej nista bila več skupaj. Zaprli so ju ločeno, vsakega v svojo celico.

Simona so čez nekaj dni peljali k Stanovniku. Bilo je popoldne okrog tretje ure. Zasliševali so ga približno dve uri. To zaslišanje je bilo posebej zanimivo po tem, ker sta mu poleg Druschkeja in Zwicka prisostvovala dva civilista Lang in Boltz, predelavca v mehanični delavnici, kjer so obdelovali tankovske plošče. Boltz je bil Korošec, ki je

prej delal v tovarni verig na Beli peči. Simon je dotlej delal v oddelku, kjer sta bila predelavca. Ves čas zaslišanja sta bila prisotna in občasno sta tudi tolmačila. Zakaj, si Simon ne zna razložiti.

V Stanovnikovi vili se je ponovilo vse tisto, kar se je začelo nekaj dni prej, tisto noč pri Kovaču.

Druschke je hotel vedeti, kakšne načrte so imeli za izgon Nemcev iz naše dežele, kako so se pripravljali na prevzem oblasti, kolikokrat in zakaj so se sestajali, za kakšen namen so zbirali denar in opremo in koliko obojega so zbrali ter kam so zbrano dajali.

Simonov način obrambe je ostal enak. Branil se je, da se ne zaveda, da bi delal v kakšni organizaciji, pač pa je mislil, da dela dobro za ljudi. Ker je sploh dober človek, je odstopil svojo kuhinjo, da so nekajkrat prišli vanjo. Kaj so se pogovarjali, ne ve, ker se je tiste čase največ zadrževal v sobi pri bolni ženi, ki se je kmalu vrnila iz bolnišnice, kjer je bila operirana.

Druschke je vztrajal, naj Simon prizna, da je bil Maks Sterlekar tisti, ki je zahteval, naj bodo sestanki v Simonovi kuhinji. Vendar je Simon trdil, da se tega ne spomni. Rekel je, da so običajno kar prišli in se ne spomni, kdo je predlagal, naj se sestajajo pri njem. Spet je zatrjeval, da je pogrešil ker je dovolil, da so prihajali k njemu.

Vztrajno je zatrjeval, da so se sestali samo dvakrat, Druschke pa je vztrajal, naj prizna, da je bilo sestankov mnogo več. In Simon se je poslužil tvegane predznosti. Zahteval je, naj ga soočijo s tistim, ki lahko dokaže, da so se sestali več kot dvakrat.

Med tem, ko je zasliševanje trajalo, so se Druschke, Zwick in oba predelavca med seboj pogovarjali, vendar jih Simon ni razumel, ker ni znal prav nič nemško.

Druschke mu je po svoji navadi razkazoval tudi mučilno orodje. Bič in revolver je imel na svoji pisalni mizi in mu grozil. Vendar ga začudo ni uporabil.

Simon je vztrajno zatrjeval, da je nedolžen. Zato mu je Zwick dejal:

»Ti bomo že pokazali nedolžnost. Če prej ne, se boš v Dachau strznil.«

Med zasliševanjem ga je Druschke večkrat udaril po glavi, vendar to ni bilo tisto sistematično mučenje, ki ga je sicer skupaj s svojimi pomočniki uprizaril na telesih tolkerih zasliševancev. Tudi zapisnik je pisal Druschke sam.

Kadar ga je kakšen Simonov odgovor razjezil, in takšnih odgovorov je bilo precej, je skočil pokonci in ga udaril.

Spraševal ga je tudi, kje sta Jože Gregorčič in njegov brat. Najbrž je vedel, da sta bila pred vojno z Jožem prijatelja in da je Jože večkrat prihajal k Simonu. Na to vprašanje je Simon odgovoril z znatno mero ironije. Naj ga poiščejo, saj vendar obvladajo vso Evropo, je odvrnil.

Z nekim udarcem mu je Druschke prebil ustnico, ko so ga vodili nazaj h Kovaču, pa je nekdo treščil avtomobilska vrata, ko je imel Simon prste še med njimi, da mu je strl nohte na njih. Drugih poškodb ni utrpel in tudi mučilne torture niso uprizarjali na njem. Pa tudi zasliševali ga niso več.

19. februarja so ga od Kovača premestili v Kosovo graščino, po dveh dneh pa so ga odpeljali v Begunje. Simon pravi, da so jim h Kovaču nosili hrano iz Kazine. Delil jim jo je Kaltnekerjev Dušan. Dobili so največkrat kakšne ostanke. V Kosovi graščini pa so dobivali hrano od Čufarja. Bila je dobra in pravi, da je še danes zanj hvaležen Čufarjevi mami.

Tistega 23. februarja, ko so jih odpeljali v Begunje, jih je bilo okrog 30. Med njimi so bili tudi Lovro Ažman, Pavel Robič in Filip Brajc. V Begunjah je bil v skupni sobi številka 11. V sobi so bili večinoma udeleženci bohinjske in dovško-mojstranske vstaje. Največ je bil skupaj z očetom in sinom Sodarjevima z Nomenja.

Po nekaj dneh so ga ponovno zaslišali. Prisotna sta bila Druschke in neki gestapovec z Bleda. Vse je bilo enako kot pri Kovaču in Stanovniku. Kadar je Druschkeja kak odgovor razjezil, je planil pokonci in ga nekajkrat udaril. Vendar spet nič več.

Simon pravi: »Tepen sem bil, ampak mučen nisem bil.«

Zakaj je bil prav z njim Druschke bolj prizanesljiv kot z mnogimi drugimi, Simon ne ve. Nemara se je v tistem času tudi sam utrudil, saj je šlo v dobrem mesecu skozi njegovo maltreturo nad 200 ljudi, večinoma udeležencev mojstransko-dovško in bohinjske vstaje, javorniških skojcev in premnogih aretirancev z Jesenic. Nemara se je res potihoma in naglas smejal, ko je zvedel, da neka

skupinica ljudi razmišlja o prevzemu oblasti v tistem trenutku, ko so stale nemške divizije pred Moskvjo in ko je za nemško vojno industrijo delal celotni industrijski potencial Evrope.

Vendar Druschke Simonu Rešku ni v ničemer prizanesel. Odpravil ga je v taborišče in zdi se, da se tod ni izgubila za njim senca jeseniškega gestapa. Najbrž je odsejajda skozi vsa uničevalna nacistična taborišča, ki jo je Simon prehodil, edinstvena in v zgornjem gorenskem kotu ni človeka, ki bi kakor Simon Rešek romal skozi Dachau, Lublin, Majdanek, Auschwitz in Buchenwald, dokler na koncu ni pristal v Mauthausnu. In to so le glavne postaje

njegovega romanja, saj je prehodil pot skozi štirinajst taborišč.

Simon pravi, da zanesljivo ne bi nikdar več videl svoje rodne domovine in se ne bi nikoli vrnil v Podmežakljo, ko bi ne bil kovač. Poklic, ki so ga v njegovih letih smatrali v Lipniški dolini za beraškega, je bil v okoliščinah uničevalnih taborišč nekaj najbolj dragocenega. Povsod so potrebovali kovače in v kovačnicah je bila marsikdaj gestapovska tortura le nekoliko milejša kakor, na primer, v kamnolomu v Guznu, pri osuševanju močvirij v Birkenau ali pri delu v štrafkomandah. Kovaško kladivo ima zatorej najbrž odločilne zasluge, da se je Simon Rešek uspel izmakniti nedvoumni usodi, ki mu jo je namenil Klement Druschke.

STONE TOMAZIN RAZSTAVLJA V TRŽIČU

V petek, 17. junija, so s koncertom tržiškega okteta v paviljonu NOB v Trziču odprli samostojno razstavo slik najproduktivnejšega člana likovnega kluba DOLIK Toneta TOMAZINA. V razstavnem listu, ki sta ga ob njegovi razstavi izdala zavod za kulturo in izobraževanje – galerija Tržič, je Slava Rakovec zapisala:

»Tone Tomazin slika že od otroških let. Slika gorensko pokrajino, predvsem gore in planinske vode. Slika z zavzetostjo in ljubeznijo, saj že od mladih dni rad hodi po hribih in gorah. Na svojih planinskih in alpinističnih poteh je gore vzljubil, spoznal je njihovo moč, lepoto in lepoto, pa tudi njihovo resnost in strahotnost.

Slika na terenu in je prav malo v ateljeju. Pri tem se poslužuje različnih tehnik: neposredno sredi krajine nastajajo njegova okolja in akvareli, gvaši in pasteli, pa tudi risbe s svinčnikom, tušem in flumastrom. Ko najde motiv, ga skuša sprejeti vase, ga asimilirati ter ob njem ujeti razpoloženje v naravi in v človeku. To razpoloženje hitro menjava in celo izgine.

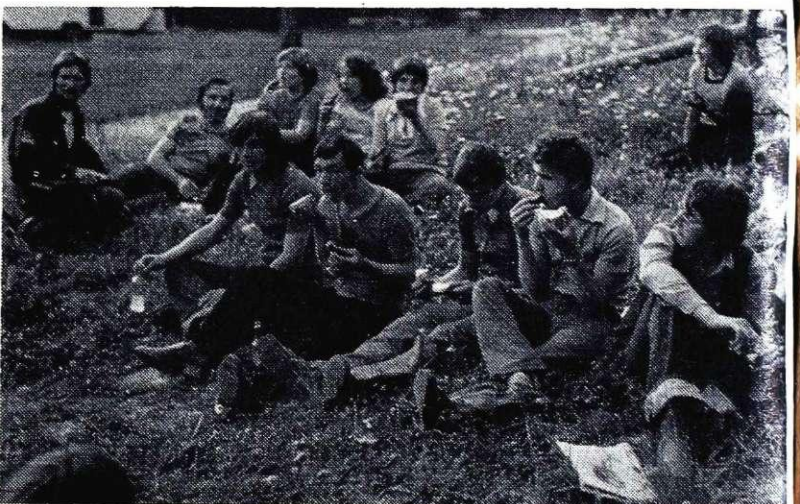
Slikanje je Tomazinu notranja potreba, nuja, brez katere ne more shajati. Želi pa tudi odkrivati soljudem kosčke našega sveta, lepoto njegove domačnosti in čudovito prvobitnost neskažene pokrajine. Vanjo tu in tam vkomponira staro kmečko hišo, skedenj, kozolec, žago, mlin, saj je voda ob mlinu tako čista,

žage in kozolci pa v svoji preprostosti zgornje priče občutka za vse dobro in lepo.

Tomazin slika v vseh letnih časih, vendar se njegova belina snega ne blišči in ne sije in čeprav so njegove breze svetle in tankolase, mesečni prosojni in dna dolin nežno zelene, so vendar pobočja na njegovih slikah temna in sivina skal se družijo s sivino oblakov. Dokler sonce greje in obseva pokrajino, Tomazinov čopič počiva. Šele ko oblaki pokrijejo nebo in se v zastrti svetlobi spremenijo barvni otenki na gorah in vodah, se avtor razživi. Njegova paleta je polna zabrisanih tonov, z njimi skuša avtor pokrajini odkriti njen obraz, saj ni le lepa in privlačna, marveč tudi močna in resna, težka in trda.

Z marljivo dejavnostjo, močno razvitim občutkom za opazovanje in seveda dokajšnjo mero slikarskega talenta se je Tone Tomazin uvrstil med odlične slovenske krajinarje in s tem med likovne poete slovenske zemlje.

Razstava likovnih del Toneta Tomazina bo v Trziču odprta do 11. julija, vsak dan od 16. do 18. ure.

Prejšnji petek, 17. junija, so gradili Trim stezo čez Žerjavec in ob strugi Jesenice na Plavžu mladinci brigade jeseniške občine, ki 24. junija odhaja na republiško akcijo v Posočje. Na sliki: po končanem delu na Trim stezi se je zelo prilegla malica. B.

15-LET DELOVANJA OKTETA DPD SVOBODA FRANCE PREŠEREN

Preteklo soboto, 18. junija, smo v kulturnem domu na Breznici prisostvovali koncertnemu dogodku. Pevski oktet DPD Svoboda France Prešeren iz Žirovnice je z javnim nastopom praznoval 15-letnico obstoja.

Ta vokalni ansambel je v jeseniški in radovljiški občini dobro poznan. Velikokrat smo ga že slišali na raznih proslavah, koncertnih prireditvah in drugih podobnih kulturnih dogodkih. Pod vodstvom svojega umetniškega vodje in prvega basista Marjana Jemca že 15 let goji slovensko narodno in umetno pesem ter pesmi drugih narodov in jih posreduje našim ljudem. Interpretacijo njihovih pesmi radi poslušamo, saj je kljub čisti amaterski dejavnosti okteta njegova poudarjenost na dostojni višini. Brez dvoma pa pomeni 15 let vztrajanja na pozicijah glasbenega amaterizma, tako za umetniškega vodja, kakor tudi za ostale člane okteta, veliko odrekovanja in požrtvovalnosti. Istočasno pa je to tudi dokaz, da je tovrstni amaterizem kljub težavam pri nas še vedno živ, da vztraja in prispeva svoj delež h kulturni dejavnosti na našem področju.

Poleg samega koncertnega nastopa okteta smo na ta večer bili priča še drugemu, nad vse prisrčnemu kulturnemu doživetju. V okviru programa je nastopil še ženski pevski oktet iz Obirskega na avstrijskem Koroškem. Ta oktet, ki deluje v okvirju slovenskega prosvetnega društva v Obirju, je pod vodstvom Valentina Poljanška, znanega koroškega pesnika in kulturnega delavca, zapel nadvse simpatično, pa tudi dobro nekaj pesmi. Bile so koroške narodne in skladbe, ki jih je za ta ansambel napisal njegov umetniški vodja. Občinstvo v skoraj polno zasedeni dvorani je bilo navdušeno nad nastopom pevsk s Koroškega. Le-te so s svojim nastopom dokazale, da kljub znanim težavam z veliko dobre volje uspešno gojijo našo lepo slovensko pesem.

Koncertni nastop obeh pevskih ansamblov je zelo uspel in spet dokazal, da Slovenci radi pojemo in petje tudi radi poslušamo!

K.

ODBOR ZA MEDSEBOJNA RAZMERJA DELAVCEV OZD ELIM JESENICE

O B J A V L J A

prosto delovno mesto

REFERENTA V KOMERCIALI II.

Pogoji za sprejem:

- končana srednja ekonomska, oziroma komercialna šola,
- 5 let delovnih izkušenj,
- poznavanje tehnične stroke,
- znanje strojepisja.

Delo se združuje za določen čas — nadomestovanje delavke na porodniškem dopustu. Nastop dela možen s 1. 8. 1977.

Zaželeno so prijave upokojencev.

Kandidati naj svoje prošnje s potrebnimi dokazili vložijo do vključno 30. junija 1977 na naslov: OZD ELIM Jesenice, Hrušica 72 c, Jesenice.

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi ljubega moža, očeta, starega očeta in brata

VALENTINA BRANCA

se najlepše zahvaljujemo vsem, ki ste izrazili sožalje, darovali rože in ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti.

Posebej se zahvaljujemo dobrim sosedom za vsestransko pomoč, govorniku krajevne ZB Blejska Dobrava in pevcem. Topla zahvala tudi zdravniškemu osebju jeseniške bolnišnice, ki mu je lajšalo zadnje trpljenje.

ZALUJOČI: žena Ivanka, hčerka Ivica z družino, brat z družino in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob izgubi drage mame in stare mame

MARIJE KOŠIR

se zahvaljujemo sosedom, pevcem društva upokojencev Javornik, darovalcem cvetja in vencev ter vsem, ki so jo spremljali na njeni zadnji poti.

Hčerka Hela z možem in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob nenadni smrti dragega moža, očeta in dedka

ANTONA KOŠIRJA

se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani. Prisrčna hvala Gabrijelovi in njeni hčerki Marici, vsem sosedom in kolektivu IBM za denarno pomoč. Enako se zahvaljujem vsem sorodnikom in znancem za podarjeno cvetje in spremstvo na njegovi zadnji poti.

ZALUJOČI: žena Anica, hčerka Milena in sin Mitja z družinoma

ZAHVALA

Osnovni organizaciji sindikata DS za komercialne in finančne zadeve se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč v času bolezni.

Anica Novak

ZAHVALA

Sodelavcem TOZD Elektrode se zahvaljujem za darilo ob odhodu v pokoj.

Marija Mrakič in Malči Božič

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

25. junija jug. barvni film VLAK V SNEGU, režija Mate Relja, v gl. vlogi Slavko Štimac, ob 15. uri.

25. in 26. junija franc. barvni film NORA DIRKA, režija Claude Zidi, v gl. vlogi Jane Birkin, ob 17. in 19. uri.

27. in 28. junija amer. barvni film LJUBEZENSKA ZGODBA, režija Sidney J. Furie, v gl. vlogi James Brolin, ob 17. in 19. uri.

29. junija hongkongski CS barvni film KARATE JEKLENI MLADENIČ, režija Kong Hung, v gl. vlogi Cheung Nick, ob 17. in 19. uri.

30. junija zaprto.
1. julija italij. franc. barvni film KOMISAR BREZ PISTOLE, režija Steno, v gl. vlogi Bud Spencer, ob 17. in 19. uri.

2. in 3. julija franc. italij. barvni film ZORO, režija Duccio Tesari, v gl. vlogi Alain Delon, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

25. in 26. junija amer. barvni film LJUBEZENSKA ZGODBA, ob 18. in 20. uri.

26. junija jug. barvni film VLAK V SNEGU, ob 10. uri.

Ogled filma je brezplačen za člane Ježkovega kluba, poklanja ga Jugobanka Ljubljana svojim mladim varčevalcem.

27. in 28. junija franc. barvni film NORA DIRKA, ob 18. in 20. uri.

29. junija ni predstav.

30. junija franc. barvni film GOVORI MI O LJUBEZNI, ob 18. in 20. uri.

1. julija hongkongski barvni film KARATE JEKLENI MLADENIČ, ob 18. in 20. uri.

2. in 3. julija amer. barvni film AVTOSTRADA NASILJA, ob 18. in 20. uri.

Kino KRANJSKA GORA

25. junija hongkongski CS barvni film POSLEDNJA IGRA SMRTI, ob 20. uri.

26. junija amer. barvni film ČLOVEK IZ DOLINE, ob 20. uri.

29. junija amer. barvni film LJUBEZENSKA ZGODBA, ob 20. uri.

2. julija franc. barvni film NORA DIRKA, ob 20. uri.

3. julija franc. barvni film GOVORI MI O LJUBEZNI, ob 20. uri.

Kino DOVJE-MOJSTRANA

25. junija danski barvni film ROMANTIKA V POSTELJI, ob 19. uri.

26. junija hongkongski barvni film POSLEDNJA IGRA SMRTI, ob 19. uri.

2. julija amer. barvni film LJUBEZENSKA ZGODBA, ob 19. uri.

3. julija franc. barvni film NORA DIRKA, ob 19. uri.

ZAHVALA

Ob priliki prijateljskega srečanja z bivšimi sodelavci-upokojenci TOZD Jeklovlek — Bela se iskreno zahvaljujem Branku Blenku za fotografije, ki jih je poklonil za udeležence tega nepozabnega srečanja.

Branko Blenkuš je na prošnjo sindikalnega odbora ljubezljivo priskočil na pomoč in s fotografskimi posnetki pripomogel, da bo srečanje z upokojenci ostalo dalj časa v prijetnem spominu.

Najlepša hvala.

Sindikalni odbor Jeklovlek

ZAPRTO KEGLJIŠČE

Zaradi nastopa rednih letnih dopustov bo kegljišče v športnem parku v Podmežaklju od 23. junija do nadaljnjega zaprto.

Iz pisarne društva

DEŽURNA TRGOVINA

V soboto, 25. junija, bo na Jesenicah od 15. do 19. ure odprta

SAMOPOSTREŽNA TRGOVINA ROŽCA NA PLAVŽU.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame

IVANKE PREŠERN

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem ter sosedom, posebno Kokaljevem, ki so v težkih trenutkih sočustvovali z nami in nam izrekli sožalje ter mami podarili toliko cvetja. Posebno zahvalo smo dolžni dr. Markežu in dr. Hribniku za njuno zdravniško pomoč. Iz srca se zahvaljujemo tudi bolniškim sestram bolnice Jesenice za vso skrb in nego v poslednji luči njenega trpljenja. Še enkrat hvala vsem, ki ste našo mamo imeli radi in ji v življenju storili karkoli dobrega.

ZALUJOČI: hčerka Zdenka, Stanka, sin Vlado z družino ter vnuki Robert, Matjaž in Aleš

SAMOUPRAVNA STANOVANJSKA SKUPNOST OBČINE JESENICE

Samoupravna enota za družbeno pomoč

Na podlagi 15. člena pravilnika o pogojih za dodeljevanje stanovanj zgrajenih s sredstvi samoupravne enote za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu, objavlja samoupravna enota za družbeno pomoč po sklepu 16. redne seje komisije za dodeljevanje teh stanovanj z dne 20. junija 1977

PREDLOG PREDNOSTNE LISTE UPRAVIČENCEV ZA LETO 1977

Ki bodo upoštevani pri razdelitvi stanovanj, zgrajenih s sredstvi samoupravne enote za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu

I.

Komisija je skladno z določili pravilnika razvrstila vse upravičence, ki izpolnjujejo pogoje javnega razpisa, v naslednje kategorije:

A. DRUŽINE IN OBČANI Z NIZKIMI OSEBNIMI DOHODKI

Zap. št.	Priimek in ime	Bivališče	Število druž. članov	Število točk
1.	Kovač Frida, Prešernova 2 Jesenice		2	289
2.	Čamdič Džuleman, Hrušica 58		5	276
3.	Ilić Nenad, Bl. Dobrava 123		3	261
4.	Tomazin Marija, Hrušica 65		4	259
5.	Franc Oto, C. železarjev 23		4	256
6.	Rozman Brigita, C. revolucije 9		5	246
7.	Mauko Mijo, Triglavska 60, Mojstrana		4	244
8.	Mavsar Jože, Gozd Martuljek 42/a		5	229
9.	Rožič Blaž, Savska 18		4	221
10.	Rebolj Ladislav, Titova 32		3	206
11.	Porta Sulejman, C. železarjev 18		5	196
12.	Živanovič Vida, Tavčarjeva 17		4	191
13.	Pašič Asim, Murova 1 Jesenice		3	176

B. STAREJŠI OBČANI IN DELOVNO NESPOSOBNI OBČANI

Zap. št.	Priimek in ime	Bivališče	Število druž. članov	Število točk
1.	Laurenčič Pelagija, Gozd Martuljek 41		2	354
2.	Golob Janez, Dovje 41 Mojstrana		1	326
3.	Aljančič Janko, C. talcev 12 Jesenice		3	316
4.	Korošec Ciril, Titova 54 Jesenice		3	296
5.	Žigon Marija, C. talcev 7/b		1	242
6.	Jerli Marija, Titova 108 Jesenice		2	214
7.	Rozman Ivica, C. železarjev 31		4	212
8.	Zvab Angela, C. talcev 19 Jesenice		1	207
9.	Oblak Rozka, C. železarjev 19		1	196
10.	Skubic Blaž, C. železarjev 19		2	186
11.	Jesenšek Albert, Sl. Černeta 5 Kr. gora		3	191
12.	Bučar Anica, Kejžarjeva 6		2	181
13.	Mrakar Genovefa, Dovje 4 Mojstrana		1	181
14.	Šepić Ela, Tomšičeva 69		1	176
15.	Šebek Aleksander, Selo 12		2	174
16.	Smolej Drago, Tavčarjeva 1/b		3	171
17.	Rozman Ivanka, C. 1. maja 2		1	167
18.	Rubin Kristina, C. revolucije 9		2	161
19.	Guček Rudi, C. železarjev 27		2	161
20.	Smolej Danica, C. 1. maja 4		1	146
21.	Jurjevčič Ivanka, Hrušica 53		1	146
22.	Truhlar Štefanija, Hrušica 58		1	144
23.	Beguš Lucija, Kejžarjeva 22		1	139
24.	Vengar Ana, Zabreznica 16 Žirovnica		1	137
25.	Berčič Marija, C. talcev 15		1	136
26.	Zweibrod Priska, Titova 10		1	118
27.	Purger Emil, Gozda-pot 2		3	116

3. MATERE SAMOHRANILKE

Zap. št.	Priimek in ime	Bivališče	Število druž. članov	Število točk
1.	Dobrovec Dragica, Savska 16		2	281
2.	Kuhar Nežka, Ledine 8 Kr. gora		3	276
3.	Zurc Ana Marija, C. 1. maja 111		2	256
4.	Svetina Štefka, Moste 64		4	251
5.	Juričan Boža, Log I. Krivca 18		2	251
6.	Ban Vesna, Tomšičeva 70		2	246
7.	Tufek Minka, C. 1. maja 38		2	231
8.	Halkič Ajša, Stražišarjeva 51		2	231
9.	Lipovec Anica, Cesta na Golico 7		2	226
10.	Koren Ivanka, Sl. Černeta 5 Kr. gora		2	221
11.	Salamon Bernarda, Tavčarjeva 1		2	219
12.	Rabič Milka, Dovje 48		2	216
13.	Merlak Franciška, Kidričeva 39		2	207
14.	Kantarevič Zumreta, Prešernova 48		3	206
15.	Pesjak Nataša, Bokalo 11		2	201
16.	Keserovič Malka, Al. Travna 17		2	199
17.	Klaneček Hedvika, C. revolucije 11		3	196
18.	Možina Ana, Tavčarjeva 1/a		3	194
19.	Rabič Marija, Triglavska 56, Mojstrana		2	188
20.	Davidovič Blagorodna, Ledine 8 Kr. gora		2	186
21.	Benkovič Anka, Log I. Krivca 17		2	182
22.	Frbežar Slavka, Vitranška 3 Kr. gora		2	176
23.	Jasnič Majda, Al. Travna 21		2	176
24.	Bečirovič Behija, Titova 61		2	176
25.	Valenčak Milena, Prešernova 26		2	167
26.	Korban Marija, Sl. Černeta 14 Kr. gora		2	166
27.	Grvala Hura, Savska 22 Jesenice		2	166
28.	Kern Marija, Bokalo 5		2	161
29.	Klemenc Dušica, Bokalo 6		2	156
30.	Kočet Vera, C. 1. maja 26		2	151
31.	Kofol Lada, C. revolucije 8		2	146
32.	Rijavec Emilija, Jav. nabrežje 4		2	129
33.	Vratinčič Marija, Hrušica 68		3	91

D. MLADE DRUŽINE

(Z zagotovilom organizacije združenega dela ali druge organizacije, da bo dodeljeno stanovanje v roku petih let izpraznjeno in ponovno dano na razpolago samoupravnim enotam za družbeno pomoč)

Zap. št.	Priimek in ime	Bivališče	Število druž. članov	Število točk
1.	Jurkovič Zvonimir, Titova 10		3	364
2.	Sladič Boštjan, Ledine 4 Kr. gora		3	337
3.	Pantič Jelenko Kavčke — Moste		3	331
4.	Todorovič Anica, Moste — Kavčke		3	326
5.	Možina Miloš, Bl. Dobrava 119		2	299
6.	Bernard Marko, C. revolucije 2/b		4	296
7.	Simončič Darko, Log I. Krivca 13		3	284
8.	Milljašević Jakob, Straža 12		4	277
9.	Plesničar Branko, Titova 82		3	262
10.	Kordec Valerija, Kejžarjeva 30		3	262
11.	Kos Drago, Prešernova 2		3	261
12.	Korbar Jure, Titova 4/a		2	257
13.	Delič Mira, Hrušica 54		3	252
14.	Ravnik Leon, Titova 3		3	252
15.	Kostadinovič Radovan, C. revolucije 5		3	251
16.	Korbar Franci, Titova 4/a		4	247
17.	Celik Marjeta, Titova 76		3	246
18.	Jagodic Rajko, Kosova 13		3	246
19.	Jocič Milivoj, Hrušica 54		3	246
20.	Alagič Izet, Mencingerjeva 2		3	242
21.	Čarni Igor, Jereka 37 Boh. Bistrica		3	241
22.	Podkorešek Ciril, Jav. nabrežje 5		3	241
23.	Bešlagič Nusret, Murova 5		3	241
24.	Džafič Zulfo, Murova 1		3	240
25.	Rabič Nada, Bokalo 6		3	240
26.	Stern Leda, Tavčarjeva 3		3	240
27.	Gasparšič Miran, Hrušica 70		3	237
28.	Kramar Marjan, Titova 100		3	234
29.	Graj Miran, Titova 83		3	232

30.	Jovanović Ljubinko, Borovska 95 Kr. g. cr.a	3	232
31.	Dragičević Ivan, Bokalo 10	3	232
32.	Cvjetković Božo, Svetinova 19	3	231
33.	Drobnak Boris, Hrušica 58	3	231
34.	Angelov Bosiljka, Tavčarjeva 3/b	3	231
35.	Simeonov Vanja, Titova 84	3	231
36.	Grčar Jožica, Hrušica 52	3	231
37.	Medved Jože, Bokalo 6	3	230
38.	Jakupović Milan, Bokalo 12	3	228
39.	Muslimov Adem, Strelska 6	3	226
40.	Karič Adem, Murova 5	3	226
41.	Majstorovič Zelenko, Titova 43	3	224
42.	Savkič Milenko, Prešernova 40	3	224
43.	Pešut Dušan, Podbreg 29 Kr. gora	2	221
44.	Tavčar Peter, Bokalo 10	3	221
45.	Dugonjič Vehid, Tavčarjeva 3/b	3	221
46.	Rozman Zoran, Tavčarjeva 3	3	219
47.	Dautović Meho, Straža 11	3	218
48.	Ivanov Ljuben, Delavska 5	2	217
49.	Egredžija Ilija, Pl. pod Golico, brez št.	2	216
50.	Gorše Tomaž, Ukova 4/a	3	212
51.	Šmitran Milovan, Dovje 111	2	212
52.	Kemperle Miran, Kosovelova 12	3	212
53.	Milatović Ivan, C. revolucije 8	2	208
54.	Škabar Stane, C. revolucije 3	3	206
55.	Habjan Tanja, Hrušica 59/b	3	204
56.	Sorn Branko, Tomšičeva 40	3	203
57.	Hasanagić Šefik, C. revolucije 1/a	2	201
58.	Musič Slavko, H. Verdinka 14	4	201
59.	Krmelj Matjaž, Bokalo 10	2	201
60.	Šmitran Mara, Tavčarjeva 3/b	3	201
61.	Muminović Husein, Straža 5	3	194
62.	Mišić Mitja, Tavčarjeva 5	3	193
63.	Gerdej Maks, C. 1. maja 1	4	192
64.	Vidmar Bojan, Kejžarjeva 38	3	191
65.	Koritnik Marija, Dovje 106/b	3	190
66.	Gregorič Janislav, C. 1. maja 15	3	184
67.	Kuraš Majda, Tomšičeva 68/b	3	182
68.	Alagić Taib, C. 1. maja 29	2	181
69.	Hadžimiratović Muharem, C. 1. maja 28	3	174
70.	Hočevnar Milenko, Bokalo 15	3	171
71.	Tarman Mirko, Titova 4/a	2	171
72.	Gros Ivan, Koroška c. 4	3	171
73.	Šuštaršič Milan, Titova 76/a	2	171
74.	Čop Jože, Tavčarjeva 3	3	171

LETNE IGRE SLOVENSkih ŽELEZARJEV V ŠTORAH

V soboto, 18. junija, so se zopet srečali delavci-sportniki iz delovnih organizacij SOZD Slovenske železarnice, in sicer tokrat v Štorah na prvem delu letnih iger slovenskih železarjev. V organizaciji komisije za športno rekreacijo pri konferenci osnovnih organizacij sindikata železarnice Store so se udeleženci iger pomerili v atletiki, kegljanju, košarki, balinanju in ribolovu.

V pozdravnih govorih pred začetkom tekmovanj je bilo poudarjeno, da so tovrstna športna srečanja priložnost za medsebojno spoznavanje in poglabljanje tovrstnih odnosov. Tudi na letnih igrah v Štorah je zbrane tekmovalce pozdravil generalni direktor SOZD Slovenske železarnice Gregor Klančnik, ki resnično ne zamudi nobenega srečanja, kjer delavci merijo svoje moči na športnem polju.

Ekipe iz naše železarnice so na letnih igrah v Štorah dosegle zadovoljiv uspeh. Poudariti velja, da so manj uspeha imeli v tistih panogah, ki med železarji niso posebno razširjene, in sicer atletika, ribolov in košarka.

REZULTATI:

Atletika: 1. Veriga Lesce 27 točk, 2. železarna Štore 26, 3. železarna Ravne 20, 4. Plamen Kropa 13, 5. železarna Jesenice 9;

Kegljanje moški: 1. železarna Ravne 557 kegljev, 2. železarna Štore 545, 3. Veriga Lesce 480, 4. železarna Jesenice 474, 5. Tovil Ljubljana 460;

Kegljanje ženske: 1. železarna Jesenice 236, 2. železarna Štore 227, 3. železarna Ravne 178, 4. Metalurški inštitut 173, 5. Veriga Lesce 172;

Košarka: 1. železarna Štore, 2. železarna Ravne, 3. Plamen Kropa, 4. Veriga Lesce, 5. železarna Jesenice;

Balinanje: 1. železarna Jesenice 3 točke, 2. Veriga Lesce 2, 3. Tovil Ljubljana 1, 3. železarna Štore 0;

Ribolov: 1. železarna Štore 1550 točk, 2. železarna Ravne 840, 3. Veriga Lesce 280, 4. Žična Celje 222, 5. železarna Jesenice 130, 6. Plamen Kropa 0;

Namizni tenis: 1. železarna Jesenice, 2. železarna Ravne, 3. železarna Štore, 4. Plamen Kropa, 5. Veriga Lesce, 6. Žična Celje.

SKROMEN USPEH NA DRŽAVNEM PRVENSTVU

V Banja Luki je bilo v dneh od 17. do 19. junija 31. prvenstvo Jugoslavije v športni gimnastici. Po rezultatih republiškega prvenstva sta se ga udeležili tudi jeseniški telovadki Lea Mesarič in Zeljka Kuretič. Tekmovali sta v kategoriji mlajših mladink. Konkurenca je bila izredno močna, saj so nastopile samo najboljše tekmovalke iz vseh republik. V tej kategoriji je tekmovalo sedem pokrajinskih in republiških ekip, v posamezni konkurenci pa jih je bilo 48.

Jeseničanki sta se uvrstili dokaj skromno. Mesaričeva je bila petnajsta, z oceno 33,75 točke in Kuretičeva 31., z oceno 31,10 točke. Njune zmogljivosti so obično večje, vendar jima to pot ni šlo vse tako, kot smo pričakovali. Mesaričeva je napravila usodno napako na gredi. Padec z orodja in nato nadaljevanje vaje s precej zadržanostjo, sta bila kaznovana z 0,70 točke in končna ocena je bila samo 8,35 točke, čeprav je na tem orodju najboljša. Tudi Kuretičeva je padla z gredi in prejela samo 7,80 točke.

Bradlja predstavlja za vse tekmovalke pravo ugančo. Sodnice so prav tekmovalce z neobjektivnimi ocenami in razburjale trenerje in žalostne telovadke. Zato je prišlo do nekaj resnejših zapletov. Ena od žrtev je bila tudi Mesaričeva, ki je vajo izvedla brez napake s polno težino (4 B in 1 C element), z dobro izvedbo salto z višje lestvine ob zaključku vaje, vendar je prejela oceno samo 8,20. Kuretičeva pa je na bradlji spet padla z orodja in letos na pomembnejših tekmovanjih še ni izpeljala vaje brez grobe napake.

Vaji na parterju obeh naših predstavnic sta bili preveč ležerni in z več manjšimi napakami. Zato je ocena Mesaričeve z 8,75 točke precej skromna. Izredno dobro pa sta se obe izkazali na preskoku. Kuretičeva je skočila nekoliko slabše, kot zmore. Dobila je oceno 8,40 točke in je bila osma, Mesaričeva pa je skočila zares dobro, dobila pa je oceno 8,45 točke in najmanj za dve desetinki prenizko. Kljub temu pa je bila šesta in samo za eno desetinko točke prekratka za nastop v finalu. Ko bi tekmovala v eni od ljubljanskih vrst ali v vrsti Zagreba, bi bila z oceno med najboljšimi. To je usoda tekmovalke, ki tekmuje kot posameznice. Tekmovati mora izredno dobro in veliko pokazati, da si pridobi ime in nato tudi boljše ocene, pa četudi naredi grobo napako.

Mesaričeva si je zapravila lepe možnosti za uvrstitev med prvih deset, ki bodo imele skupne priprave v Splitu in nato izbirno tekmovanje za državno reprezentanco, ki bo nastopila septembra ali oktobra v Atenah na mladinskih Balkaniadi. Kako blizu je bila temu uspehu, pove že to, da bi se samo pol točke, ki jo je izgubila zaradi padca z gredi, zadostovalo za deveto mesto, 0,8 točke pa jo je ločilo od šestega mesta. V eni celički je bilo namreč razvrščenih kar dvajset tekmovalk.

Najboljša med mlajšimi mladinkami pa je bila devetletna ljubljanka Nati Rogelj iz ekipe Zelene jame, ki je postala tudi državna prvakinja. Tudi med mladinkami I. razreda so slovile telovadke Zelene jame,

ekipno in posamezno. Državna prvakinja je postala Jana Koblar. V zveznem razredu je zmagala komaj 13-letna Jasna Dokl iz Novega mesta, pred 21-letno Slavico Kundačino iz Zrenjanina, ki se je po dveletnem odmoru spet vrnila v telovadno areno in to izredno uspešno, čeprav je med tem postala mamica. Jasna Dokl je spet dokazala, da je izreden talent in da bi se ob primernih pogojih za vadbo lahko razvila v odlično telovadko mednarodne kvalitete. Zupančičeva iz Ljubljane, ki ji je enakovredna in je tudi stara šele 13 let, pa zaradi poškodbe roke ni tekmovala.

Med moškimi v zveznem razredu pa je prava žalost. Slovenijo je zastopal samo Sašo Starčič. Upanje so samo mariborski mladinci, ki so postali ekipni prvaki, in tudi med posamezniki je postal državni prvak Mariborčan Tripkovič. Trenutno pa so najboljši vojvodinci iz Subotice in Novega Sada, ki so imeli med šestnajstimi člani zveznega razreda kar deset tekmovalcev.

Ob koncu je treba reči, da je bila organizacija tekmovanja izredno slaba. Morda najslabša od vseh dosedanjih prvenstev. Izredno lepa je samo športna dvorana BORIK, kjer je bilo tekmovanje. Za organizacijo tekmovanja je bila odgovorna gimnastična zveza Jugoslavije, ki se ni prav nič potrudila, da bi tekmovalcem ostalo tekmovalje v lepem spominu. Višek neresnosti so organizatorji pokazali ob koncu prvenstva, ko so razlagali pravke po finalnem tekmovanju na posameznih orodjih. Prvim trem niso podelili niti kolajni niti diplom, kar je mlade tekmovalke in tekmovalce močno razočaralo.

Samo zmagovalci so prejeli od banjalških organizatorjev spominsko skulpturo, pa še teh je ob koncu zmanjkalo, tako da dva zmagovalca v zveznem razredu tudi tega nista bila deležna.

Odbojka

ŽIROVNICA, NOVI ČLAN SLOVENSKE ODOBJKARSKE LIGE

V kvalifikacijah za vstop v slovensko odbojgarsko ligo je ekipa TVD Partizan Zirovnica premagala vse svoje nasprotnike – pravke regije Slovenije. Na vseh tekmah so fantje dokazali, da igrajo boljše odbojke od ostalih tekmecev in da so poizkuševali in disciplinirana ekipa, ki jo veže pravo tovarštvo. Doseženi uspehi in tekmovalne zaslugе tudi njihovo vodstvo.

REZULTATI: Zirovnica : Kočevje 3:0, Zirovnica : Trimo Trebnje 3:0, Zirovnica : Ingrad Celje 3:1, Zirovnica : Branik Maribor 3:1, Zirovnica : Zrjav Mežica 3:0, Zirovnica : Ingrad Celje 3:2.

Nogomet

izključil vratarja domačih Lambergerja zaradi ugovaranja. Če k temu dodamo, da je Kadič igral vso tekmo s poškodbami, ki jo je dobil v prvi dopoldanski tekmi, lahko rečemo, da so naši mladinci dosegli lep uspeh z osvojitvijo drugega mesta na Gorenjskem.

Za moštvo Jesenic so nastopili: Lamberger, Bakonič, Bergant, (Dizdarevič), Čosič, Zubanovič, Omanovič, Danan, Zec (Damastagič), Kadič, Jeklič, Tkalec.

TURNIR ZA NASLOV PRVAKA GORENJSKE ZA PIONIRJE V KRANJU

V soboto, 18. junija, je bil v Kranju turnir za naslov prvaka Gorenjske za pionirje, na

TRIM LIGA V MALEM NOGOMETU

V petek, 17. junija, se je začelo tekmovalje v malem nogometu občinske TRIM lige. Za tekmovalce se je prijavilo skupaj 18 ekip, ki so razdeljene v dve skupini in vsaka skupina šteje devet moštvo. V obeh skupinah so bili doseženi naslednji rezultati:

I. SKUPINA:
Zaštreka : KK Jesenice 4:0, KS Kranjska gora : TVD Partizan Jesenice 7:1, Kovin : KS Plavž-železnikarji 1:7, TVD Partizan Hrušica : Carina 3:0 b.b.; ekipa Gorenjka Kranjska gora je bila prvaka.
Carinarnica ni pravočasno odpovedala tekme in je ni bilo na igrišču, zato je tekmovalna komisija tekmo registrirala s 3:0 za TVD Partizan Hrušica, poleg tega se ekipi carinarnice odvzame dve točki. Tekmo bi morala odpovedati 72 ur pred pričetkom tekme.

V drugi skupini, kjer so bile odigrane vse štiri tekme, so bili doseženi naslednji rezultati:

Gradiš : TOZD Jeklarina 1:5, Postaja Milice : KS Plavž – Murova 5:2, Kompas Kranjska gora : železniška postaja 1:1 in

MLADI PLANINCI NA STORŽIČU

V soboto, 18. junija, jutraj, ko solariji še spijo, nas je že ob pol šestih peljal avtobus proti Kranju. Bilo nas je osem članov PD Javornik – Koroška Bela in dva vodnika. Nekateri so odšli že s starši na dopust, nekateri pa so se morali učiti, da popravijo slabe ocene.

V Kranju smo se takoj preselili na lokalni avtobus, ki nas je odpeljal v Predvor, od tam pa smo peš nadaljevali pot do vasi Mače. Kmalu smo z makadamske ceste zavili v gozd. Bilo je prijetno in jutranjem hladu, vso pot smo si pripovedovali šale. Ko je pot zavila na odprt travnik, pa nas je začelo žgati sonce. Vsem je bilo že pošteno vroče in kar oddahnilo smo si, ko smo bili spet v gozdu.

Dve uri in pol smo hodili do planine Kališče, kjer smo si ogledali spomenik padlimu partizanu. Na planini so vojaki postavljali šotore. Še deset minut pa smo bili v koči. To je bil cilj našega izleta, toda vreme je bilo tako lepo, da se nam kar ni dalo spet v dolino. Odločili smo se, da se povzpemo še na Storžič.

Pot je bila vedno bolj skalnata, ponekod je bilo treba tudi plezati. Mimogrede smo občudovali lepe enciane, ustavili pa se nismo vse do vrha, kljub vročini. Šele po dveh urah hoji smo si oddahnilo na vrhu Storžiča. Nad nami je krožilo jadralno letalo. Uživali smo ob lepem pogledu na trziško in kranjsko dolino. Z vrha se vidijo tudi Kamniške Alpe, Mali Grintovec, Trziški vrh in Kališče.

Prišlo se je oblačiti in kazalo je, da bo nevihta, zato smo brž odšli navzdol proti

katerem so sodelovala moštva LTH (Škofje Loka), Korotan (Kranj), Jesenice in Sava (Kranj).

Na turnirju, ki je bil, lahko rečemo, revija nogometa najmlajših nogometašev na Gorenjskem, je zaslužen osvojilo prvo mesto moštvo Sava, ki je preprečljivo premagalo vse svoje nasprotnike in prikazalo najboljši nogomet. Drugo mesto je osvojilo moštvo Jesenice, ki je v prvi tekmi premagalo gladko moštvo LTH z rezultatom 3:0 (2:1) in v finalni tekmi za prvo mesto izgubilo z moštvom Sava s istim rezultatom 3:0 (2:1). Tretje mesto je osvojilo moštvo Korotana in četrto moštvo LTH iz Škofje Loke.

KO-OP Mojstrana : KS Podmežaklja I 0:3

Ekipo dobi za zmago štiri točke, za neodločen rezultat z doseženimi goli dve točki za neodločen rezultat brez golov eno točko, za poraz pa ne dobi nobene točke. To je bilo dogovorjeno zaradi večje stimulacije, da bi bilo čim več doseženih zadetkov.

Vtisi o poteku v prvem kolu so dokaj ugodni, saj na vseh sedmih tekmah ni bilo niti enega izključnega igralca, niti za dve minuti niti s kaznovanega igre. To pomeni, da so tekme potekale v pravem športnem duhu. Ugotavljamo, da pomožno igrišče v Podmežaklju ne ustreza za igro, ker je precej zaprašen in ga bo treba pred začetkom vsake tekme politi z vodo.

Drugo kolo tekmovanja v TRIM LIGI je bilo 21. junija. V bodoče se bodo tekme igrale dvakrat tedensko.

Že na začetku tekmovanja v TRIM LIGI lahko ugotovimo, da je rekreacija med delovnimi ljudmi precej priljubljena, saj se v tekmovanju odzvalu res veliko številnih ekip.

ALPINISTIČNE NOVICE

V petek, 17. junija, so se jeseniški alpinisti in pripravniki odpravili v Avstrijo. Namenili so se v območje Velikega Zvonarja (Grossglocknerja).

Že takoj na začetku poti pa jih je sprejel slabo vreme, ki pa se je čez čas uneslo. De in sneg sta tako alpinistom prekrivali prvotno načrtovane smeri. Vendar alpinisti kljub nestalnemu vremenu niso odnehali. Podali so se preko ledenika Pasterve v severno steno Fuscherkerpoka. Preplezali so 400 metrov visoko ledeno flanko izstopili pa so na vrhu 3336 metrov viskega Fuscherkerpoka. Smer je izredno zanimiva in ne pretežka. Led ima naklone 45 stopinj.

Dva člana pa sta pristopila na sosednji vrh Johannesberg.

V soboto, 18. junija, popoldne pa je zopet začelo snežiti, zato so se člani odsekali tudi za eno dnevrnili.

V nedeljo, 19. junija, pa sta dva člana preplezala raz Mojstrovke (III., IV.).

Košarka

RAZPORED TRETJEGA KOLA TRIM LIGE V KOŠARKI

Tretje kolo v košarkarski TRIM ligi se igra v torek, 28. junija, po naslednjem razporedu:

Na Jeserica v športnem parku v Podmežaklju igrajo: ob 15.30 Sava I : Pobjeda; ob 16.20 Kovin : Zaštreka; ob 17.05 Partizan Hrušica : Železar; ob 18.00 Trhle veje : Podmežaklja in ob 19.00 Partizan Javornik : Sportske novosti.

Na igrišču za osnovno šolo v Mojstrani pa igrajo: ob 16.20

Devetice : Kovis; ob 17.20 Optimist : Cike-Cake in ob 18.20 Mojstrana HVŽ.

Poročilo iz tekem prvega in drugega kola bo objavljeno kasneje. Vse ekipe obveščamo, naj izrazijo svoje želje glede igrišč, ekipam, ki imajo možnosti, pa bomo nudili organizacijske in razpored četrtga kola bodo objavljeni v prihodnjih številki Zvezarja. Vse vodje ekip opozarjamo, da se naslednje kolo igra v petek 1. julija, zato naj obvezno prečitajo razpored v Zvezarju, ki izide 30. junija.

900 LET TRIGLAVA

V POČASTITEV 200-LETNICE PRVEGA PRISTOPA NA TRIGLAV — 26. 8. 1778

(nadaljevanje)

Po letu 1880 se planinstvo začne seliti iz Bohinja v Dolino in dalje v Trento. Leto 1870 je stekla železnica iz Ljubljane skozi Dolino na Trbiž, leta 1881 umre najstarejši in najboljši bohinjski gorski vodnik Jože Škantar. Šest in 7. oktobra so pogorele Zoisove fužine v Stari Fužini, na Pozabnem in na Bistrici. Vloga klasičnih bohinjskih pastirjev, lovcev in fužinarjev so prevzeli dolinski gorski vodniki, za njimi pa so nastopili drzni in neustrašni trentarski sokoli, ki so umeli plezati kot nihče pred njimi in za njimi.

Leto 1882, 15. februarja, je bil izveden prvi zimski vzpon na Triglav, izvedla sta ga v skrajno slabih snežnih razmerah Avgust Sušnik z Dunaja in Jakob Jelar iz Ribčevega Laza. Take in podobne zimske vzpone je pozneje, po letu 1908, dolga leta nadaljeval vztrajni Franc Setničar iz Gorice. To so bili naši prvi zimski alpinisti.

Pred 95 leti, leta 1883, gradi kranjska industrijska družba Jesenice tovarno žičnico od Savice preko Komarce v Zajezersko dolino, za spravilo odličnega lesa in oglja. Sredi poletja pred 87 leti, leta 1890, se pojavi v 1250 metrov visoki severni steni Triglava prvi drzni in neustrašni človek, plezalec, Ivan Berginc-Štrkelj iz Trente, je prvi sam premagal, ukrotil in preplezal prevese in prepadni skalni zid »stene vseh sten«. Ivan Berginc-Štrkelj je bil uspešen predhodnik Mota, Pavra, Špika, Medveda, Kopsčarja in številnih drugih, ki so ponesli velika imena naših planinskih vodnikov daleč preko meja naše domovine in preko gora v širni alpski svet.

Naša planinska in še posebej triglavska zgodovina je bila čestokrat zavita v črn žalni trak. Na posebej žalih, na Dovjem, so legali k večnemu počitku in miru neustrašni mladi ljudje. Za Cerkovnikovim Tonejem se je leta 1891 na Pragu pod steno smrtno ponesrečil sodnik Holst, štiri leta pozneje pa v Kurici nad Gorenjo Krmo Alojz Schmidt. To so bile prve smrtno žrtve Triglava in njegove okolice do leta 1908 in 1909 ter leta 1924, ko je stena zahtevala dragocene žrtve iz vrst naše prve plezalne alpinistične generacije (Ante Lenarčič, Klement Jug in Vladimir Topolovec).

Ljubitelji in številni obiskovalci Triglava so 26. septembra 1891 depozirali na vrhu prvo vpisno knjigo, ki se je naglo polnila. Pred 87 leti (1890) so ljubitelji gora v Ljubljani ustanovili za Triglavskimi prijatelji drugo slovensko planinsko organizacijo, imenovano Piparji. Le-ti so se 23. julija 1892 zbrali na Stolu in zaklicali vsem narodno zavednim planincem: »Vzdramimo se! To je bil neposredni povod, da so v Ljubljani že naslednje leto, 27. februarja 1893, ustanovili slovensko planinsko društvo SPD.

Planinci in še prav posebej triglavski kralj Matjaž, župnik Dovjega Jakoba Aljaž, so na vabilo in poziv Piparjev s Stola začeli graditi gosto

mrežo skrbno nadelanih in varno zavarovanih planinskih poti, hoteli so ohraniti slovensko podobo našega planinskega sveta. S skromnimi, neznatnimi sredstvi, toda z izrednim udarnim poletom, so začeli graditi večje, boljše in višje ležeče, tako imenovane klubovalne slovenske planinske koče.

15. julija leta 1895 je po Bohinju donela prešerna, planinska pesem: »Odpira prva kočica se planinska, raduje vsa dolina se bohinjska«. Otvorjali so Orožnovo kočico na planini Lisec pod Črno prstjo. Sedmega avgusta leta 1895 so na vrhu Triglava otvorjali Aljažev stolp, 20. avgusta istega leta so na Malem polju, na Velem polju otvorjali radovoljski planinci Vodnikovo lesenjako, v mesecu septembru pa so zgradili tik pod vrhom Staničevu zavetišče.

Leta 1896, pred 81 leti, je Jakob Aljaž s svojimi zvestimi in dobrimi sodelavci zgradil na Triglavu prvo preprosto, sicer konopljeno žičnico, dolgo 300 metrov, za spravilo apna iz Apnenice in lesa iz Gorenje Krme za gradnjo koč vseh koč Triglavskega doma, Kredarice, ki je bila slovesno izročena namenu 10. avgusta 1896.

Dogodki so se po teh uspehih slovenskih planincev odvijali s filmsko naglavo: 26. decembra 1898 je dr. Julius Kugy z Motom in Pavrom izvedel drugi zimski vzpon na Triglav, Aljaž je naglo in načrtno gradil v Vratih, 7. avgusta 1904 je postavil že drugi Grand hotel. Oba je leta 1909 uničil strahotni, vseuničujoči plaz.

Šestnajst let za Ivanom Bergincem-Štrkeljem so avstrijski plezalci julija in avgusta leta 1906 preplezali Nemško in Zimmer-Jahnovo smer v severni steni Triglava. Prepadni skalni zid Stene, okrašen s številnimi stebri, grapami in policami, je od tedaj postal življenjski cilj številnih neuganih domačin in tujih plezalcev.

Za Triglavskimi prijatelji in Piparji, ustanovitelji Slovenskega planinskega društva, so se leta 1906 pojavili Drenovci, ki so vnesli v naše klasično narodno obrambne oblike planinstva plezalni in smučarski šport, jamarstvo in planinsko fotografijo.

Slabo opremljeni in neizkušeni mladi plezalci so od sebe v 1250 metrov visoki in preko tri kilometre široki Steni zahtevali mnogo preveč. Leta 1908 se je v Steni smrtno ponesrečil samohodec Karl Wagner. Samohodič si izbirajo svoja pota in si na žalost čestokrat pišejo nemilo usodo. Tudi slednje leto je Stena zahtevala novo mlado življenje, visoko v Steni se je smrtno ponesrečil Wilhelm Lass (Lassov izstop).

V drugi številki Allgemaine Bauzeitung tega leta zasledimo zanimive načrte, ki nakazujejo gradnjo zabate železnice iz Bohinja skozi Vojno na Velo polje in dalje prav na vrh Triglava.

Na pionirji smučarskega športa Matijem Zdarskim in Georgom Bilgarjem se leta 1910, pred 67 leti, pojavi na Ledinah nad Velim poljem na južni strani Triglava na višini 2400 m prvi smučar Fric Sommer.

Vzponi v steni se vrste iz leta v leto. Prva svetovna vojna je močno zavrla planinsko, smučarsko in plezalno udejstvovanje v Triglavu in njegovih višavah.

21. septembra 1919 smo dobili žalostno dediščino vojne pustošenja, med drugim tudi številne nemško-avstrijske planinske postojanke. Leta 1921, pred 56 leti, je nova generacija planincev, plezalcev in alpinistov, ki je preživela in videla veliko vojne gora, v Ljubljani ustanovila turistski klub Skala (TKS). Skalaši so kmalu zajeli cvet plezalcev, smučarjev in alpinistov v aktivno, prizadevano in uspešno delo. Novi val plezalcev, smučarjev in alpinistov je stopil v isti korak z elito plezalcev in alpinistov drugih alpskih narodov. Podružnice TKS so ustanovili tudi v Bohinju, na

Jesenicah, v Celju in Trzinu. Skalaši so plezali in zmagovali tudi tam, kjer so Drenovci omagali. Za svoje cilje so se znali boriti pred obličjem same smrti. Leta 1924 je bilo za Skalaše usodno. Smrtno so se ponesrečili Ante Lenarčič, Hlebanja, Klement Jug in Vladimir Topolovec. Črna žalna zastava ni ohromila delovnega in ustvarjalnega poleta Skalašev. Istega leta je severno steno za Anjo Klauer (10. in 11. septembra 1909) preplezala druga ženska, Slovenka Nevena Rebek-Prevec. Rozalka Skantar-Sestova, Anjo Klauer in Nevena Rebek so kazale strmo pot poznejšim tovarišicam, ki so plezale prvenstvene in najtežje smeri v Steni in drugih gorskih skupinah. Pavli Jesihovi, zmagovalki številnih »skalaških« smeri v Triglavu, Špiku Travniku in Jalovcu, M. M. Debeljakovi, zmagovalki 900 m severne stene Špika, Nadiji Fajdigi, prvi ženski v 1200-metrski severni steni Matter horna, naši višinski rekorderki Barbki Lipovskovi! Štetini in številnim drugim, ki nezadržano prihajajo za njimi.

Pesem klinov in klavira je odmevala v robah, razih in stebrih, po polih, zahajah in grapah ter tokavah stene vedno bolj odločno in uspešno. Poleg Berginc-Štrkelja so bile preplezane in ukročene tudi slovenska, nemška, bavarska, gorenjska, skalaška, jugova, ljubljanska, tržaška, bohinjska in sam ne vem, katera še. Po stolpih Stene, na Ksteličenju, Šrangi, skalaškem in gorenjskem stolpu, na prižnici in pod Sfinjo so se polnili listki in vizitke s podpismi drznih in neustrašnih naskakovalec, zmagovalcev. Poleg »zlate navede« so se v zidove, previse nad prepadi vpisali številni neustrašni domači in tuji plezalci, ki so preplezali, premagali in ukrotili preko trideset težkih in najtežjih smeri, tudi Sfinjo in Čopov stebri. Prav toliko pa je tudi vstopnih, vmesnih in izstopnih variant. Plezalci ekstremisti in vrhunski alpinisti, ki krote stene nad dolino Yosemite v stenah El Capitana, Kampenile Dolomotov ali ozek in v centralnih Alpah, v Kavkazu in Uzbiji ali Karakorumu, Pamirju, na Ognjeni zemlji ali Himalaji, so v letih po osvojitvi z novo tehniko in opremo premagali in ukrotili v letih, globoki in ledeni zimi najtežje smeri v steni, tudi Čopov stebri. Belih lis v Steni ni več!

Iz vseh teh podatkov in dokumentacije iz 900-letne triglavske zgodovine, od leta 1073, prek rojstnega leta našega in svetovnega planinstva in alpinizma, 26. avgusta 1778, do današnjih dni, je jasno ugotovljeno, da Triglav ni samo tretja najmočnejša gora v vzhodnih Alpah, takoj za Watznamom in Hockstadlom, temveč je to svet, ogromen stadion in telovadnica šola, kjer se šolajo, kujejo in kale kremeniti in kristalno čisti značaji. To je šola, kovačnica, stadion plemenitega tovarštva z gora.

To je veličasten in edinstveno lep in mogotni skalni svet stebrov, razov, robov, polic in grap ter tokov, ki mora ne samo zadovoljiti, temveč tudi zaposliti in navdušiti najbolj razvajene, zahtevne in tudi pesimistične nastrojene krotitelje nevarnega in težkega v gorskem svetu.

Ne samo na Triglav, tudi na Steno moramo biti upravičeno ponosni. Ob 200-letnici prvega pristopa na vrh »očakov kranjskih šivg« pogled varja Triglav, moramo uspeh »štirih srčnih mož« s »ta vel'kim Jurjevcom« na čelu počastiti in proslaviti kar najbolj slovesno, z novimi uspehi in zmagami, v korist in napredek ter zdravo rast našega množičnega, ljudskega rekreativnega planinstva in vzpon plezalnega športa in ekstremnega in vrhunskega alpinizma.

Dvestoletnica prvega pristopa na »goro gora« Triglav mora biti praznik vsega milijona in pol vokalnih ljubiteljev in obiskovalcev Triglava. In ne samo njih, temveč tudi vseh delovnih ljudi in mladine.

Uroš Zupančič